

PÖYTÄKIRJA

**Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n
yhdenneistätoista sääntömääräisestä edustajakokouksesta
17.-20.06.1976**

Laatineet: Pekka Morri ja Simo Elomaa

1976 Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.
Siltasaarenkatu 3 - 5 A 00530 Helsinki 53 puh. 750 296
Toimitussihteeri Kirsti Kekkonen

ISBN 951-95212-4-0

K. J. Gummerus Osakeyhtiön kirjapainossa Jyväskylässä 1977

Pöytäkirja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n yhdenneistöistä sääntömääräisestä edustajakokouksesta, joka pidettiin 17.-20. päivänä kesäkuuta 1976 Espoossa Dipolin juhlasalissa alkaen ensin mainittuna päivänä keilo 11.00. Saapuvilla olivat päätösvaltaisina edustajina pöytäkirjaan merkityt 468 SAK:n jäsenliittojen valitsemaa edustajaa, pois-
sa oli 5 edustajaa. Edelleen oli läsnä 22 SAK:n hallituksen jäsentä, kolme tilintarkastajaa, hallituksen henkilökohtaisia ja yleisvarajäseniä ja ammattiyhdistysliikkeen toimitsijoita.

Ensimmäinen kokouspäivä

Torstaina kesäkuun 17. päivänä 1976 klo 11.00

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n XI edustajakokous alkoi torstaina kesäkuun 17. päivänä 1976 klo 11.00 Espoossa Dipolin juhlasalissa, joka oli tilaisuutta varten koristettu kukka-asetelmin. Puhujakorokkeen yläpuolella oli suuri kokoinen SAK:n merkki ja tunnusjuliste: »VOIMA, TURVA, TULEVAISUUS». Korokkeen sivuilla oli salkoihin kiinnitettyinä Suomen ja SAK:n liput. Kokoustalon edustalla oli juhlaiputus.

Avajaisohjelma

Sen jälkeen kun kokousedustajat, koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat sekä muut kokouksen osanottajat olivat asettuneet paikoilleen, Helsingin Työväenyhdistyksen Puhallinorkesteri kapellimestari Olavi Koskelan johdolla esitti musiikkikappaleita. Veikko Sinisalo lausui Lauri Viidan runot »Pääoma» ja »Kuka oikeastaan aloitti sen pula-ajan». Lopuksi hän esitti »Työväen Marssista» ensimmäisen säkeistön.

Kokouksen avaus, kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset

Musiikki- ja lausuntaesitysten päätyttyä puhujakorokkeelle astui SAK:n puheenjohtaja Pekka Oivio, joka avasi kokouksen seuraavin sanoin:

Herra Pääministeri!
Arvoisat Ministerit!
Kunnioitetut koti- ja ulkomaiset kutsuvieraat!
Hyvät ammattiyhdistystoverit!

Kokoontuessamme tänään SAK:n XI edustajakokoukseen takanamme on suuri ja eheytynyt keskusjärjestö. Vaiherikkaat ja monilta osiltaan vaikeatkin eheyttämisen vuodet ovat lähimenneisyyttä ja siirtyvät merkittävänä tapahtumina ammattiyhdistysliikkeen historiaan. Eheyttämistoimien alkaessa vuosikymmen sitten edessä oleva tie oli mutkikas ja mäkinen. X edustajakokouksessa saatoimme jo kuitenkin todeta, että se oli vaikeimmilta osiltaan lähes loppuun kuljettu. Vuonna 1974 oli päästy perille. Viisi vuotta sitten vielä keskeneräisinä olleet liittokohtaiset eheyttämistapahtumat jatkuivat vuonna 1971, jolloin Muurarien Liitto sulautui Rakennustyöläisten Liittoon ja seuraavana vuonna oli mekaanisen puualan ratkaisu, vuonna 1973, ja sarjan saattoi päätökseen nahka- ja kumialojen eheytyminen vuonna 1974.

Järjestöllisen toiminnan merkittäviä piirteitä ei ole edustanut ainoastaan eheytyminen, vaikka sen osuus yleiseen kehitykseen onkin ollut monessa suhteessa ratkaisevaa. Mittavan haasteen työllemme on antanut keskusjärjestön jäsenmäärän jatkuva voimakas kasvu. Sen asettamat vaatimukset järjestötyön, koulutus-toiminnan ja tiedottamisen alueilla, vain nämä yleisimmät esimerkit mainitakseni, ovat kasvaneet ja korostuneet jäsenmäärän lisääntymisen mukana. On luonnollista, ettei joukkomme enää kasva niin nopeasti kuin menneinä vuosina, jolloin on harpottu eteenpäin seitsemän penikulman saappain. Varmalta kuitenkin näyttää, että vuosia sitten päämääräksi, silloin »haamurajaksi» asetettu miljoonan jäsenen raja saavutetaan paljon ennen vuosituhantemme loppua, jota optimistisimmatkin ennustajat pitivät todennäköisimpänä mahdollisuutena vielä muutamia vuosia sitten. Keskusjärjestömme viettäessä ensi vuonna 70-vuotisjuhlaansa olemme jo nyt asettaneet juhluvuodelle ylpeän tunnuksen: »70 vuotta - miljoona jäsentä». Tunnuksen täytyminen juhluvuonna tai varsin pian sen jälkeen näyttää tällä hetkellä olevan täysin mahdollista.

Etukäteen tätä kokoustamme on luonnehdittu ohjelmakokoukseksi. Käsittelyyn tulevien ohjelmaluonnosten, esitysten ja muiden asiakirjojen määrä osoittaa, että luonnehdinta on oikea. Voidaksemme vastata eheytyneen, jäsenmäärältään kasvaneen ja toiminnaltaan jatkuvasti laajenneen amatillisen keskusjärjestön tulevaisuudesta on jo edellisessä kokouksessa aloitettua pitkän tähtäyksen suunnittelua jatkuvasti kehitettävä. Suurikin jäsenmäärä voi osoittaa voimansa

vasta, kun sen ideologisena selkärankana ovat selvästi määritellyt, kestävät periaatteet ja ohjelmat.

Ammattiyhdistysliikkeen toimintaa vieroksuvat ja vastustavat voimat ovat jatkuvasti esittäneet näkemyksensä, että SAK:n on rajattava toimintansa hyvin ahtaalle alueelle, johon kuuluvat vain työehtosopimuspoliittiset asiat. Tätä emme voi hyväksyä. Voidakseen parhaimmalla mahdollisella tavalla huolehtia edustamiensa palkkatyöntekijöiden hyvinvoinnista on ammattiyhdistysliikkeen toimittava kaikilla niillä yhteiskuntapolitiikan alueilla, joilla käydään kamppailua työntekijöiden elinolosuhteiden jatkuvaksi parantamiseksi. Tähän meitä velvoittavat säännötkin, joissa tähdennetään järjestömme toiminnan tarkoituksena olevan palkkatyöntekijöiden ammatillisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen valvominen. Erityisesti säännöt alleviivaavat työtä sosiaalisen ja muun työntekijöitä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi.

Vaikka työ on laajuutensa vuoksi raskasta ja vaivalloista, sitä on tehtävä tarmokkaasti silloin kun työntekijäin etu sitä vaatii. Toisaalta on tietysti muistettava, että toiminnan tulee olla suunniteltua ja realistisiin tosiasioihin perustuvaa. Siinä on otettava täsmällisesti huomioon koko työväenliikkeemme sisäinen työnjako, joka on kokemuksen kautta vuosikymmenien kuluessa selkiintynyt.

Vastustajamme ovat myös syyttäneet SAK:ta, oikeastaan koko ammattiyhdistysliikettä ja laajimmillaan koko työmarkkinakenttää, siitä, että olemme pyrkineet tekemään sellaisia koko yhteiskuntaa kattavia päätöksiä, joiden tekeminen kuuluu instituutiossamme muille päätöksentekijöille. Tällaista väitettä on vaikea ymmärtää. Jos se sisältäisi totuuden, näiden »muiden päätöksentekijöiden» asema olisi niiden itsensä aiheuttamista syistä niin heikko ja horjuva, ettei niillä olisi mahdollisuuksia eikä voimaa asemansa ylläpitämiseen ja päätöksentekoon. Näin huonosti asiat eivät sentään maassamme ole. SAK ei suinkaan ole halunnut enempää valtaa yhteiskunnassamme kuin sille suurena työntekijöiden etujärjestönä ominaispainsakin huomioon ottaen kuuluu. Toimintamme periaatteena on nähty meille kuulumattoman vallan tavoittelu sijasta pyrkimys yhteistoimintaan kaikkien yhteiskunnassamme vaikuttavien edistysellisten voimien kanssa. Näistä on syytä mainita erityisesti molemmat poliittiset työväenpuolueemme, joihin SAK:lla on perinteisesti kiinteät yhteistyösuhteet johtuen ammattiyhdistysliikkeen ja työväenpuolueiden pitkälti yhtenevistä yhteiskunnallisista pyrkimyksistä ja tavoitteista.

Kulunut edustajakokousten välinen viisivuotiskausi on ollut odotuksistamme ja toiveistamme huolimatta lähes yhtämittaista kriisien ja vaikeuksien ketjua. Olemme kulkeneet valuuttakriisistä öljykriisiin ja päätyneet maailmanlaajuiseen lamaan, jotka ovat kaikki kovin käsin kouraisseet maatamme ja ennen kaikkea sen palkkatyöntekijöitä. Laman vaikutukset näkyvät vielä pahimmillaan tämän edustajakokouksemme aikana aiheuttaen tulevaisuudessa paljon huolta paitsi työmarkkinoilla myös koko valtiolaivamme ohjailussa. Pienistä toivonkipinöistä huolimatta ei helpottavaa aurinkoa vielä ole näkyvissä taivaanrannalla. Lama asettaa oman painavan kätensä nyt alkavan kokouksenkin ylle. Joudumme tekemään toimintaamme ohjaavia päätöksiä laajan työttömyyden ja masentavan kansantaloudellisen tilanteen ilmapiirissä. Haasteen vastaanottaminen saattaa tuntua musertavan ylivoimaiselta, mutta uskon, että te, hyvät toverit, ja teidän tänäpäisenä seisova monisatatuhanhainen jäsenjoukkomme on siihen valmis tämänkertaisen kokous-

tunnuksemme: Voima - Turva - Tulevaisuus - mukaisesti.

Viime vuosina olemme tehneet pääasiassa keskitettyjä työehtosopimusratkaisuja, liittokohtaiset ratkaisutahan toteutettiin vain vuonna 1973. Kokouksen kuluessa on tilaisuus tarkastella tehtyjä päätöksiä ja koota niistä saadut kokemukset. Tässä yhteydessä ei ole syytä asettaa niitä toinen toisensa jälkeen mikroskoopiin tarkasteltavaksi. Muutaman hetken haluan kuitenkin viipyä kuluneen vuoden ratkaisuissa, joiden puitteet meillä kullakin on vielä hyvin muistissa. Pitkien ja vaikeiden neuvottelujen jälkeen päädyttiin tulopoliittiseen sopimukseen, joka - tosin takerrellen - lopulta tuli kaikkien työmarkkinaosapuolten kesken hyväksytyksi. SAK:n osalta hengähtämistaukoa ei kuitenkaan kestänyt kauan, sillä tuskin muste oli ehtinyt kuivua sopimuspapereista, kun jo yhdeksän SAK:n liittoa oli sääntöjemme mukaisesti siitä irtisanoutunut. Neuvotteluineen ja lakkoineen työmarkkinatilanne pysyi risaisena aivan kesän kynnykselle saakka.

Tästä ratkaisusta on moituttu SAK:ta. En olisi rehellinen, jos en tunnustaisi, että moitteen sijaa on kyllä ollutkin. Ymmärrän niitä arvostelijoita, joiden mielestä aikaisempina vuosina hyvin toiminut keskitetyn ratkaisun menetelmä on menettänyt arvonsa ja paluu liittokohtaisiin ratkaisuihin on ainoa edessä oleva mahdollisuus. Tässä yhteydessä ei ole syytä tuoda esille, mitä menetämme luopuessamme keskitettyjen ratkaisujen työmarkkinapolitiikasta tai mitä voitamme niistä luopuessamme. Rakennusaineet laajaankin keskusteluun ja käsittelyyn - on käsissämme ja se merkitsee sitä, että keskusjärjestömme korkeinta päätösvaltaa käyttävän edustajakokouksen on paneuduttava tähän kysymykseen koko tarmolla. Tarvitsemme lähivuosiksi selkeän kannanoton työehtosopimuspolitiikastamme sekä tosiasioiden ja kokemuksen pohjalle perustuvan toimintaohjeen, jonka puitteissa SAK:n valtuusto ja hallitus voivat toimia kaikkien palkkatyöntekijöiden yhteiseksi parhaaksi.

SAK:n merkityksen kasvaessa omassa maassamme on sen asema kansainvälisessä ammattiyhdistystoiminnassa jatkuvasti kehittynyt ja vakiintunut. Siitä näimme osoituksen jo edellisessä kokouksessa ja nyt jälleen siinä ainutlaatuisessa, laajassa ja edustavassa ulkomaisten kutsuvieraiden joukossa, joka on saapunut kokoustamme seuraamaan. Ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisen yhteistyön tarve on jatkuvasti korostunut. Erityisesti sen merkitys on kasvanut Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin ainutlaatuisien päätösten tukijana kaikkialla maailmassa. Pysyvän rauhan saavuttaminen, kansojen välinen ystävyys, asevarustelun lopettaminen ja ylikansallisen pääoman vaikutusvallan murentaminen ovat edelleen kansainvälisen työmme kulmakiviä. X edustajakokouksen jälkeen on maanosamme ammattiyhdistysliikkeen yhteistoiminnassa saavutettu innoittavia tuloksia, vaikka työ on ollutkin hidasta ja tehtäviä on vielä paljon edessäpäin. Erityisesti haluan mainita pitkään valmistellun Euroopan ammattiyhdistysjohdon tapaamisen toteutumisen laajapohjaisessa konferenssissa Genevessä vuonna 1975. Valmistelut toisen kokouksen aikaansaamiseksi ovat nyt työn alla. SAK on omalta osaltaan valmis tekemään kaikkensa sen onnistumiseksi yhteistoiminnassa kaikkien veljesjärjestöjemme kanssa.

Vainajien muisto

Hyvät edustajakokouksen osanottajat! Tarkastellessamme menneitä työstä rikkaita vuosia ja tehdessämme päätöksiä tulevaisuutta varten on meidän syytä muistaa niitä työtovereita, jotka ovat poistuneet joukostamme pitkän ja ansiokkaan päivätyön jälkeen tai kesken kiireisintä työpäiväänsä.

Vuoden 1971 edustajakokouksen jälkeen on tuoni korjannut valtuuston jäsenet: Kauko Strandenin, Reino Anderssonin ja Ulla Suhosen sekä toimitsijat Teuvo Honkasen, Erkki Korhosen, Uuno Hiironen, Jouko Salmisen, Lauri Kirvesniemen, Heimo Kallunkin ja Vilho Harisen.

Pyydän kokousta hetken hiljaisuudella kunnioittamaan heitä ja kaikkia nimeltä mainitsemattomia joukostamme poistuneita ammattiyhdistystovereita!

Vainajien muistoa kunnioitettiin hetken hiljaisuudella orkesterin esittäessä surumusiikkia.

Arvoisat kokousedustajat, toverit! SAK:n jäsenistön katseet kääntyvät tänään ja näinä lähipäivinä teihin. Tekemistänne päätöksistä riippuu, minkälainen tulee olemaan toimintamme tulevaisuus ja minkälainen SAK:n asema yhteiskunnassamme. Vastuu on painava, mutta uskon teidän tulevan kantamaan sen voimakkain käsin ammattiyhdistysliikkeen koetellun kokemuksen ja arvon mukaisesti.

Arvoisat kutsuvieraamme, hyvät toverit! Lausun kaikki teidät: kutsuvieraamme, kokousedustajat, SAK:n hallituksen jäsenet, tilintarkastajat, kokousvirkaillijat ja julkisen sanan edustajat tervetulleiksi kokoukseemme.

Kokouksen avatuksi julistaminen

Julistan täten Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n yhdenmutoista edustajakokouksen avatuksi.

Kokouksen avaus vahvistettiin.

Puhetta jäi johtamaan Pekka Oivio.

Kotimaisten kutsuvieraiden esittely

Puheenjohtaja: Hyvät kokousedustajat! Meitä kunnioittaa jälleen varsin arvovaltainen ja runsas sekä kotimaisten että ulkomaisten kutsuvieraiden joukko. Pyydän esitellä teille ensin kotimaiset kutsuvieraamme. Valtiovallan edustajana meillä on ilo nähdä täällä joukossamme pääministeri Martti Miettunen. Edelleen valtiovaltaa edustavat sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Työläjärvi ja sisäasiainministeriötä ministeri Olavi Hänninen. Espoon kaupungin-edustajana meillä on ilo nähdä täällä joukossamme kaupunginvaltuuston puheenjohtaja M. J. Olavi Holmström. Valtakunnansovittelija Matti Pekkanen edustaa meille erittäin tärkeätä instanssia neuvotteluissa. Suomen Sosialidemokraattista Puoluetta edustaa sen

puheenjohtaja ulkoministeri Kalevi Sorsa. Suomen Kommunistisen Puolueen edustajana on joukossamme puheenjohtaja Aarne Saarinen. Työväen Urheiluliittoa edustaa sen puheenjohtaja Osmo Kaipainen, Kulutusosuuskuntien Keskusliittoa johtaja Erkki Ranne, Työväen Sivistysliittoa pääsihteeri Jussi Pikkusaari, Työväen Kuntoliittoa sen puheenjohtaja Veikko Oittinen, Työväen Taloudellista Tutkimuslaitosta tutkija Erkki Salonen, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliittoa TVK:ta puheenjohtaja Oso Laakso, Akavaa toiminnanjohtaja Unto Rissanen ja Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliittoa STTK:ta puheenjohtaja Jorma Reini.

Toivotan vielä kerran kotimaiset kutsuvieraamme tervetulleiksi!

Ulkomaisten kutsuvieraiden esittely

Puheenjohtaja: Ulkomaiset kutsuvieraamme esittelee SAK:n kansainvälisten asiain sihteeri Ilkka M. Erich.

Ilkka M. Erich: Herra Pääministeri, hyvät ammattiyhdistystoverit! Minulla on ilo todeta läsnäolevat ulkomaiset kutsuvieraat. Jos kohta meille on tämän päivän ja huomispäivänkin kuluessa vielä saapumassa lisää vieraita, niin saanen luetella heidät ja esitellä heidät kaikki.

Vapaiden Ammattiliittojen Kansainvälistä Liittoa VAKLia edustaa Euroopan osaston päällikkö Enzo Friso. Pohjoismaiden Ammatillista Yhteisjärjestöä edustaa puheenjohtaja Tor Aspengren, joka on myös Norjan LO:n puheenjohtaja sekä pääsihteeri Richard Trälnes. Euroopan Ammatillista Yhteisjärjestöä edustaa viime huhtikuussa vastavalittu pääsihteeri Mathias Hinterscheid. Neuvostoliiton valtuuskuntaa VZSPSää johtaa sihteeri Stepan Shalajev sekä jäsenenä Anatoli Brailov ja Aleksander Vlasenko. Tsekkoslovakian ROHn valtuuskuntaa johtaa sihteeri Viliam Kozik ja Eva Albrechtova. Saksan Demokraattisen Tasavallan FDGBn valtuuskuntaa johtaa puheenjohtaja Harry Tisch, jäsenenä Reinhard Sommer ja Gerhard Kretschmar. Tanskan LOn valtuuskuntaan kuuluu sihteeri Haubert Nielsen ja Tanskan Virkamiesten ja Toimihenkilöiden Keskusjärjestön FTFn valtuuskunnan muodostaa puheenjohtaja Anton Salsgaard. Puolan CRZZn valtuuskuntaa johtaa varapuheenjohtaja Roman Stachon ja jäsenenä Wieslaw Scholz. Jugoslavian CTUYn valtuuskuntaa johtaa puhemiehistön jäsen Djordje Lazic ja valtuuskunnan jäsen Cedomir Cvetkoviö. Itävallan ÖGBn valtuuskuntaan kuuluu kansainvälisen osaston päällikkö Karl Hummel. Chilen Parisissa toimivan keskusjärjestön CUTn valtuuskunnan muodostaa sihteeri Jorge Frias. Unkarin SZOTn valtuuskuntaa johtaa puheenjohtaja Sandor Gáspár, jäsenenä Ferenc Dobi, Istvan Zabo ja Maria Boda. Ruotsin LOn valtuuskuntaa tulee johtamaan vielä tänään omassa kokouksessaan puhetta johtava puheenjohtaja Gunnar Nilsson, hän saapuu huomenna sekä Riitta-Liisa Damberg. Tänään meillä on paikalla Klas Pettersson ja Ruotsin Virkamiesten ja Työntekijöiden Keskusjärjestön TCON puheenjohtaja Lennart Bodström. DGB:tä edustaa hallituksen jäsen Karl Schwab. Romanian valtuuskunta saapuu iltapäivällä, sitä johtaa hallituksen jäsen Marius Cojocaru, jäsenenä Ioan Oprea. Intersindicalin Portugalin keskusjär-

jestön valtuuskunnan muodostaa sihteeri Alvaro Rana. Englannin TUCn keskusjärjestön edustajana on hallituksen jäsen, Rakennusliiton puheenjohtaja George Smith, joka saapuu huomenna. Edelleen TUACn OECDn piirissä toimivan Työntekijöiden Konsultatiivisen Järjestön edustajana tänne iltapäivällä saapuu pääsihteeri Henri Bernard. Sitten minulla on ilo esitellä myös henkilökohtaisesta kutsustani kokoukseen tarkkailijana saapunut MALn edustaja, Euroopan osaston päällikkö, sihteeri Akis Fantis.

Puheenjohtaja: Toivotan ulkomaiset kutsuvieraat tervetulleiksi kokoukseemme.

Valtiovallan tervehdys

Puheenjohtaja: Ensimmäisenä esittää valtiovallan tervehdyksen pääministeri Martti Miettunen. Olkaa hyvä Herra Pääministeri!

Pääministeri Martti Miettunen: Herra Puheenjohtaja! Kunnioitettavat SAK:n edustajakokouksen osanottajat! Minulla on mieluisa tehtävä tuoda tälle SAK:n arvovaltaiselle edustajakokoukselle valtioneuvoston lämmin tervehdys.

Kun istuva hallitus runnattiin viime vuoden lopulla kokoon, sen tärkeimmäksi tehtäväksi tuli työllisyyden hoito. Jo heti alkuun saatettiin todeta, ettei tehtävä suinkaan ole helppo. Taloudellinen kehitys oli pysähtynyt ja työvoiman kysyntä selvästi supistunut. Vaihtotaseen korjaamisessa sen enempää kuin hintatason nousun hillitsemisessäkään ei ollut saavutettu tyydyttäviä tuloksia. Kaiken muun lisäksi valtion kassatilanne oli jyrkästi heikentymässä. Näytti siltä, että sekä ulkoiset olosuhteet että muiden ongelmien ratkaisemisen kiireellisyys toimivat työllisyyden hoitoa vastaan. Hallituksen piirissä ehkä moni näytti olevan jo valmis lyömään hanskat tiskiin. Tarvittiin laajempaa näkemystä ja sovittelutahtoa, ennen kuin päästiin taas eteenpäin.

Kansainvälisen uutisaineiston valossa voimme todeta, että Pohjoismaista Suomi, Ruotsi ja Norja ovat selvinneet verrattain hyvin läntisiä markkinatalousmaita kohdanneesta joukkotyöttömyydestä. Näissä maissa työvoimapolitiikka on ollut aktiivista ja talouspolitiikka kokonaisuudessaan työllisyyttä tukevaa, olkoonkin että sitä on harjoitettu vaihtotaseen tasapainon ja hintatason vakavuuden kustannuksella.

Näköpiirissä olevasta suhdannenoususta huolimatta emme vielä ole työttömyysongelmasta selvinneet. Päinvastoin kaikki suhdanne-ennustelaitokset ovat arvioineet työttömyyden kohoavan uudelleen kausiluonteisen parantumisen jälkeen, joskin toiveita on siitä, että aivan yhtä pahaksi, kuin mitä se oli, tuskin tilanteen tarvitsee muodostua. Ennusteiden mukaan suhdanntilanne korjaantuu Suomessa myöhemmin kuin muualla.

Syksyn ja talven tilannetta ajatellen on aivan ratkaisevaa ensiksikin, miten voimakkaana noususuhdanne läntisissä teollisuusmaissa etenee, ja toiseksi, miten kilpailukykyinen suomalainen tuotanto tämän nousun kohdatessaan on.

Ensimmäistä asiaa voimme seurata vain sivusta, jälkimmäinen taas on kokonaan meidän käsissämme.

Käsitykseni mukaan reaalityoudeelliset lähtökohdat tilanteen kohentamiseksi ovat maassamme kohtalaisen hyvät. Viime vuosien aikana on pystytty rakentamaan uutta tuotantokapasiteettia verrattain paljon. Kysymys on nyt nähdäkseni siitä, teemmekö riittävän lujasti työtä ja mitoitammeko tulovaatimuksemme siten, että ostajilla sekä kotimaassa että ulkomailla on varaa valmistamiemme tuotteiden hankintaan. Kilpailutilanne on tällä hetkellä sen laatuinen, ettei se salli sen enempää työpanoksen kuin pääomapanoksenkaan ylihinnittelua. Kaiken tavarän myyjiä on vielä tällä hetkellä enemmän kuin on maksukykyisiä ostajia.

Hallitus ei yritä uskotella, että sen toteuttamat ja suunnittelemaat talouspoliittiset toimenpiteet olisivat kaikkia miellyttäviä. Päinvastoin joku voi väittää, että esimerkiksi vuoden vaihteessa tapahtuvalla liikevaihtoveron korotuksella hallitus kaivaa jos ei itselleen hautaa niin vähintäänkin lähtökuoppaa. Tällainen väite on kuitenkin huonosti perusteltu eikä kestä lähempää tutkistelua. Kaikki ne verojen ja maksujen korotukset, joita hallitus on lähiaikoina toteuttamassa, tähtäävät ensiksikin siihen, että täystyöllisyys pystyttäisiin mahdollisimman pian saavuttamaan, ja toiseksi siihen, että työstä välittömästi saatavaan ansiotuloon ei tarvitsisi lisäveroilla puuttua.

Arvoisat edustajat! Te edustatte lähes miljoonaa työntekijää ja toimihenkilöä tuotantotoiminnan eri aloilla. Noin puolet maan tuotannosta ja valtaosa vientituotteista syntyy edustamanne joukon toimesta. Teistä myös riippuu, miten kotimainen tuotanto menestyy tuonnin kanssa käytävässä kilpailussa. Teidän ja meidän kaikkien taloudellinen tulevaisuus riippuu siitä vastuusta, mitä te yhteiskunnallisesti tunnette, ja niistä päätöksistä, joita te toimivaltaanne kuuluvissa asioissa teette.

Haluaisin vielä lopuksi korostaa, että kansantaloutemme kohtalon kysymyksenä on inflaatiokehityksen pysäyttäminen. Mikäli kilpailijamme jatkuvasti saavat hintojen nousun pysymään käsissään paremmin kuin me, vähenevät mahdollisuutemme työllisyyden ylläpitämiseen ja maksutaseen tasapainottamiseen ratkaisevasti. Lähivuosien inflaation torjunnan rakennusosat koostuvat tiukasta hintapolitiikasta, maltillisista tuloatkaisuisista ja onnistuneesta suhdanteiden tasauksesta. Hyviä pyrkimyksiä ei kuitenkaan pystytä toteuttamaan, ellei käytännön toiminna ole aito rakentamisen meininki.

Toivotan SAK:n yhdennelletoista edustajakokoukselle parhainta menestystä ja ennen kaikkea tosiasioihin pitäytyvää aitoa rakentamisen tahtoa.

Puheenjohtaja: Kiitän kokouksen puolesta Herra Pääministeriä edustajakokoukselle osoittamista sanoista. Teidän osallistumisenne kokouksemme avajaisiin kaikkien kiireittenne keskellä on meille suuri kunnia ja arvostuksen osoitus SAK:laista ammatyihdistysliikettä kohtaan. Valtioneuvostoja erityisesti pääministeri on SAK:ta useissa asioissa kuullut. Meidän kanssamme on monista vaikeista ongelmista keskusteltu. Me emme suinkaan kaikista asioista ole olleet yhtä mieltä, ja olisikin varsin outoa ja ihmeellistä, jos näin olisi, kun kysymyksessä ovat ensinnäkin suomalaiset ja toiseksi elämme kuitenkin kapitalistisessa yhteiskuntatalousjärjestelmässä. Mutta yhdestä asiasta varmasti olemme yhtä mieltä, tästä

kohtalon kysymyksestä, inflaation pysäyttämisestä. Sen uskallan vakuuttaa. Kiitos vielä kerran!

Kotimaisten kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja: Luovutan seuraavan tervehdyspuheenvuoron Espoon kaupunginvaltuuston puheenjohtajalle M. J. Olavi Holmströmille.

M. J. Olavi Holmström (Espoon kaupunginvaltuuston puheenjohtaja): Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön Herra Puheenjohtaja! Arvoisat kutsuvieraat! Arvoisat edustajakokouksen osanottajat! Hyvät naiset ja herrat! Minä damer och herrar! Ladies and Gentlemen!

Espoon kaupungin puolesta minulla on mieluisa tehtävä saada toivottaa teidät tervetulleiksi Espooseen pitämään merkittävää edustajakokoustanne. Toivomme, että kokouksenne sujuu onnellisissa merkeissä sekä niin että teille tarjoutuu tilaisuus sen ohessa tutustua Espoon kaupunkiin. Me elämme tänään vielä kansainvälisen taloudellisen lamakauden jälkimainingeissa, joskin rohkaisevat selkiintymisen merkit ovat jo näkyvissä. Tämä on merkinnyt ja merkinnee vielä jonkin aikaa sitä, että joudumme ponnistelemaan poikkeuksellisen voimakkaasti työllisyyden ylläpitämiseksi. Tämä on aina mutta erityisesti nykyisissä olosuhteissa vaativa tehtävä. Kaikkien osapuolten on otettava huomioon vallitsevan taloudellisen tilanteen asettamat rajat. Työllisyyden turvaaminen pysyvien työpaikkojen avulla edellyttää malttia ja huolehtimista myös siitä, ettei elinkeinoelämältä riistetä sen omia elinmahdollisuuksia.

Nykyinen taloudellinen tilanne maassamme on luonnollisesti lyönyt leimansa myös kuntiin. Espoo on ripeästi etten sanoisi räjähdysmäisesti kasvanut parissa vuosikymmenessä 20 000 asukkaan maalaiskunnasta yli 120 000 asukasta käsittäväksi maamme neljänneksi suurimmaksi kaupungiksi. Kun vielä otamme huomioon Espoon maantieteellisen laajuuden, ymmärrätämme hyvin ne terveydenhuollon, koulutuksen, liikenteen, kunnallistekniikan ja muiden palvelujen rakentamisen ongelmat, jotka on ratkaistava. On erittäin valitettavaa, että Suomen Pankki on näinä aikoina käynyt voimakkaasti vaikeuttamaan kuntien luotonsaantimahdollisuuksia. Me siirrymme täällä Espoossa peruskouluun syksystä 1977. Me otamme vuoden kuluessa käyttöön kaksi uutta suurta sairaalaa. Me toteutamme parhaillaan laajamittaista liikenne-, sähkövoima- ja kaukolämpösuunnitelmaa. Kaikki nämä ovat välttämättömiä palveluja, joiden rakentamisesta emme voi tinkiä. Siksi niitä ei pidä asettaa rinnatusten teollisten investointien kanssa samoilla tuottavuusperiaatteilla. Espoon kaupunki on viimeisen vuosikymmenen aikana kyennyt pitämään kunnallisen veroäyrinsä - näin rohkenen sanoa - esimerkillisen vakaana. Tulevaisuus ei kuitenkaan näytä yhtä hyvältä, mikäli valtiotalta ei vihdoin herää erityisiin ponnistuksiin kuntiin kohdistuvan paineen lievittämiseksi.

Hyvät naiset ja herrat! Varsin nopeasti tämän edustajakokouksenne jälkeen käynnistyvät jälleen ensi vuoden tulopoliittiset neuvottelut. Ei ole vähintäkään syytä epäillä, että ne muodostuisivat entistä helpommiksi. Teidän järjestöstänne

riippuu mitä suurimmassa määrin se, millaista talouspolitiikkaa me Suomessa harjoitamme. Siksi haluan esittäessäni teille ja liitolenne Espoon kaupungin tervehdyksen toivoa, että te samoin kuin muutkin sopijapuolet ajaessanne työntekijöiden oikeutettuja etuja pyritte myös pitämään silmällä talouspolitiikkamme kokonaisuutta. Maamme kuntien talous on kiinteästi sidoksissa jokaisen kansalaisen toimeentuloon. Mikäli tätä ei oteta huomioon, mitataan palkkojen nimelliskorotukset ehkä hyvinkin nopeasti takaisin kohoavan kunnallisveron muodossa, ja tätähän me kukaan emme tahdo.

Espoon kaupungin puolesta toivotan teidät vielä kerran tervetulleiksi Espooseen. Pitäkää täällä onnistunut kokous, tehkää merkittäviä päätöksiä, tutustukaa kaupunkiin ja viihtykää kanssamme. Merkitköön tämä edustajakokous myös menestyksellistä virstanpylvästä SAK:n taipaleella.

- lyhyet tervehdykset ruotsiksi ja englanniksi -

Puheenjohtaja: Kiitän kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Holmströmiä näistä tervetulo- ja menestyksen toivotuksista.

Seuraavan puheenvuoron luovutan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen puheenjohtajalle, ulkoministeri Kalevi Sorsalle.

Kalevi Sorsa (SDP): Toveri Puheenjohtaja! Arvoisat kokousedustajat! Toverit!

Kun tänään olemme kokoontuneet aloittamaan SAK:n yhdettätoista edustajakokousta, voimme samalla palauttaa mieliin niiden työväenpuolueiden tapaamisten merkityksen, jotka alkaessaan kymmenen vuotta sitten vauhdittivat merkittävästi ammattiyhdistysliikkeen eheytymistä. Lähdettyään alkuun epävirallisina tapahtumina yhdeksannen edustajakokouksen aattopäivinä työväenpuolueiden tapaamiset virallistuivat vuosina 1967 ja 1969, jolloin puolueiden puheenjohtajat allekirjoittivat eheytyksen perusteita vahvistavat asiakirjat.

Ammattiyhdistysliikkeen eheytyksen työtä ja tuskaakin sisältäneinä vuosina puhuttiin työväenpuolueiden halusta suorittaa ns. hyviä palveluksia eheytyksen hyväksi. Tänään voimme todeta työväenpuolueiden toiminnan omalta osaltaan luoneen maahamme eheän ja kansanvaltaisesti johdetun ammattiyhdistysliikkeen. Emme saa kuitenkaan liikaa korostaa työväenpuolueiden kannanottojen merkitystä. On muistettava tänäänkin se, että ratkaisevat päätökset ja toimenpiteet vaativat tuolloin paitsi käytännön toimia myös henkisiä voimavaroja ryhdyttäessä kaatamaan hajaannuksen aikana pystytettyjä raja-aitoja, ja tässä ammattiyhdistysliikkeen jäsenkunta osastojen toimihenkilöistä liittojen johtopaikkojen haltijoihin osoitti todellisen aatteellisen voimansa.

Tästä eteenpäin tulee tähdentää vaivalla rakennetun eheyden vaalimista niin ettei arkipäivän askareissa lähdetä monesti vähämerkityksellisten asioiden vuoksi hajoittavan toiminnan tielle.

Työväenpuolueiden ja ammattiyhdistysliikkeen suhteiden tarkastelussa emme saa tyytyä pelkästään menneiden saavutusten kirjaamiseen. Yhteiset tavoitteet ovat edessäpäin tulevaisuuden pitemmällä aikavälillä toteutettavissa ratkaisuisissa. Niiden takia on kestettävä tämän päivän riesa. Se, joka rakentaa tulevaisuutta, rakentaa sitä työllä, tuskalla ja vastuulla tai ei rakenna ollenkaan.

Tämän kesän ja syksyn ajankohtaisena työväenpuolueiden ja ammattiyhdistysliikkeen tavoitteena on pitää aisoissa se hintapaine, jonka purkautumista kauppaa ja pääomaa edustavat piirit odottavat. Syksyn kunnallisvaalit muodostavat haasteen myös ammattiyhdistysliikkeelle, koska senkään kannalta ei ole samantekevää, miten kunkin palkkatyöntekijän kotikunnassa yhteisiä asioita hoidetaan. SAK onkin ilmoittanut antavansa tukensa työväenpuolueiden kunnallisvaalitöille.

Sosialidemokraattinen Puolue hyväksyi Jyväskylän puoluekokouksessaan vuosi sitten laajan työelämän uudistamisohjelman. Jo nyt voimme todeta, että hyväksytty ohjelma ei ole jäänyt vain ohjelmaksi ohjelmien joukossa, vaan ammattiyhdistysliikkeen sosialidemokraatit ovat ottaneet sen omakseen ja lähteneet toteuttamaan sen tavoitteita. Samoin sosialidemokraatit ovat niin hallituksessa kuin eduskunnassakin huolimatta taloudellisesti vaikeista ajoista ryhtyneet ajamaan tositoimin työelämän uudistamiseen liittyviä tavoitteitamme. Tähän on syytäkin, sillä naapurimaassamme Ruotsissa juuri toteutetut laajat uudistukset jättävät maamme yhä enemmän jälkeen naapurin kehityksestä, jollei uudistustyötä pystytä pitämään jatkuvasti käynnissä.

Toveri Paasion kuuluisasta yritysdemokratiaa käsitelleestä telakkapuheesta alkaa olla kulunut kymmenen vuotta. Pitkällisten selvitysten jälkeen alkaa yritysdemokratian erään osa-alueen, henkilöstöpolitiikan piirissä löytyä toteuttamiskelpoinen esitys, jonka myötä toivottavasti päästään hyvään askel eteenpäin. Uudistus, joka maan hallituksen piirissä alkaa hahmottua, on kuitenkin vasta alkua laajemmalle työelämän demokratisoinnille.

Sosialidemokraattinen Puolue korostaa työelämän uudistamisohjelmassaan myös työsuojelulainsäädännön uudistamisen tarvetta. Viiden viime vuoden aikana on saatu luoduksi ajanmukainen valtion ja kuntien työsuojeluhallinnon ja -valvonnan koneisto. Täältä organisaatiolta puuttuvat kuitenkin ajan vaatimusten mukaiset työkalut eli lait ja asetukset. Tämän vuoksi on valmiina olevat työsuojelua ja työpaikkaterveydenhuoltoa koskevat lakiesitykset saatava hallituksen esityksinä eduskunnan käsiteltäviksi ensi tilassa, niin kuin hallitusohjelmassa edellytetäänkin.

Hyvät toverit! Tuodessani SAK:n yhdenneltoista edustajakokoukselle Sosialidemokraattisen Puolueen tervehdyksen toivotan sen työlle mitä parhaita menestystä kokouksen viitoittaessa tietä ammattiyhdistysliikkeen uusia tavoitteita kohti.

Puheenjohtaja: Kiitän kokouksen puolesta Sosialidemokraattisen Puolueen puheenjohtajaa, toveri Sorsaa meille osoittamastaan tervehdyksestä. Niin kuin jo avaussanoissani totesin, me arvostamme ja ymmärrämme yhteistoiminnan merkityksen molempien poliittisten työväenpuolueiden kanssa, vaikkakin meidän periaateohjelmamme toteaa, että SAK on poliittisista puolueista riippumaton ja itsenäinen keskusjärjestö, niin kuin olla pitääkin. Me myös tiedämme varsin hyvin jos kukaan, mikä merkitys on eheyden säilyttämisellä ammattiyhdistysliikkeessä, puhumattakaan näiden muiden kysymysten merkityksestä, joita toveri Sorsa tässä tervehdyksessään esitti. Kiitos vielä kerran!

Luovutan puheenvuoron Suomen Kommunistisen Puolueen puheenjohtajalle, toveri Aarne Saariselle.

Aarne Saarinen: (SKP) Toverit puheenjohtajat, hyvät toverit! SAK:n edellisen edustajakokouksen jälkeen on maailmassa, omassa maanosassamme ja maassamme tapahtunut suuria muutoksia, joista valtaosa vastaa työväenliikkeen etuja ja pyrkimyksiä. Demokraattiset ja kansalliset voimat ovat saavuttaneet suuria voittoja eri puolilla maailmaa, rauha ja sen edellytykset ovat vahvistuneet ja sosialismin vaikutus on merkittävästi kasvanut. Toisaalta kapitalistisen järjestelmän haitalliset vaikutukset ovat lisääntyneet, työttömien määrä on kasvanut, inflaatio voimistunut, valuutta- ja maksutaseongelmat ovat muodostuneet pysyviksi ja ajoittain hyvinkin kärkeviksi.

Maamme talouden voimakas sidonnaisuus muuhun kapitalistiseen maailmaan on aiheuttanut sen, että nämä kapitalistisen maailman haitalliset ilmiöt ilmenevät voimakkaina myös täällä. Lisääntynyt kaupallinen ja muu taloudellinen yhteistyö Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa on kyllä omiaan merkittäväällä tavalla lievittämään näitä vaikutuksia meidän maassamme. Sen vuoksi on mitä tärkeintä, että tätä yhteistyötä voitaisiin jatkuvasti laajentaa ja monipuolistaa pitkäaikaisten suunnitelmien ja ohjelmoinnin puitteissa. Neuvostoliitto tarjoaa siihen mahdollisuuksia, kuten viime maanantaina täällä päättynyt maittemme välinen taloudellisen yhteistyökomission kokous jälleen osoitti. Meidän tulee käyttää tarjolla olevia mahdollisuuksia maksimaalisesti hyväksi.

Taloudellisen taantuman, kasvavan työttömyyden, voimistuneen inflaation ja lisääntyneen ulkomaankaupan vajauksen seurauksena syntyi viime vuonna poliittinen kriisi, joka oli jälleen laukaistavissa vain laajapohjaisen vasemmiston ja keskustan hallituksen muodostamisen avulla. Mutta politiikka ja talous ovat siinä määrin sidoksissa toisiinsa, että poliittisen kriisin sanotunlainen laukaiseminen ei voi jäädä erilliseksi, vaan sen on johdettava myös taloudellisen kriisin laukaisemiseen, mikä edellyttää laadullisia muutoksia myös talous- ja muussa yhteiskuntapolitiikassa. Muutoin poliittinen ratkaisu muodostuu jälleen lyhytaikaiseksi ja johtaa uuteen poliittiseen kriisitalanteeseen.

Tärkein ajankohtainen tehtävämme niin hallituksessa kuin ammattiyhdistysliikkeen toiminnassakin on saada inflaatio hillityksi niin pitkälle kuin se kapitalismin ja vielä jatkuvan voimakkaan porvarillisen vaikutuksen oloissa on mahdollista. Se vaatisi hintasulun jatkamista, mutta vähintään tehokasta ja kovakätistä hinta- ja vuokrasäännöstelyä heinäkuun alusta lukien. Tämän luulisin olevan poliittisen ja ammatillisen työväenliikkeen yhteinen pyrkimys.

Olisi kuitenkin epärealistista kuvitella, että hallitus voisi pidättäytyä kaikista hintojen ja maksujen korotuksista, kun elinkustannukset ja hintataso on vuodesta 1971 viime vuoteen saakka noussut keskimäärin 16 prosenttia vuosittain samanaikaisesti kun väestön yhteiskunnallisia palveluja on parannettu. Vain demagogian varassa toimivat poliitikot voivat sellaista edellyttää.

Hallituksella ei kuitenkaan olisi ollut tarvetta ryhtyä läheskään kaikkiin niihin hintatasoa ja elinkustannuksia korottaviin toimenpiteisiin, joihin se on ryhtynyt, jos se olisi noudattanut kommunistien ja kansandemokraattien neuvoja. Eräs sellainen neuvo on, että valtio ottaisi keskuspankilta suurehkon pitkäaikaisen lainan, jolla voitaisiin kattaa tuotannollisia investointeja rasittamatta tarpeettomasti vähävaraisia kuluttajia. On täysin virheellistä, että laman oloissa valtionvelka pidetään paljon pienempänä kuin korkeasuhdanteen oloissa ja että menot pyritään peittämään mm. liikevaihtoveroa ja muita kulutusveroja korottamalla. Tämä

hallituksen enemmistön käsittämättömän penseä suhtautuminen esitykseemme on nyt johtamassa siihen, ettei saada turvatuksi ensisijaisrahoitusta edes valtion lainoittamalle asuntotuotannolle ja että rakennusalan työttömyys on kasvamassa ennakoituakin suuremmaksi. Palkkatyöntekijäin ja vähävaraisten etujen nimissä SAK:n velvollisuus olisi nyt välittömästi puuttua päättävien ottein erityisesti hinta- ja rahoituspolitiikkaan, tässä yhteydessä myös korkopolitiikkaan ja uskonkin, että te näin tullette toimimaan.

Hyvät toverit! Näillä ajatuksilla tervehdin Suomen Kommunistisen Puolueen ja Suomen Kansan Demokraattisen Liiton nimissä edustajakokoustanne, kaikkia sen osanottajia ja toivotan sen työlle parhainta menestystä.

Puheenjohtaja: Kokouksen puolesta kiitos kommunistisen puolueen puheenjohtajalle toveri Aarne Saariselä tästä tervehdyksestä. Me olemme pyrkineet SAK:n hallituksessa parantamaan, kehittämään yhteistyötä kahden poliittisen ryhmän välillä. Olemmeko siinä onnistuneet riittävästi, sen ehkä tämä edustajajoukko täällä parhaiten pystyy sanomaan. Mutta joitakin vihjeitä siitä antaa porvareiden ja porvarillisten tiedotusvälineiden meihin kohdistuva arvostelu tästä yhteistyöstä; kuten äskettäin sain lukea, että tärkeintä SAK:n puheenjohtajalle esimerkiksi on ollut päästä yksimielisiin päätöksiin, jolloin päätökset tietyt ovat syntyneet kommunistien ehdoilla. Minä uskon, että meidän sosialidemokraattinen ryhmämme samaten kuin kommunistinen ryhmäkin jyrkästi torjuvat tällaiset väitteet ja tietävät, että kummankin ryhmän ehdoilla ei näitä sopimuksia ja yksimielisiä päätöksiä tehdä, vaan ne ovat aina enemmän tai vähemmän kompromisseja silloin, jos asioista ollaan eri mieltä. Tottahan toki me olemme monista asioista yhtä mieltä. Kiitos vielä kerran toveri Saarinen!

Ulkomaisten kutsuvieraiden tervehdykset

Puheenjohtaja: Seuraavat ulkomaisten kutsuvieraiden tervehdykset. Ensimmäisen puheenvuoron luovutan Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainvälisen Liiton VAKL:in Euroopan osaston päällikölle Enzo Frisolle. Ole hyvä!

Enso Friso (VAKL): Herra puheenjohtaja, arvoisat vieraat, edustajakokousedustajat! Minulla on tänään ilo ja kunnia olla kanssanne ja tuoda veljelliset terveiset Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainväliseltä Liitolta sekä toivottaa parhainta menestystä SAK:n edustajakokoukselle.

Kansainvälinen ammattiyhdistysliike on tänään monien tärkeiden haasteiden edessä. Suurin näistä on pohjoisen ja etelän välinen kasvava kuilu. Maailman rikkaiden ja köyhien kansojen väliset erot lisääntyvät jatkuvasti. Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainvälisen Liiton kanta on, että olemassa olevia taloudellisia rakenteita täytyy muuttaa radikaalisti, jotta voitaisiin edistää kansojen välistä suurempaa tasa-arvoisuutta. Tämä kanta tuli korostetusti esille VAKL:in yhdennessätoista kongressissa, kun sen yli sata jäsenjärjestöä, jotka edustavat sekä kehitys- että teollisuusmaita, hyväksyivät yhteisen taloudellisen ja sosiaalisen

tavoiteohjelman vuosiksi 1975-78. VAKL on tukenut voimakkaasti kehitysmaiden vaatimuksia uuden kansainvälisen taloudellisen järjestyksen luomiseksi. Tätä kantaa olemme puolustaneet YK:n yleiskokouksen erityisistunnossa, Unctad nelosessa, ILO:n kansainvälisen työjärjestön työllisyyskonferenssissa ja muissa yhteyksissä. Vanhan kansainvälisen taloudellisen järjestelmän kapitalistinen ja liberalistinen luonne on suosinut vahvoja heikkojen kustannuksella, ja tästä on seurannut, että maailman tulojen ja varallisuuden lisäys on jakautunut hyvin epätasaisesti. Nykyisen järjestelmän vallitessa monikansalliset yhtiöt ovat voineet kehittyä ja laajeta kontrolloimattomasti, ja koska maailman talousjärjestelmästä on muodostunut erittäin yhtenäinen, sen säätelemiseksi ei ole pystytty kehittämään tehokkaita menetelmiä.

Oleellinen tavoitteemme on kansojen välisen oikeudenmukaisen tulonjaon turvaaminen. Yhtä tärkeää on oikeudenmukaisen tulonjaon toteuttaminen valtioiden sisällä. Tulojen ja omaisuuden oikeudenmukainen jakautuminen on ammattiyhdistysliikkeen oleellinen päämäärä, johon sekä teollisuusmaiden että kehitysmaiden tulisi pyrkiä. VAKL tukee varauksetta kaikkia jäsenjärjestöjään, jotka pyrkivät suurempaan valtioiden väliseen ja sisäiseen tasa-arvoon. Annamme tukemme ennen kaikkea niille ammattiyhdistyksille, jotka yhä taistelevat ammatillisen järjestäytymis- ja yhdistymisvapauden puolesta etenkin Chilessä, Espanjassa ja Etelä-Afrikassa, missä perustavaa laatua olevia ammattiyhdistys- ja ihmisoikeuksia jatkuvasti loukataan.

Sallittakoon minun sanoa pari sanaa Etelä-Afrikan politiikastamme. VAKL on yhä uudelleen korostanut, että Etelä-Afrikka tulisi asettaa täydelliseen saartoon. Saarron tulisi koskea myös bantustaneja, joilla pyritään ainoastaan kaunistelemaan apartheidin todellisuutta. VAKL onkin erittäin tyytyväinen siihen tukeen, mitä SAK on antanut meidän Etelä-Afrikan politiikallamme. VAKL on julkaissut luettelon yhtiöistä ja näiden tytäryhtiöistä, joilla on sijoituksia Etelä-Afrikassa, ja VAKL:n jäsenet teollisuusmaissa ovat sopineet yhteisistä toimenpiteistä Etelä-Afrikkaa kohtaan. Tarvitaan erittäin vahvaa painostusta, sillä juuri ulkomaisten omistamat yhtiöt ovat haluttomimpia tunnustamaan afrikkalaisten ammattiyhdistyksiä. Muut yhtiöt suojautuvat hallituksen perustamien teollisuuden yhteistyökomiteoiden taakse, jotka afrikkalaiset työläiset kuitenkin ovat tuominneet. Yhtiöt estävät ammattiyhdistystyön tehtaissa, pitävät ammattiyhdistysaktivisteja tarkasti silmällä ja estävät ylipäänsä afrikkalaisten työläisten yrityksiä muodostaa omia ammattiyhdistyksiään.

Etelä-Afrikasta saadut kokemukset viittaavat tiettyyn ongelma-alueeseen, jolla ammattiyhdistysliikkeen tulee yhtenäistää kansainvälistä toimintaansa. Tarkoitin tällä niitä monia ja monimutkaisia ongelmia, jotka johtuvat monikansallisten yhtiöiden toiminnasta. Yhteiskunnan tulee voida säädellä niiden toimintaa koko yhteisön tarpeita silmällä pitäen. VAKL ei ole läheskään yhtä huolestunut näiden monikansallisten yhtiöiden lainvastaisista toimista kuin niiden normaalista täysin laillisesta toiminnasta. Mitä monikansallisilla yhtiöillä varsinaisesti tarkoitetaan? Meidän mielestämme se on pohjimmiltaan keino, jonka avulla kootaan pääomia ja teknologiaa kaikkialta maailmassa, jotta niitä käytettäisiin yhtiöitä itseään hyödyttäviin tarkoituksiin. Näin ollen nämä yhtiöt voivat tosiasiallisesti päättää, kohoaivatko jonkin maan tuotanto ja työllisyys vai polkeeko se paikallaan. Monikansalliset ovat toisin sanoen omineet itselleen taloudellista valtaa siinä määrin, että

mikään demokraattinen maa ei voi sitä sallia. Tätä valtaa tulee rajoittaa, ja sitä tulee käyttää työtätekevien taloudellisten ja sosiaalisten tarpeiden ajamiseen.

VAKL:n yhdestoista kongressi hyväksyi monikansallisen julistuskirjan, johon on kirjattu ammattiyhdistysliikkeen monikansallisten yritysten toiminnan lakisääteistä rajoittamista koskevat vaatimukset. Paraikaa monet kansainväliset järjestöt, muiden muassa YK:n ylikansallisia yhtiöitä tutkiva komitea, pyrkivät laatimaan käyttäytymissääntöjä ja toimintaohjeita monikansallisille yrityksille. On olennaisen tärkeää, että seuraamme tarkasti tämän komitean työtä, jotta monikansallisen julistuskirjamme asettamat vaatimukset otettaisiin tarkoin huomioon.

Ammattiyhdistysliikkeellä on oleellinen osa näyteltävänäni niissä pyrkimyksissä, joilla maailman työläisiä kohtaaviin haasteisiin pyritään vastaamaan. Tehtävämme ei ole helppo. Jos olemme riittävän päättäväisiä, uskon kuitenkin, että voimme menestyä yrityksissämme. Lisäksi tiedän, että kun on kyse kansainvälisestä solidaarisuudesta, VAKL voi luottaa SAK:n täyteen ja aktiiviseen tukeen.

Kiitoksia hyvin paljon, Herra Puheenjohtaja!

Puheenjohtaja: Kiitos, toveri Friso, tästä tervehdyksestä, ja me pyydämme sinua viemään myös kokoukseltamme ja SAK:lta lämpimän tervehdyksen ja kiitoksen hyvästä yhteistyöstä Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainväliselle Liitolle, ja toivotamme sille jatkuvaa menestystä merkityksellisessä työssä ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisessä toiminnassa. Kiitos!

Seuraavan puheenvuoron luovutan Pohjoismaisen Ammatillisen Yhteisjärjestön puheenjohtajalle Tor Aspengrenille. Ole hyvä, Tor! Toveri Aspengren on myös Norjan keskusjärjestön LO:n puheenjohtaja.

Tor Aspengren (PAY): Pohjolan Ammatillisen Yhteisjärjestön puolesta minulla on suuri ilo esittää tervehdyksemme SAK:lle edustajakokoustanne avattaessa. Haluan mielelläni aluksi esittää kiitoksen SAK:lle ja sen monille luottamusmiehille aktiivisesta osallistumisesta PAY:n toiminnan käynnistämiseen. Tänä alkuvaiheena osoittamanne mielenkiinto ja työpanos ovat olleet merkityksellisiä.

PAY:n lyhyen olemassaolon aikana olemme päässeet hyvään työn alkuun. Tämä ei koske ainoastaan tiedotustoimintaa ja kahdeksan jäsenjärjestömme keskeistä yhteistyötä, mutta olemme lisäksi pystyneet vaikuttamaan sekä pohjoismaisella, eurooppalaisella että kansainvälisellä tasolla asioita käsiteltäessä. Meidän pohjoismainen yhtenäisyytemme ja yksimielisyytemme useimmissa asioissa on tuottanut huomattavia tuloksia ulospäin. PAY ja Pohjola ovat vähitellen muodostuneet käsitteeksi, ja meidän kannanottojamme, lausuntojamme ja esityksiämme kuunnellaan.

Olemme päässeet hyvään yhteistyöhön Pohjoismaiden Neuvoston kanssa, ja toivomme, että vähitellen olisi mahdollista aikaansaada hedelmällinen yhteistyö myös pohjoismaisen ministerineuvoston kanssa. On tärkeää, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa pääsemme osallistumaan niiden yksittäisten kysymysten käsittelyyn, joita ministerineuvostolle kuuluu, ja että aktiivisella työllä voimme vaikuttaa sen päätöksiin. Olemme jo osallistuneet aktiivisesti ja myönteisesti työskentelyyn käsiteltäessä työmarkkinapoliittisia ja monikansallisia yrityksiä.

Meidän toivomuksemme on, että saisimme osallistua kaikkien niiden asioiden käsittelyyn, jotka kuuluvat ammattiyhdistysliikkeen tehtäväkenttään, joissa ammattiyhdistysliikkeellä on tehtäviä ja etuja valvottavanaan. Euroopan Ammatillisessa Yhteisjärjestössä meidän pohjoismaiset mielipiteemme ja käsityksemme ovat vähitellen tulleet kuulluiksi, ja tämä leimasi myös Lontoossa pidettyä EAY:n viimeistä edustajakokousta.

Olemme PAY:ssä lyhyen ajan kuluessa tehneet aktiivisesti työtä useilla aloilla, ja tähän työhön suomalaiset toverit ovat myönteisellä tavalla osallistuneet. Meillä on jo yhteinen periaatteellinen toimintaohjelma koskien työympäristöä. Tämä on meille hyvin ajankohtainen aihe, jota myös käsiteltiin kahdessa viimeisessä itä-länsi -kokouksessa. PAY tulee myös toimimaan sen puolesta, että uusi kokous pidetään vuonna 1977. Olemme myös käsitelleet monikansallisia yrityksiä, ja tässäkin kohtaa olemme laatineet yhteisen ohjelman. Meidän ohjelmamme koskien sekä työympäristöä että monikansallisia yrityksiä ovat muodostaneet perustan työlle, jota tehtiin käsiteltäessä näitä kysymyksiä sekä pohjoismaisessa ministerineuvostossa että TUAC:ssä. En tässä kohden puutu kaikkiin muihin kysymyksiin, joiden parissa olemme työskennelleet ja joita tulemme käsittelemään. Se veisi liian pitkän ajan. Haluan tässä kohtaa mielelläni ilmaista, että olemme tietoiset niistä tärkeistä asioista, joita tämä edustajakokous tulee käsittelemään. Me tulemme seuraamaan asioiden käsittelyä suurella mielenkiinnolla.

Tällä hetkellä kansainvälinen taloudellinen ja poliittinen tilanne on vaikea. Olemme Pohjoismaissa kuuluneet onnellisten joukkoon huolimatta siitä, että taloudellinen kriisi on kohdannut myös meitä. Koordinoinnin puuttuminen talouspolitiikassa ja elinkeinoelämän ohjaamisessa ovat olleet pääasiallisia syitä kriisin syntymiseen. Myös epävakaa poliittiset olosuhteet ovat vaikuttaneet tilanteeseen. EAY:n edustajakokouksessa Lontoossa samoin kuin pohjoismaisessa järjestössämme olemme erityisesti kiinnittäneet huomiota yhteisen politiikan aikaansaamiseksi koskien taloutta ja työllisyyttä. Me täällä Pohjolassa emme koskaan voi hyväksyä sellaista talouspolitiikkaa, jossa työttömyyttä käytetään vakauttamiskeinona, josta olemme nähneet esimerkkejä muualla maailmassa.

Vakaa poliittinen tilanne on meille ratkaisevan tärkeä tekijä. Yhteiskunta, joka on meille hyödyksi ja jota me haluamme tukea, on sellainen, jota johtavat kansan laajojen joukkojen edustajat, jotka on valittu salaisin, demokraattisin vaalein. Niinä aikoina, jolloin poliittisella työväenliikkeellä on ollut hallitusvastuu, on ammattiyhdistysliike saavuttanut parhaimmat tuloksensa. Meillä ei sen vuoksi ole varaa kokeiluihin poliittisessa toiminnassamme. Ammatillispoliittinen yhteistyö merkitsee edistystä.

Tervehdin näillä sanoilla edustajakokoustanne ja toivotan teille menestyksellisiä päätöksiä.

Puheenjohtaja: Parhaimmat kiitokset toveri Aspengrenille tästä tervehdyksestä. Yhteistyö Pohjoismaiden kesken on varsin vanhaa, perinteistä, mutta se on erityisesti tehostunut sen jälkeen, kun muutama vuosi sitten perustimme Pohjoismaiden Ammatillisen Yhteisjärjestön. Minä uskon, että tämän yhteisjärjestön perustaminen ja tällä tavalla yhteistoiminnan edistäminen, kiteyttäminen

edesauttaa kaikkien Pohjoismaiden ammatillisten järjestöjen toimintaa ja koituu kaikkien jäsenten yhteiseksi hyväksi. Kiitos vielä kerran!

Seuraava puheenvuoro on Neuvostoliiton keskusjärjestön VZSPS:n edustajalla Stepan Shalajevilla. Ole hyvä, toveri Shalajev!

Stepan Shalajev (VZSPS): Kunnioitettavat kokousedustajat, hyvät vieraat! Sallikaa minun Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston toimeksiannosta tervehtiä SAK:n yhdenneittätoista edustajakokousta ja tuoda kokousedustajille ja teidän kauttanne Suomen työväenluokalle ja ammattiyhdistysliikkeelle ystävällinen tervehdys 109 miljoonalta Neuvostoliiton ammattiliittojen jäseneltä ja maamme kaikilta työtätekevilä.

Toteamme suurella tyydytyksellä, että Neuvostoliiton ammattiliitoilla on pitkäaikaiset ja erittäin hyvät, ystävälliset suhteet teidän järjestöönne niin keskusjärjestötasolla kuin jäsenliittojen ja paikallisjärjestöjen tasollakin.

VZSPS pitää myös suuressa arvossa maidemme ammattiliittojen pysyvän yhteistyöelimen, suomalais-neuvostoliittolaisen ammattiliittokomission toimintaa. Tämän komission jokavuotisissa istunnoissa laadittavat toimenpiteet neuvostoliitto, tolais-suomalaisen ammattiliittoyhteistyön kehittämiseksi auttavat ystävyyssuhteiden lujittamista ja antavat yhteyksillemme konkreettisen ja määrätietoisen luonteen.

Haluaisin suurella tyydytyksellä korostaa, että VZSPS:n ja SAK:n välinen yhteistyö samoin kuin neuvostoliittolais-suomalainen ammattiliittoyhteistyö kokonaisuudessaan kuuluu erottamattomana osana maidemme ja kansojemme väliin ystävällisiin, hyviin naapuruussuhteisiin ja on ilmaus maidemme työtätekevien veljellisistä suhteista. Suuri merkitys niiden kehitykselle on ollut ja on edelleenkin Neuvostoliiton ja Suomen välisellä ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksella.

Tämä sopimus ei ainoastaan avannut uutta sivua Neuvostoliiton ja Suomen suhteiden historiassa, vaan sillä on myös tärkeä osuus rauhanomaisen rinnakkaiselon ja tasa-arvoisen keskinäisesti edullisen yhteistyön periaatteiden vahvistamisessa kansainvälisellä kentällä erilaisen sosiaalis-taloudellisen yhteiskuntajärjestelmän maissa. Nykyään nämä periaatteet saavat yhä laajempaa kansainvälistä kannatusta, josta on todisteena Helsingissä menestyksellä pidetty Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous.

Kansainvälisen ilmapiirin tervehtymisellä ja jännityksen lievenemisprosessin jatkuvalla syvenemisellä on myönteinen vaikutus myös tilanteeseen kansainvälisessä ay-liikkeessä. Meidän päivinäme siinä on määräävänä tekijänä yhä suurempi pyrkimys yhtenäisyyteen.

Itse elämä on osoittanut välttämättömäksi ammattiliittojen solidaarisuuden ja yhtenäisen toiminnan, riippumatta niiden poliittisesta kannasta ja suhtautumisesta kansainvälisiin järjestöihin. Mitä yhtenäisempi kansainvälinen ammattiyhdistysliike on, sitä menestyksellisemmin se voi puolustaa työtätekevien sosiaalis-taloudellisia etuja, vastustaa inflaation, joukkotyöttömyyden ja muiden kriisi-ilmiöiden vaikutusta työläisluokan asemaan kapitalistisissa maissa. Yhteisellä toiminnallaan ammattiliitot voivat myös edistää keskinäisesti edullisten talous- ja kauppasuhteiden kehitystä maiden välillä, mikä on työtätekevien elintärkeiden etujen mukaista.

Kansainvälisessä toiminnassaan Neuvostoliiton ammattiliitot kannattavat täydellisesti puolueemme keskuskomitean pääsihteerin Leonid Breznevín NKP:n 25. edustajakokouksessa esittämää rauhan ja kansainvälisen yhteistyön, kansojen vapauden ja itsenäisyyden puolesta jatkuvasti käytävän taistelun ohjelmaa ja pyrkivät johdonmukaisesti lujittamaan ammatillisen työväenliikkeen toimintayhteisyyttä. Me suuntaamme ponnistuksemme veljellisen ystävyyden ja yhteistyön lujittamiseen sosialististen maiden työtätekevien ja ammattiliittojen kanssa, yhteyksien edelleen kehittämiseen kapitalististen ja myös Pohjois-Euroopan maiden kanssa.

Me kehitämme ja tulemme jatkuvasti kehittämään kansainvälistä solidaarisuutta työväenluokan toiminnalle kapitalististen monopolien ja imperialismín sortoa vastaan, Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan maiden ammattiliittojen taistelulle täydellisen kansallisen ja sosiaalisen vapautuksen puolesta, demokraattisten oikeuksien ja ammattiliittojen vapauden puolesta.

Neuvostoliiton ammattiliitot kiinnittävät suurta huomiota työväenluokan ja kaikkien työtätekevien taistelun vahvistamiseen nykyajan pääongelman kilpavarustelun ratkaisemiseksi ja aseistariisunnan puolesta. Näitä vaatimuksia sisältävää uutta Tukholman vetomusta kaikki neuvostoihmiset kannattavat yksimielisesti.

Toverit! Lämpimästi hyväksyen NKP:n uiko- ja sisäpolitiikan, puolueemme 25. edustajakokouksen päätökset, Neuvostoliiton ammattiliitot, maamme kaikki työtätekevät ovat yhä suuremmalla innostuksella ryhtyneet edustajakokouksen asettamien tehtävien toteuttamiseen. Huoli työläisen eduista, hänen aineellisen ja kulttuuritasonsa noususta, työ- ja virkistysolojen parantaminen ovat puolueemme ja Neuvostoliiton ammattiliittojen huomion polttopisteessä.

Viidessä lähivuodessa työläisten ja toimihenkilöiden ansio kasvaa merkittävästi, samalla kun perustarvikkeiden valtiolliset hinnat pysyvät vakaina. Yhteiskunnallisista kulutusrahastoista maksettavat edut ja maksut kohoavat 28-30 %. Asuntotuotantoon tullaan edelleenkin kiinnittämään suurta huomiota. Yli 50 miljoonaa neuvostoihmistä tulee parantamaan asunto-olojaan. Sosiaalivakuutuksen ja eläketurvan edelleen kehittämiseksi on suunnitteilla suurusuuntaisia toimenpiteitä.

Tässä yhteydessä Neuvostoliiton ammattiliitot tulevat kiinnittämään yhä suurempaa huomiota aineellisen tuotannon alalla tapahtuvaan järjestävään toimintaan, tulevat kehittämään työtätekevien tuotannollista ja yhteiskunnallista aktiivisuutta, suuntaamaan ponnistuksia sosiaalisen kehityksen ja neuvostoihmisen hyvinvoinnin kohottamisen alueella asetetun tavoiteohjelman toteuttamiseksi, huolehtimaan työsuojelun ja työtätekevien terveyden parantamisesta sekä kasvat- ja joukkokulttuurityön parantamisesta.

Kunnioitetut kokousedustajat! SAK:n yhdestoista edustajakokous on suuri tapaus maamme yhteiskunnallisessa elämässä. Sallikaa Neuvostoliiton ammattiliittojen nimessä toivottaa kokouksellenne menestystä työväenluokan etujen, Suomen kaikkien työtätekevien etujen mukaisten päätösten tekoa sekä vakuuttaa teille, että Neuvostoliiton ammattiliitot tulevat edelleenkin kiinnittämään suurta huomiota neuvostoliittolais-suomalaisen ay-yhteistyön kehittämiseen.

Kunnioitetut kokousedustajat! Sallikaa minun myös täällä läsnä olevien DDR:n, Puolan, Tshekkoslovakian ja Unkarin valtuuskuntien pyynnöstä välittää teille

sydämelliset tervehdykset, teille ja SAK:n edustajakokoukselle kaikkien näiden maiden ammattiliittojen ja työtätekevien nimissä.

Kiitos teille mielenkiinnostanne!

Puheenjohtaja: Kiitän toveri Shalajevia tästä tervehdyksestä ja totean samalla, niin kuin hänkin sen totesi, että meillä on pitkäaikaiset ja hyvät kiinteät suhteet VZSPS:n kanssa, josta osoituksena on mm. se, että pysyvät neuvottelukunnat tänä vuonna kokoontuvat 20. kerran sopimaan valtuuskuntien, luennoitsijain, lomalaisten vaihdosta jne. Me olemme yksimielisesti todenneet sen, että resurssit eivät enää kummallekaan osapuolelle anna mahdollisuutta laajentaa tätä yhteistyötä ja valtuuskuntien vaihtoa muun muassa, sen sijaan on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota laadulliseen yhteistoimintaan ja sen kehittämiseen. Kiitos vielä kerran ja pyydän Neuvostoliiton valtuuskuntaa viemään lämpimät terveiset VZSPS:n yli satamiljoonaiselle jäsenkunnalle ja toivottamaan sille SAK:n jäsenistön puolesta mitä parhaita menestystä sen työssä. Kiitos!

Myös pyydän kiittää toveri Shalajevin meille tuomasta muiden keskusjärjestöjen tervehdyksestä.

Ulkomaisten kutsuvieraiden kokoukselle kirjallisesti jättämät tervehdykset:

Euroopan Ammatillinen Yhteisjärjestö EAY

Pääsihteeri Mathias Hinterscheid

Herra Puheenjohtaja, hyvät naiset ja herrat, hyvät toverit!

Kiitän teitä siitä, että olen saanut kutsun olla läsnä teidän merkittävässä kokouksessanne, ja teen sen sitäkin suuremmalla ilolla, koska täten olen saanut tilaisuuden vierailla maassanne ensimmäistä kertaa.

Maa, josta minä tulen, on suurvaltojen ympäröimä, tai ainakin on aatteitten ja järjestelmien risteyksessä, järjestelmien jotka historian kuluessa, aivan liian usein, ovat pyrkineet ratkaisemaan ongelmansa väkivallan avulla. Tuollainen väkivalta on aiheuttanut kärsimyksiä pienille kansoille, jotka ovat kykenemättömiä puolustautumaan.

Olosuhteiden pakosta ja melkein voisi sanoa, niiden kehityksen johdosta, näiden pienten maiden kansoista on tullut innokkaita internationalisteja ja vannoutuneita rauhan puolustajia.

Fatalismi varmaan siteeraisi tässä vanhaa sananlaskua joka sanoo, »ei niin pahaa, etteikö siinä olisi hyvääkin».

Niinpä tällaisen kehityksen johdosta tällaiset pienet maat ovat joutuneet toimimaan tärkeiden kansainvälisten kokousten puitteina.

Niinpä te olette saaneet vastaanottaa pääkaupungissanne niin sanotun »Helsingin konferenssin» valtuutetut, jotka loivat uudenlaisen perustan maittemme välisille suhteille.

Onnittelen teitä sen johdosta ja toivon, että tätä perustaa käytetään hyväksi parhaalla mahdollisella tavalla.

Hyvät toverit, tuon teille veljelliset terveiset 37 miljoonalta työläiseltä, jotka kuuluvat Euroopan Ammatilliseen Yhteisjärjestöön.

Euroopan Ammatillinen Yhteisjärjestö on samalla kertaa erittäin nuori ja erittäin vanha. Erittäin vanha, sillä jotkut jäsenjärjestöistämme ovat olleet olemassa kymmeniä vuosia ja pyrkimykset yhdistyä ja ratkaista yhdessä ongelmia periytyvät lukuisten vuosien takaa.

En aio puuttua historian yksityiskohtiin, mutta haluan joka tapauksessa korostaa, että lukuisten kansainvälisten ammatillisten yhtymien välityksellä, joista mainitsen vain viimeisimmät, nimittäin VAKLin ja ILO:n ja niiden aluejärjestöt Euroopassa ja Euroopan yhteisöjen sisäiset ammatilliset yhteystoimistot - on pystytty näyttämään, että ay-tasolla on olemassa halu olla yhteistoiminnassa yli rajojen ja luoda siten vastapaino kansainvälisille pääomakeskityksille.

Uskallan väittää, että kaikki tämänkaltaiset yritykset voidaan katsoa Euroopan Ammatillisen Yhteisjärjestön edelläkävijöiksi, yhteisjärjestön, jonka me nyt tunnemme.

Euroopan Ammatillinen Yhteisjärjestö, johon kuuluu 30 järjestöä 17 Euroopan maasta, on nuori, koska se nykyisen muotoisena on ollut olemassa vain kolme vuotta. Nuoresta iästään huolimatta se on onnistunut löytämään yhteisen käyttökelpoisen perustan, josta käsin voi puolustaa näiden maiden työläisten etuja kaikilla tasoilla.

Ilmaisulla »kaikilla tasoilla» haluan sanoa, että ohjelmiamme ja toimintamme laatimisessa olemme pakotettuja työskentelemään kahdella eri tasolla.

1) tasolla, jota sanoisin »teoreettiseksi» tai »ohjelmoivaksi», toisin sanoen, tasolla, jossa jatkuvasti analysoidaan tilannetta eri maissa ja laaditaan yhteisiä ohjelmia yhteisen ongelmien ratkaisemiseksi.

Tällä tasolla Lontoon kokous suoritti merkittävän työn.

2) tasolla, jota nimittäisin »käytännön ja toiminnan» tasoksi, jonka tarkoitus on viedä vaatimuksemme ja ajatuksemme voittoon. Asioiden luonteen vuoksi olemme pakotettuja kehittämään tällä tasolla erilaista toimintaa riippuen siitä kenen kanssa olemme tekemisissä. Koska nämä vastapuolet ovat eri tavoin järjestäytyneet ja koska niiden toimivalta on erilainen ja toimintatavat erilaisia, on pelkästään johdonmukaista, että me mukaudumme niihin. Ilman muuta keinoimme ovat erilaiset, jos olemme tekemisissä esim. Euroopan yhteisön komission tai neuvoston kanssa tai jos olemme tekemisissä EFTA:n sihteeristön tai neuvoston kanssa. Meidän on myös toimittava aivan eri tavoin esim. Euroopan Neuvoston tai OECD:n suhteen.

On aivan selvää, että erilaiset kannanotot jälkimmäisellä tasolla eivät yhtään muuta ensin mainitulla tasolla laadittujen ohjelmien sisältöä.

On siis mahdotonta, että poliittiset johtajat tekevät johtopäätöksen, että toiminnan erilaisuuden vuoksi olisi eroja politiikassa.

Päinvastoin, Lontoon kokous osoitti, ei ainoastaan suurta yhtenäisyyttä näkökannoissa ja vaatimuksissa, vaan se myös lisäksi korosti kaikkien jäsenjärjestöjen selvää ja ilmeistä tahtoa käyttää instrumenttia, joka heillä on, eli meidän järjestöämme, EAY:tä, taistellakseen vielä tehokkaammin jo saavutettujen asioiden puolustamiseksi, ja että saavutettaisiin vielä lisää työläisten ja heidän

perheidensä elämän laadun parantamiseksi.

Olen vakuuttunut, että EAY voi luottaa teidän tehokkaaseen yhteistoimintaanne tässä mielessä.

Tässä mielessä toivotan, hyvät toverit, parhainta menestystä kokouksellenne.

Brussel 3.6.1976

Maailman Ammattiyhdistysten Liitto MAL

MAL:n Euroopan osaston päällikkö, sihteeri Akis Fantis

Rakkaat veljet ja sisaret.

Olen erittäin iloinen ja tyytyväinen, että voin olla läsnä SAK:n XI edustajakokouksellenne menestyksellistä ja hedelmällistä työskentelyä. Tervehdin myös SAK:n johtoa ja kiitän heitä MAL:lle lähetetystä kutsusta. Liittomme sihteeristö haluaa tervehtiä myös kokousedustajia ja heidän kauttaan kaikkia Suomen työläisiä toivottaen heille menestystä heidän kamppailussaan.

Haluan käyttää tilaisuutta hyväkseni ja toivottaa järjestömme puolesta kokouksellenne menestyksellistä ja hedelmällistä työskentelyä. Tervehdin myös SAK:n johtoa ja kiitän heitä MAL:lle lähetetystä kutsusta. Liittomme sihteeristö haluaa tervehtiä myös kokousedustajia ja heidän kauttaan kaikkia Suomen työläisiä toivottaen heille menestystä heidän kamppailussaan.

Me MAL:ssa tiedämme erittäin hyvin, mikä merkitys SAK:lla on kansainvälisissä ay-suhteissa. Tiedämme oikein hyvin, miten SAK ponnistelee yhteistoiminnan lujittamiseksi kansainvälisen ay-liikkeen eri osa-alueiden välillä. Näiden ponnisteluja seurauksena on tärkeitä käytännön aloitteita, joihin ovat osallistuneet käytännöllisesti katsoen kaikki Euroopan ay-järjestöt.

Palauttakaaamme esimerkiksi mieliimme, että juuri SAK:n viime kokous soi mahdollisuuden ensimmäiselle monenkeskiselle mielipidevaihdolle idän ja lännen korkean tason ay-edustajien kesken. Se oli ensi askel, joka neuvottelujen jälkeen johti ensimmäiseen Euroopan Ammattiyhdistyskokoukseen.

Mitä tulee MAL:n ja SAK:n kahdenkeskisiin suhteisiin, meillä on kaikki syy olla tyytyväisiä. Järjestömme arvostaa suuresti SAK:n suorittamaa työtä eri näkökan-
nat omaavien järjestöjen lähentämisessä ja yhteistoiminnassa.

Ammattiyhdistysliike Suomessa on kokenut katkeran hajaannuksen. Yhtenäisyyden palauttaminen samoin kuin erilaisten poliittisten suuntausten yhteistoiminta ay-liikkeessä ei ainoastaan lisännyt huomattavasti sen numerollista suuruutta, sen suhteissa työnantajiin, vaan myös vahvisti ay-liikkeen vaikutusta ja asemaa suomalaisessa yhteiskuntaelämässä yleensä.

Samalla tavoin, lähentyminen ja koordinointi kansainvälisen ay-liikkeen eri osa-alueiden välillä on erittäin tarpeellista nykyisin. Kuitenkaan, ja huolimatta pienoisesta edistyksestä muutaman viime vuoden aikana, emme ole vielä tyytyväisiä.

Tarkoitukseni ei ole ruveta analysoimaan tämän tilanteen tekijöitä. Voin vain sanoa, että nykypäivän realiteetit selvästi osoittavat, että työläisten ja heidän järjestöjensä ongelmat ovat suuressa määrin kaikille yhteisiä. Tällainen tilanne vaatii, että kaikki kansainväliset ja alueelliset järjestöt viipymättä alkavat etsiä

keinoja yhteistoiminnan ja toiminnan koordinoinnin aikaansaamiseksi. Tietenkin on yhtä paljon totta, että erimielisyyksiä yhä vielä on. Raja-aitoja välillemme muodostavat ideologiset kysymykset, jotka usein muodostuvat suhteettomiksi perusteettomien ennakkoluulojen vuoksi, jotka eivät vastaa viime vuoden turvakokouksen »Helsinki-henkeä», eivätkä itse todellisuutta.

On paljon muitakin kysymyksiä, joissa saatamme olla erimielitä. Mutta pitääkö näiden erimielisyyksien välttämättä estää yhteistoimintaa? Miten ne voisivat sen tehdä?

Vastauksemme on kristallin kirkkaasti: Ei!

Päinvastoin. Uskomme - ja olemme sen ilmaisseet monta kertaa - että se, mikä meitä tänään yhdistää, on paljon tärkeämpää kuin se, mikä erottaa meidät. Meidän tehtävämme on varmistaa, että kaikki yhdistävät tekijät otetaan käyttöön. Meidän tehtävämme on jättää syrjään »mikropoliitiikka» ja noudattaa laaja-pohjaista yhteisten aloitteiden ohjelmaa. Meidän tehtävämme on täyttää miljoonien työläisten toiveet, työläisten, jotka tarvitsevat meidän yhteisiä ponnistelujamme, jotta he selviäisivät kriiseistä ja voisivat ratkaista ongelmansa.

Älkäämme olko sokeita. Koko maailma muuttuu kaiken aikaa silmiemme edessä. Eurooppa muuttuu silmiemme edessä. Ja haaste kuuluu: Pitäisikö meidän olla lyhytnäköisiä, vai voisimmeko nähdä nuo muutokset?

MAL on suorittanut valintansa. Olemme valinneet avoimen lähestymisen ja keskustelun tien. Olemme valinneet yhtenäisyys- ja yhteistoimintapolitiikan. Sellaisessa politiikassa ei ole »voittajia» eikä »häviäjiä», ainoastaan työläisiä.

Veljet ja sisaret,

Ongelmat, joita käsittelette kokouksessanne, eivät ole yksinomaan teidän ongelmianne; ne ovat koko Euroopan ja maailman työläisten yhteisiä ongelmia. Työttömyys ja inflaatio, monikansalliset yhtiöt, hinnat ja ansiot, - kaikki nämä ovat kapitalismin syvän kriisin aiheuttamia ongelmia, ja siksi niihin pitää käydä käsiksi yhdessä.

Jatkuva ja tehokas solidaarinen apu niille, jotka sitä tarvitsevat, on myös tärkeimpiä kysymyksiä. MAL täyttää velvollisuutensa tässä suhteessa. Mutta uskomme lujasti että kansainvälisen ay-liikkeen kaikkien osa-alueiden yhtenäisen, yhteinen, voimakas solidaarisuusliike on ollut aktiivisin ja tehokkain apu taisteleville Chilen, Espanjan, Lähi-Idän ja Kyproksen kansoille ja työläisille.

Veljet ja sisaret,

Tämä on tervehdys, jonka MAL:n sihteeristö haluaa välittää teille. Vielä kerran haluan toivottaa teille liittomme puolesta parhainta menestystä kokouksessanne.

Saksan Demokraattisen Tasavallan Vapaiden Ammattiliittojen Keskusjärjestö FDGB

Puheenjohtaja Harry Tisch

Saksan Demokraattisen Tasavallan Vapaiden Ammattiliittojen Keskusjärjestö välittää Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n XI edustajakokouksen edustajille ystävälliset ja solidaariset terveiset.

FDGB:n ja SAK:n keskinäiset suhteet ovat kehittyneet kuluneina vuosina hyvin.

Molemmat järjestömme osallistuvat aktiivisesti erilaisiin kansainvälisiin järjestöihin kuuluvien ja eritavoin suuntautuneiden ammattiliittojen toimintayhtenäisyyden kehittämiseen.

SAK on saavuttanut huomionarvoisia menestyksiä toiminnallaan ammattiliitujen puolesta tärkeillä aloilla kuten ammattiyhdistysliikkeen vaikutuksen laajentaminen työpaikoilla, terveyden- ja työsuojelun parantaminen, kriisin työtätekevien elintasoon vaikuttavien seurauksien torjuminen ja yhteinen toiminta monikansallisten yhtiöiden turmiollista vaikutusta vastaan.

Tervehdimme SAK:n aktiivia solidaarisuutta ammattiliittojen taantumusta ja fasistista diktatuuria vastaan käymää taistelua kohtaan kuten Chilessä ja Espanjassa sekä demokraattisten saavutusten puolustamista ja sosiaalista edistystä kohtaan Portugalissa.

Tiedämme yhdessä SAK:n kanssa, että ammattiyhdistysliikkeen pyrkimys rauhaan, jännityksen lientymiseen ja aseistariisuntaan vastaa täysin työtätekevien elinettä. Tässä hengessä FDGB tukee NKP:n 25. puoluekokouksen esittämää ohjelmaa tulevasta taistelusta rauhan ja kansainvälisen yhteistyön, kansojen vapauden ja riippumattomuuden puolesta.

DDR:n ammattiyhdistysväki työskentelee luovalla tarmokkuudella Saksan sosialistisen yhtenäisyyspuolueen 9. puoluekokouksen päätösten toteuttamisen parissa. He osallistuvat siten menestyksellisesti kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamiseen ja luovat siten perustaaluovat edellytykset vähitellen tapahtuvalle kommunismiin siirtymiselle Saksan demokraattisessa tasavallassa.

Vasta hiljattain saattoivat SED:n keskuskomitea, FDGB:n liittoneuvosto ja DDR:n ministerineuvosto tehdä yhteisen päätöksen työtätekevien työ- ja elinolosuhteiden tulevasta parannustoimista vuosina 1976-1980. Ennenkaikkea päätettiin minimipalkkojen kohottamisesta ja muista palkkapoliittisista toimenpiteistä, korkeammista eläkkeistä ja muista sosiaalipalveluista, työssäkäyvien äitien tukemisesta, työajan lyhentämiseen ja vuosiloman pidentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä jne.

Tämä työ- ja elinolosuhteiden keskeytyksetön parantaminen tapahtuu ravinto- ja kulutustarvikkeiden hintojen, liikennetariffien ja palvelusten maksujen pysyessä vakaina sekä vuokrien alhaisina ja vakaina.

Rauha, onni ja koko kansan hyvinvointi, solidaarisuus proletaarisen internationalismin hengessä - näiden päämäärien puolesta FDGB:n jäsenet taistelevat.

DDR:n ammattiyhdistysväki tulee vastaisuudessaakin seuraamaan myötätunnonla Suomen työväenluokan taistelua sen taloudellisten ja poliittisten vaatimusten toteuttamiseksi demokraattisten ja ammattiyhdistysliikkeen oikeuksien laajentamiseksi työpaikalla ja yhteiskunnassa, kriisin vaikutuksia, inflaatiota ja työttömyyttä vastaan, inhimillisen olemassaolon puolesta rauhan olosuhteissa demokratian ja sosiaalisen edistyksen vallitessa.

Toivotamme SAK:n XI edustajakokoukselle menestystä. Myötävaikuttakoon sen tulokset Suomen työväenluokan ammattiyhdistysetujen tehokkaaseen valvontaan.

Harry Tisch

Berliini 18. päivänä kesäkuuta 1976

"Tsekkoslovakian Ammattiliittojen Keskusneuvosto ROH

Sihteeri Viliam Kozik

Tsekkoslovakian ammattiyhdistysväen nimissä haluan esittää sydämellisen tervehdyksen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n XI edustajakokoukselle. Arvostamme suuresti sitä, että Tsekkoslovakian Ammattiliittojen Keskusneuvosto on saanut kutsun osallistua teidän edustajakokoukseenne. Olemme vakuuttuneita, että tämä vierailu omalta osaltaan edistää ystävällisten suhteiden kehittymistä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön ja Tsekkoslovakian Vallankumouksellisen Ammattiyhdistysliikkeen välillä.

Viime aikoina on Euroopassa edistytty huomattavasti jännityksen lieventämisessä ja rauhan ja kansojen turvallisuuden takaamisessa. Rauhaa rakastavat voimat kaikkialla maailmassa ovat tyydytyksellä huomioineet Helsingissä pidetyn Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin tulokset ja pitävät niitä kaikkien kansakuntien pyrkimyksiä ja toiveita vastaavana tapahtumana. Mutta kuitenkin ei voida olla ottamatta huomioon sitä, että tälläkin hetkellä kaikkein taantumuksellisimmat imperialistiset voimat vastustavat rauhanomaisen rinnakkainolon politiikkaa, jännityksen lieventämistä ja varustelukilvan ja aseriisunnan lopettamista. Sen vuoksi annamme täyden kannatuksen Maailman Rauhanneuvoston esittämälle Tukholman vetoomukselle, joka ilmentää edistyksellisten ihmisten halun elää rauhassa planeetallamme ilman sotia.

Työtä tekevien ihmisten edustajina ja puhemiehinä ammattiyhdistykset edustavat yhtä tärkeimmistä yhteiskunnallisista voimista, jotka voivat merkittäväällä tavalla edistää jännityksen lieventämistä kansainvälisissä suhteissa, ja jotka aktiivisella panoksellaan voivat osallistua Helsingin konferenssin päätöksiäkirjan periaatteiden toteuttamiseen. Liennytysprosessi on avannut tien suhteiden laajentamiselle Euroopan ay-järjestöjen välillä ottamatta huomioon, mitkä niiden ideologiset kannanotot ovat tai mihin kansainvälisiin järjestöihin ne kuuluvat. Tämä on tullut todistetuksi Genevessä pidetyissä ay-edustajien kokouksissa, jotka ovat osoittaneet, että on lukuisia ongelmia, jotka voidaan ratkaista työtä tekevien ihmisten etujen mukaisesti. Sen vuoksi meidän tulisi yhdistää ponnistelumme, niin että myös tulevaisuudessa pidetään tällaisia koko Euroopan käsittäviä ay-kokouksia, joissa käsitellään ajankohtaisia, työtä tekevien ihmisten huomiota kiinnittäviä kysymyksiä. ROH:n ja SAK:n väliset, monivuotiset ystävälliset suhteet myös erittäin selvästi todistavat, että yhteistoiminta ay-järjestöjen välillä, jotka kuuluvat eri kansainvälisiin järjestöihin, ei ole ainoastaan mahdollista vaan myös molemmin puolin edullista, jota osoittaa ROH:n ja SAK:n välillä äskettäin solmittu ystävyys- ja yhteistoimintasopimus.

Ay-liike sosialistisessa Tsekkoslovakiassa on menestyksellisesti ratkaissut lukuisia sellaisia ongelmia, joita nyt käsitellään täällä teidän edustajakokouksessanne. Kansantalouden suunnitelmallinen kehittäminen takaa pysyvän työllisyyden ja jatkuvasti kohoavan elintason. Meidän ongelmiamme on päinvastoin työvoimapula. Tämä tosiasia on erityisen silmiinpistävä tällä hetkellä, jolloin lukuisia maita koettelee ankara talouskriisi, joka itse asiassa on kapitalistisen järjestelmän yleinen kriisi.

Tsekkoslovakian Vallankumouksellinen Ay-liike on merkittäväällä tavalla osallis-

tunut näihin hyviin taloudellisiin tuloksiin johtaneeseen toimintaan ja meidän sosialistisen Tsekkoslovakian rakennustyöhön. Ammattiyhdistysten osallistuminen työläisten etuja koskeviin kaikkiin tärkeisiin taloudellisiin päätöksiin ei ole ainoastaan lakivoimaista vaan siitä on tullut todellisuus sekä keskusjärjestö- että yritystasolla. Tsekkoslovakiassa ei ryhdytä mihinkään tärkeisiin työläisten elin- ja työoloja koskeviin toimenpiteisiin ilman ammattiyhdistysten osanottoa.

Maamme hallitus pyrkii johdonmukaisesti pitämään vähittäishinnat vakaina, ja palkkojen noustessa keskimäärin 4 % vuosivauhtia väestön reaaliensiot kasvavat sen mukaisesti. Viidennessä 5-vuotissuunnitelmassa kansantulo vuosina 1971 - 75 kasvoi 32 %, elintarvikkeiden kulutus 23 % ja teollisuustavaroiden 37 %.

Tämä ei tietenkään merkitse, etteikö meillä olisi vaikeuksia. Emme elä eristyisyydessä, ja Tsekkoslovakian talouselämän täytyy ottaa huomioon määrätty maailman talouden ilmiöt, kuten kohoavat raaka-aineiden hinnat maailman markkinoilla. On kuitenkin sosialistisen valtion etujen mukaista ja mahdollisuuksien rajoissa ratkaista tämä kysymys vahingoittamatta työtä tekevien etuja. Sen vuoksi tällaisten hintojen muutosten seuraukset eivät lankea työläisten hartioille säästäväisysohjelmina, alityöllisyytenä tai elintason alenemisena.

Kiitos ammattiyhdistysten tekemien aloitteiden ja niiden saavuttamien hyvien tulosten voimme tyydytyksellä todeta, että meidän tasavallassamme on ryhdytty lukuisiin merkittäviin toimenpiteisiin, jotka tähtäävät työläisten sosiaaliturvan jatkuvaan parantamiseen. Tätä seikkaa korostettiin myös äskettäin pidetyssä Tsekkoslovakian kommunistisen puolueen 15. puoluekokouksessa, joka määritteli uudet velvoittavat tehtävät ei ainoastaan talouselämän piirissä vaan myös työläisten hyvinvoinnin suhteen, ja jotka tulevat merkitsemään huomattavaa parannusta myös kansamme elintasossa.

Hyvät ystävät,

Myös tulevaisuudessa Tsekkoslovakian ammattiyhdistykset tulevat lujittamaan ystävällisiä suhteitaan ja yhteistoimintaa SAK:n ja ROH:n välillä. Haluamme vakuuttaa teille, että Tsekkoslovakian työväenluokka ja työtä tekevät ihmiset eivät koskaan tule empimään ilmaistessaan solidaarisuuttaan teidän taisteluanne kohtaan työtä tekevien etujen ja oikeutettujen vaatimusten puolesta.

Toivotamme kokouksellenne parasta menestystä sen työskentelyssä sekä sen tekemiä päätöksiä sovellettaessa. Olemme vakuuttuneita, että tämä kokous tulee kannustamaan ay-järjestöjämme toimintaan kaikkien työläisten etujen hyväksi, ja että siitä muodostuu energian lähde oikeutetulle taistelulle Suomen työtä tekevän kansan paremman huomispäivän puolesta.

Kauan eläköön työtä tekevien ihmisten kansainvälinen solidaarisuus.

Kauan eläköön Tsekkoslovakian ja Suomen ammattiyhdistysten ystävyys.

Tsekkoslovakian Ammattiliittojen Keskusneuvosto
Praha 16. päivänä kesäkuuta 1976

Romanian Ammattiyhdistysten Yleisliiton Keskusneuvosto

Hallituksen jäsen Marius Cojocar

Hyvät ystävät!

Romanian Ammattiyhdistysten Yleisliiton Keskusneuvoston nimissä pyydän saada tuoda Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n XI edustajakokouksen edustajille, ja teidän kauttanne kaikille edustamillenne jäsenille ystävälliset ja solidaariset terveiset Romanian ammattijärjestöiltä ja kaikilta maamme työläisiltä. Samalla haluamme kiittää järjestönne johtoa siitä, että meidät on kutsuttu tähän Suomen työväen luokan merkittävään tapahtumaan, joka suo meille tilaisuuden tutustua paremmin ammattijärjestöjenne taisteluiden ja työskentelyn uusiin puoliin työläisten etujen, rauhan, turvallisuuden ja kansojen välisen yhteistoiminnan puolesta.

Tässä yhteydessä haluamme myös julki tuoda suuren tyytyväisyytemme sen johdosta, että yhteistoiminta on kehittynyt Romanian Sosialistisen Tasavallan ja Suomen välillä perustuen yhteistoimintaan ja sopimuksiin, joita on solmittu presidentti Nicolae Ceausescun ja presidentti Urho Kekkosen tapaamisten yhteydessä. Nämä lujat siteet ovat laajentaneet ystävyyttä ja solidaarisuutta ammattijärjestöjemme välillä, joka on syntynyt tapaamisten, mielipiteiden ja kokemusten vaihdon kautta sekä keskusjärjestöjemme tasolla että liittotasolla. Katsomme, että nämä maittemme ammattijärjestöjen suhteet osaltaan vaikuttavat kansojemme välisen ystävyyden kehitykseen ammattiyhdistystemme välisen veljellisen solidaarisuuden vahvistumiseen ja samoin maittemme työläisten välisen solidaarisuuden lujittumiseen.

Romaniassa tunnetaan hyvin, mitä Suomen työväenluokka on tehnyt maanne sosiaalisen ja taloudellisen jatkuvan kehityksen hyväksi, miten Suomen kansa on aktiivisesti toiminut rauhan asian hyväksi, kansojen välisen yhteisymmärryksen ja yhteistoiminnan hyväksi taistellessaan turvallisuuden takaamiseksi Euroopan mantereella. Maamme ammattijärjestöt ja työläiset seuraavat suurella mielenkiinnolla ja myötätuntoisesti Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön lannistumaton-toimintaa toiminnan yhtenäisyyden lujittamiseksi ja kehittämiseksi sen taistellessa inflaatiota vastaan, työllisyyden ja turvallisuuden takaamiseksi ja työläisten työ- ja elinolojen parantamiseksi. Kokouksenne työskentely tuo esiin SAK:n merkittävän roolin ja poikkeuksellisen panoksen työläisten oikeuksien ja vapauksien kehittämisessä ja lujittamisessa Suomessa.

Samalla kun onnittelemme teitä saavutustenne johdosta toivotamme teille täydestä sydämeistämme parhainta menestystä kokouksenne työssä, kamppailussanne ja toiminnassanne toteuttaessanne kokouksen päätöksiä Suomen työläisten hyvinvoinnin, edistyksen ja menestyksen puolesta.

Hyvät kollegat, Hyvät ystävät,

Haluamme tehdä teille tiettäväksi, että Romaniassa, niiden 32 vuoden aikana, jotka ovat kuluneet kansan armeijan fasismista ja imperialismista saaman historiallisen voiton jälkeen, voiton, joka kruunasi kansamme kansallisen itsenäisyystaistelun ja taistelun paremman elämän puolesta, työväen luokka, työläiset,

ovat saaneet merkittäviä voittoja poliittisen, sosiaalisen ja talouselämän alalla. Ihmisen ihmistä kohtaan harrastama riisto on kokonaan hävitetty, kaupungeissa ja kylissä on toteutettu sosialismin täydellinen voitto, uusi sosiaalinen järjestelmä on kehittynyt ja lujittunut, ja olemme päässeet monitahoisesti kehittyneen sosialistisen yhteiskunnan rakentamisen korkeimpaan vaiheeseen.

Viimeisen viisivuotissuunnitelman aikana 1971-1975, suunnitelman, joka toteutettiin ennen määrääaikaa, todettiin yhteiskunnan aineellis-teknisen perustan luja kehittäminen, tuotantovoimia ja tuotantosuheteita parannettiin, maan kaikkia alueita kehitettiin tasapainoisesti, samoin kansantalouden kaikkia aloja ja kansalliset rikkauudet kasvoivat merkittävästi. Vuoden 1975 lopussa Romanian teollisuustuotanto oli 31 kertaa suurempi kuin vuonna 1938, eli vuonna, jolloin tuotanto oli suurin ennen ostia. Näiden viiden vuoden kuluessa kansantulo kasvoi 70 %, joka teki mahdolliseksi väestön reaalityulojen kokonaiskasvun 46 %:lla. Koulutus, tiede ja kulttuuri ovat käyneet läpi valtavan kehityksen, kansamme koko henkinen elämä on tullut rikkaammaksi. Näissä huomattavissa aikaansaannoksissa on oma osuutensa myös maamme ammattijärjestöillä, jotka suoranaisesti, kaikin käytettävissään olevin keinoin, osallistuvat sosialismin rakennustyöhön ja yhteiskunnallisen elämän johtamis- ja organisaatiomuotojen ja menetelmien kehittämiseen.

Mitä tulee sosialistisen demokratian jatkuvaan kehittämiseen, voimme sanoa, että maamme ammattijärjestöt osallistuvat suoranaisesti talouselämän ja koko sosiaalisen elämän johtamiseen, edustajiensa välityksellä ne osallistuvat kaikkien yritysten, talousyksiköiden, teollisuuskeskusten, ja ministeriöiden kollektiiviseen johtamiseen, ja ne ovat edustettuina Romanian Sosialistisen Tasavallan hallituksessa. Maamme ammattijärjestöt toimivat aktiivisesti kansantalouden modernisoimiseksi jatkuvasti, työläisten luovien aloitteiden yleistämiseksi ja kaikkien niiden toimenpiteiden puolesta, jotka tähtäävät työläisten elintason kohottamiseen, työläisten kouluttamiseen ja ammattikasvatukseen, ja heidän kouluttamiseen sosialistisen oikeudenmukaisuuden ja etiikan henkeen. Äskettäin pidetty Romanian ammattijärjestöjen edustajakokous hyväksyi tärkeitä päätöksiä, jotka koskevat ammattijärjestöjen toiminnan kehittämistä työläisten mobilisoimiseksi toteuttamaan Romanian kommunistisen puolueen ohjelmaa, joka pyrkii rakentamaan monitahoisesti kehittyneitä sosialistista yhteiskuntaa ja viemään Romaniaa kohti kommunismia.

Maamme ammattijärjestöjen tehtävät koulutus-, opetus- ja kulttuuritoiminnan alalla tulivat merkittävästi esiin jokin aika sitten alustuksessa, jonka piti Romanian kommunistisen puolueen pääsihteeri, Nicolae Ceausescu poliittisen kasvatuksen ja sosialistisen kulttuurin kongressissa. Tuon kongressin järjesti Sosialistinen yhteisrintama, maamme suurin joukkojärjestö, johon myös Romanian ammattijärjestöjen yleisliitto kuuluu. Maamme ammattijärjestöt osallistuvat aktiivisesti tuon kokouksen hyväksymän laajakantoisen suunnitelman toteutukseen, kehittämään koulutus- ja kulttuuritoimintaa, joka pyrkii työläisten ja koko kansan sosialistisen tietoisuuden kasvattamiseen tieteen ja inhimillisen tiedon jaloimpien saavutusten pohjalta.

Kansainvälisellä tasolla Romanian ammattijärjestöjen yleisliitto tukee aktiivisesti Romanian Sosialistisen Tasavallan ulkopoliittikkaa, ystävyys- ja yhteistoimintapolitiikkaa kaikkien sosialististen maiden kanssa, kehitysmaiden kanssa, maailman kaikkien maiden kanssa, joka politiikka perustuu kansallisen riippumatto-

muuden ja suvereenisuuden kunnioittamiseen, oikeuksien sama-arvoisuuteen, siihen, ettei puututa toisten sisäisiin asioihin, keskinäisten etujen kunnioittamiseen, voimatekijöiden poistamiseen ja myös niiden käyttömahdollisuuksien poistamiseen kansainvälisistä suhteista, siihen että jokaisella kansalla on oikeus muokata kohtalonsa omien vaatimustensa mukaan ja elintärkeitten etujensa mukaan, niiden periaatteiden kunnioittamiseen, jotka sisältyvät Helsingissä pidetyn Euroopan turvakokouksen päätösasiakirjaan.

Mitä tulee ystävyysuhteiden ja yhteistoiminnan kehittämiseen kansainvälisellä tasolla, Romanian ammattijärjestöt ovat jatkuvasti aktiivisia kehittäessään kahdenkeskisiä ja monenkeskisiä ystävyysuhteita Euroopan, Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan ammattijärjestöjen kanssa lujittaakseen kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen toiminnan yhtenäisyyttä ja tyydyttääkseen suurten kansanjoukkojen pyrkimykset edistykseen ja rauhaan.

Samanaikaisesti Romanian Ammattijärjestöjen Yleisliitto haluaa ilmaista aktiivisen, työläisten solidaarisuuden kaikkia edistyksellisiä ay-järjestöjä ja voimia kohtaan, jotka taistelevat vanhan imperialistisen herruuden ja diktatuurin hylkäämisen puolesta, kansainvälisen elämän todellisen demokratisoimisen puolesta, uuden maailman laajuisen taloudellisen ja poliittisen järjestyksen puolesta, joka perustuu oikeuksien tasa-arvoisuuteen, joka pyrkii poistamaan alikehittyneisyyden, vanhat järjestelmät, jotka jakavat maailman rikkaisiin ja köyhiin maihin, kunnioittaen jokaisen kansan oikeutta olla omien kansallisten rikkauksiensa herra.

Toimien tässä hengessä Romanian ammattijärjestöt kehittävät ja lisäävät suhteitaan maailman 121 maan ay-järjestöihin, jotka ovat suuntauksiltaan erilaisia.

Hyvät kollegat, Hyvät ystävät,

Olemme vakuuttuneita, että Suomen ja Romanian ay-järjestöjen ja työläisten väliset suhteet kehittyvät edelleen ja tulevat yhä monipuolisemmiksi maittemme välisen yhteistoiminnan ja ystävyysuhteen hyväksi. Kiittäen ystävällisestä ja sydämelisistä vastaanotosta, jonka olemme täällä joka paikassa kokeneet, toivotamme teille parhainta menestystä järjestönne kehittämisessä ja lujittamisessa, kamppailussanne Suomen työläisten etujen hyväksi, kamppailussanne maanne edistykseen ja hyvinvoinnin puolesta, rauhan puolesta, kansojen välisen yhteistyön ja yhteisymmärryksen puolesta.

Eläköön ystävyys Suomen ja Romanian ammattijärjestöjen ja työläisten välillä!

Jugoslavian Ammattiyhdistysten Liitto

Jugoslavian Ammattiyhdistysten liiton puhemies Djordje Lazic

Hyvät toverit!

Olen iloinen, että minulle on suotu kunnia edustaa CTUY:tä kokouksessanne, ja tuoda Jugoslavian ammattijärjestöiltä ja työläisiltä ystävälliset terveiset teidän järjestölle ja sen kautta koko Suomen työläisille.

Meidän mielestämme teidän kokouskutsunne omalta osaltaan laajentaa ja

syventää kahdenkeskistä, hyödyllistä yhteistoimintaa järjestöjemme välillä.

Huolimatta maittemme välisestä etäisyydestä ja siitä tosiseikasta, että työskentelemme erilaisissa olosuhteissa, seuraamme suurella mielenkiinnolla kokoustanne ja kaikkea toimintaanne.

Etenkin viimeaikainen taloudellinen kehitys on osoittanut riippuvuussuhteet ja keskinäiset siteet nykypäivän maailmassa, kaikki ammattijärjestöt mukaanluettuna, joilla pienemmässä tai suuremmassa määrin on yhteisiä ongelmia ja tehtäviä, kuten: tarve demokratisoida päätöksen tekoa yrityksissä, ja, juuri siitä syystä, varmistaa mittavampi tehtävä ihmiselle, joka on tuottaja johtaessaan taloudellisia ja sosiaalisia kokonaiskysymyksiä, kansantulon yhä ilmeisempi uudelleenjaon tarve, selvälinjaisen energiapolitiikan määrääminen, työllisyyspolitiikka, hintapolitiikka, paremman elämän laadun takaaminen työtä tekeville, monikansallisten yhtiöiden toiminnan tehokkaampi valvonta jne. Eräs nykypäivän vaikeimmista ongelmista aiheutuu taloudellisen kehityksen tasapainottomuudesta ja kehittyneiden ja vähemmän kehittyneiden maiden välisistä taloudellisista suhteista, jotka eivät ole tasavertaisia. Sellaiset suhteet vaikeuttavat lukuisten maiden taloudellisen kehityksen vauhtia, ja siten myös noiden maiden työväen luokan ja laajojen kansan kerrostien elintason nousua. Tämä myös aiheuttaa, etenkin Euroopan maissa, työvoiman laajamittaista maasta muuttoa, työvoiman, jonka positiiviset talouslait pakottavat seuraamaan pääomaa ja jota pidetään teollisuustyövoiman vara-armeijana kehittyneissä maissa.

On työlästen yhteisten etujen mukaista kaikkialla maailmassa ratkaista nykyiset ongelmat. Sen vuoksi ammattijärjestöjen on yhä aktiivisemmin ryhdyttävä ponnisteluihin, ja ryhdyttävä ratkomaan yhteisiä ongelmia ja maailmaa jakavia taloudellisia eroja.

Tämän vuoksi ammattijärjestöjen on yhä enemmän laajennettava ja kehitettävä yhteistoimintaansa ja kokemusten vaihtoa lisätäkseen omia tietojaan ja yhdistääkseen ponnistelunsa työläisten etujen parantamiseksi. Olemme vakuuttuneita, että mikäli tämän yhteistoiminnan halutaan tuottavan hyviä tuloksia, se ei saa rajoittua samoin ajattelevien piireihin. Sen pitäisi ulottaa kaikkiin järjestöihin, joilla on samoja ongelmia. Sitäpaitsi sen on perustuttava johdonmukaiseen tasavertaisuuden periaatteiden kunnioitukseen, suvaitsevaisuuteen, puuttumattomuuteen yksityisten järjestöiden sisäisiin asioihin. Omassa toiminnassaan Jugoslavian ammattiliittojen keskusjärjestö on sitkeästi pyrkinyt kehittämään kansainvälistä yhteistoimintaa näillä perusteilla - ja meistä tuntuu, että saavuttamamme tulokset voivat toimia rohkaisevana esimerkkinä.

Hyvät toverit, hyvät kollegat,

Tuotantovoimien kehityksessä olemme saaneet hyviä tuloksia tähän mennessä, ja suhteellisen lyhyessä ajassa Jugoslavia on kehittynyt alikehittyneestä maatalousmaasta keskitason teollisuusmaaksi. Tämä taloudellinen kehitys liittyy hyvin voimakkaaseen sosiaaliseen kehitykseen, jonka päätavoitteita on toteuttaa työläisten itsemääräämisjärjestelmä. Sillä me tarkoitamme, että työläiset voivat täysin vaikuttaa oman työnsä ehtoihin ja tuloksiin ja siten koko taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen. Tähänastisessa yhteiskuntamme kehityksessä itsemääräämispohjalta olemme kohdanneet, ja varmasti tulemme edelleenkin kohtaamaan melkoisia vaikeuksia ja ongelmia, jotka useimmat ovat peräisin perimältämme taloudelliselta alikehittyneisyydeltä ja siitä että olemme olleet alttiita

kansainvälisille taloudellisille vaikutuksille. Mutta kun tarkastelemme kokemuksiimme itsemääräämissuhteissa, huomaamme, että vaikeuksien hetkinä tai pysähdysten hetkellä, olemme aina onnistuneet löytämään ratkaisuja, jotka ovat merkinneet askelta eteenpäin ja sopineet tavoitteisiimme.

Jatkamme edelleenkin tuollaisten ratkaisujen etsimistä, kuten maassamme vierailut teidän valtuuskuntanne saattoi todeta. Näin tehdessämme emme ajattele, että meidän itsemääräämisjärjestelmämme edustaisi mitään esikuvaa muille maille, mutta olemme vakuuttuneita, että nykypäivän maailmassa yhä suurempaa merkitystä saava itsemäärääminen ja työpaikkademokratia voisi olla, ja sen tulisi olla perusta ammattijärjestöjen kahdenkeskisen ja monenkeskisen yhteistoiminnan laajentamiselle.

Lopuksi, toivottaen parhainta menestystä kokouksellenne, välitän Jugoslavian työläisten ja ammattijärjestöjen terveiset suomalaisille tovereille, ja haluan kertoa, että olemme valmiita järjestöjemme välisen yhteistoiminnan kehittämiseen.

TUC:n tervehdys SAK:n XI edustajakokoukselle

Pääsihteeri Lionel Murray

Minulla on iio tervehtiä SAK:n XI edustajakokousta kymmenmiljoonaisen brittiläisen ammattiyhdistysliikkeen puolesta.

Maidemme ammattiyhdistysliikkeiden suhteet ulottuvat pitkälle. Olemme olleet monia vuosia yhteistyössä VAKL:n neuvostoissa ja yhteinen jäsenyytemme Euroopan Ammatillisessa Yhteistyöjärjestössä on viime vuosina vahvistanut edelleen järjestöjemme välisiä siteitä.

Edustajakokouksellanne on tärkeänä tehtävänä arvioida X edustajakokouksen jälkeistä toimintaa ja viitoittaa tulevan toiminnan suuntalinjoja. Ammattiyhdistysliikkeen tehtäväkenttä tulee kasvamaan ja sulkemaan sisäänsä yhä uusia tehtäviä ja ongelmia. Monet näistä ovat yhteisiä meille kaikille. Meillä Englannissa esimerkiksi on tällä hetkellä tuntuva taloudellisia vaikeuksia, mutta jäsenkuntamme on ottanut haasteen vastaan ja liikkeemme on kokoamassa voimiaan ja vaikutusvaltaansa, jotta nämä vaikeat ongelmat voitaisiin ratkaista.

Olemme tietoisia siitä, että nykyiset vaikeudet leviävät yli kansallisten rajojen ja vakaumuksemme onkin, että kansainvälinen yhteistyö ja ammattiyhdistysliikkeiden ja työläisten välinen kansainvälinen yhteistyö ja yhteisymmärrys on tällä hetkellä erittäin tärkeää. Elämme monimutkaisten muutosten aikaa sekä henkilökohtaisen ja yhteisvastuun kasvun aikaa. Tämä vaatii ammattiyhdistysliikkeeltä voimaa ja järkkymättömyyttä, mutta lisäksi asenteisiin ja toimintaan tulee liittyä harkittua joustavuutta.

TUC tervehtii tydytyksellä maidemme ammattiyhdistysliikkeiden välisten yhteyksien ja yhteistyön lisääntymistä ja toivottaa menestystä SAK:n edustajakokouksen työskentelylle, joka on edistävää sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla edustamiensa työläisten oikeutettuja ja varsin moninaisia etuja ja pyrki-
myksiä.

2§

Läsnäolevien kokousedustajien toteaminen

Puheenjohtaja: Ryhdymme käsittelemään kokouksen järjestäytymiseen kuuluvia asioita, joista ensimmäisenä on läsnäolevien kokousedustajien toteaminen. Kaikille kokousedustajille on lähetetty ilmoittautumiskortti, joka allekirjoitettuna on jätetty kokouskansliaan. Kysyisin, onko kukaan paikalla olevista edustajista jäänyt ilman tällaista korttia ja ovatko kaikki korttinsa toimistoon jättäneet?

Todettiin, että kaikki läsnä olleet edustajat olivat jättäneet korttinsa kokouskansliaan.

Puheenjohtaja: Kaikki ovat kortin saaneet ja paikalla olijoista jättäneet.

Olemme saaneet ilmoituksen, että paikalla on 468 edustajaa, poissa on 5 valittua edustajaa. Hallituksen jäsenistä ovat kaikki 22 paikalla ja myös kaikki 3 tilintarkastajaa ovat paikalla.

Merkitään edustajaluettelo pöytäkirjaan.

Merkittiin.

Liittojen edustajat

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.

Veirto Martti, Vahter Esko, Hyvönen Pertti T., Lindeman Pekka, Sainio Toivo, Pihlajisto Matti, Laihin Keijo, Korva Lauri, Mutanen Teuvo, Piipponen Eljas, Lantee Arne, Vuorinen Pekka, Heikkilä Toivo, Pekola Lauri, Roppola Leo, Järvelä Ilmari

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.

Setälä Eira, Arffman Anitta, Löthman Pekka, Pukkiviita Minne, Heikkilä Tauno, Haikonen Sylvi, Eriksson Eva, Reijo Väinö, Rauhanen Salme, Rautavuori Leena, Byysing Veikko, Haapakoski Matti, Kallio Jorma, Pohja Sinikka, Kinos Kari, Mynttinen Airi, Hyryläinen Elsa, Lindell Auli

Ilmailualan Unioni r.y.

Nurmi Raimo, Hänninen Hemmo E.

Järjestötoimitsijain Liitto r.y.

Savolainen Risto

Kemian Työntekijäin Liitto r.y.

Kulmala Kalervo, Aalto Seppo, Särkijärvi Reino, Paananen Tapio, Sundell Bo, Manner Helvi, Kojo Aaro, Korhonen Sulo, Salonen Matti, Kopra Mikko

Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Maijala Liisa, Koskinen Eero, Hoberg Viljo, Nieminen Alpo, Kiviranta Jaakko, Lehtonen Pekka

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.

Kivikoski Maire, Perttula Arja, Leppäniemi Marjatta, Lintunen Toivo, Koskinen Aimo, Ojala Toini, Kivioja Pentti, Pihlajasaari Ahti

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.

Salonen Pekka, Salmi Erik, Nisonen Väinö, Nyström Börje, Poutanen Erkki, Laakso Olavi, Anttila Toivo, Johansson Lauri, Helvola Hellin, Virtanen Arno, Kallioinen Viljo, Lehtonen Sirkka, Lehtonen Toivo, Hakamäki Pentti, Pihl Heikki, Valtonen Voitto, Koskinen Valio, Jokinen Eero, Salli Martta, Puhalainen Toimi, Huovinen Jaakko, Ojala Johannes, Oravainen Vilho, Ikonen Veikko, Halonen Reino, Mänttari Reima, Saarela Erkki, Kinnari Toivo, Laine Kerttu, Elgbacka Irja, Laakso Göta, Taipale Toivo, Heino Matti, Still Hugo, Riskilä Jouni, Lehtonen Jarmo, Nurmi Jussi, Lindroos Olavi, Saariniemi Eila, Vesterholm Maija, Riihimäa Mirja, Meriläinen Valma, Salmijärvi Liisa, Ora Kerttu, Hietanen Aune, Virta Erkki, Peltomäki Unto, Moisio Matti, Koskela Matti, Lepola Jalo, Kasari Erkki, Ollikainen August

Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.

Sundberg Pauli, Lilja Kaarlo, Pernu Jorma, Kannisto Aune

Liiketyöntekijäin Liitto r.y.

Kornamo Martti, Ikäheimonen Kaija, Peltonen Antero, Pelkonen Arja, Eriksson Torvald, Suomi Kirsti, Hietikko Mauno, Heinola Karl, Kilpinen Raija, Jalava Kirsti, Huttunen Pauli, Halonen Liisa, Pajula Eeva, Stenman Yrjö, Saarela Irma, Sonkajärvi Lassi, Nilsen Marjatta, Liljander Kaarina, Parkkonen Ines, Luukkainen Arvo, Mähönen Aimo, Peräkylä Pentti, Halonen Rauni, Ollanketo Lilli, Mäkinen Eino, Urponen Anja, Suokas Irja, Karvinen Annikki, Virtanen Naimi, Luopio Kosti, Kruus Aila, Viljanen Matti, Karjalainen Sirkka, Ray Arne, Viita Erkki, Belila Eila, Kaakenen Erkki, Ratavaara Timo, Kokkonen Pirkko, Silen Raija, Laaksoharju Eeva

Metallityöväen Liitto r.y.

Auvinen Eino, Etutalo Tarmo, Filatov Paavo, Gröhn Pentti, Remes Vieno, Hautajärvi Heikki, Havia Heikki, Helle Paul, Haikola Aarno, Holkko Paavo, Häkkinen Raimo, Jassu Antti, Johansson Rolf, Jäntere Esko, Salo Pertti, Kaartinen Johannes, Koponen Taisto, Koskinen Väinö, Kuromaa Reino, Kylmäluoma Esko, Kärnä Raimo, Lahti Aarno, Liimakka Ritva, Oikari Eero, Ollikainen Mauno, Onnela Lilja, Pallas Yrjö, Paksuniemi Sulo, Perälä Yrjö, Piironen Kauko, Rantanen Veijo,

Räsänen Erkki, Salonen Erkki, Salonen Jalo, Savolainen Kalervo, Takkula Jussi, Toivola Alpo, Uljas Raili, Valjakka Lilja, Wehrt Arnold, Vepsäläinen Pentti, Virtanen Alvar, Aarnio Vesa, Ahokas Ossi, Ala-Nikula Martti, Alho Veikko, Asikainen Arvo, Haverinen Otto, Haverinen Pertti, Holpainen Kauno, Huhtamaa Dix, Hurten Pertti, Ranta Erkki, Haapavuori Antti, Joki Paavo, Kallio Seppo, Koivisto Reino, Koivuranta Martti, Kolehmainen Jorma, Korhonen Ritva, Koski Pentti, Kukkonen Pauli, Lahtinen Pertti, Luomala Eero, Martikainen Kalevi, Moilanen Kalle, Myöhänen Aleks, Mäkelä Kalevi, Pihlgren Gösta, Pirhonen Hilikka, Pylkkönen Olavi, Ryhänen Eila, Salo Kauko, Siuvatti Asser, Tohmo Lea, Torvela Juhani

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.

Anttila Arto, Hägg Sakari, Hämäläinen Helvi, Ikonen Raimo, Jokinen Irma, Koponen Matti, Leppänen Pentti, Lindberg Olli, Lindroos Reijo, Muhonen Raimo, Pulli Vilho, Pöysä Teuvo, Rae Pertti, Sakki Onni, Söderblom Seppo, Viinanen Tauno,, Antikainen Väinö, Filpus Eero, Karjalainen Paavo, Kovanen Pauli, Kuoppa Mikko, Nykänen Jorma, Reittu Benjamin, Stenberg Ismo, Välimäki Timo

Puutyöväen Liitto r.y.

Suikkanen Esko, Ikonen Matti, Kannisto Tauno, Koski Anna-Liisa, Pihlaja Seppo, Illman Hilikka, Pakarinen Jorma, Vähähaka Kyllikki, Mitikka Einari, Kipinä Raimo, Hiltunen Arne, Matveinen Raimo, Kronqvist Per, Kauppila Matti, Kananen Anna, Virtanen Harri, Järvinen Irja, Koponen Lyyli, Häkkinen Laimi, Mäki vuoti Kauko, Kiimamaa Arne, Lavikainen Veikko, Rantamäki Toivo, Ståhlberg Karl-Gustav

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Aho Ahti, Ceder Veikko, Dahl Markus, Enojärvi Hilikka, Haavisto Kaarina, Hanhineva Paavo, Kapraali Paavo, Koivisto Toivo, Koponen Vilho, Korhonen Veikko, Koski Valto, Laine Veikko, Lehtikangas Reino, Lehtinen Jaakko, Leppikangas Niilo, Lundgren Risto, Majaharju Matti, Mattila Keijo, Eronen Sirkka-Liisa, Mäkelä Timo, Mäkipää Into, Nikander Voitto, Nissinen Erkki, Onkalo Mikko, Parkkonen Jouko, Pesonen Lauri, Piira Tarmo, Piispanen Paavo, Pukki Eero, Raappana Kauko, Rantanen Taisto, Riikonen Aarne, Riikonen Matti, Rätty Reino, Saikkonen Kari, Salmela Risto, Salomaa Lauri, Salonen Harri, Salonen Leo, Saukkonen Pentti, Siltavuori Esko, Simola Erkki, Sirkiä Eino, Taivainen Reino, Takari Markus, Tuunanen Alpo, Vauramo Sauli, Venetpalo Olavi, Välimaa Erkki

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Kellari Anni, Paju Aimo, Hakala Irja, Karttunen Esko, Hoppo Kari, Vanninen Pirkko, Latvaniemi Terttu, Wahlberg Kauko, Kauhanen Teuvo, Rajala Taisto, Valiheiikki Taimi, Koistinen Anja, Rantakallio Inkeri, Konttinen Pauli, Laajos Aarne, Kauppinen Anni, Sutinen Arvi, Lundqvist Thor, Urvanto Pentti, Lintunen Eino

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.

Levo Pentti, Suominen Toive, Roininen Paavo, Kaivola Martta, Suikkanen Pekka, Väisänen Jaakko, Manninen Sulo, Rauhala Raimo, Tuominen Teuvo, Rautiainen Aulis, Korhonen Lauri, Maikkola Pekka

Suomen Laivanpääilystöliitto r.y.

Rislakki Henrikki, Håkämies Jukka

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Saavalainen Sirkka, Salmesoja Liisa, Turunen Urpo, Salminen Rudolf, Kauppinen Kalle, Lavikko Pentti, Mikkonen Mikko, Portti Sulo, Malinen Tauno, Koponen Onni, Saastamoinen Tauno, Siili Tuovi

Suomen Merimies-Unioni r.y.

Liinpää Kimmo, Reponen Reino, Herdin Robert, Järvinen Pauli, Anttila Reijo, Nikula Lauri, Kronsieff Mikko

Suomen Muusikkojen Liitto r.y.

Mononen Juha, Hakulinen Ari

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto r.y.

Haaja Tapani, Toivonen Kauko

Suomen Sähköalan työntekijäin Liitto r.y.

Varjonen Heikki, Jäppinen Pertti, Perälä Esko, Paananen Seppo, Talala Paavo, Kymäläinen Juhani, Holli Alpo, Niininen Veikko, Wikholm Hans, Varhevaara Pauli, Tihinen Reijo, Koikkalainen Jarmo

Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y.

Kanninen Kalervo, Hänninen Hemmo, Pietilä Sirkka

Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.

Kallio Vieno

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.

Collander Heikki, Ekholm Doris, Hammarberg Elsa, Haukka Kauko, Helminen Anja, Hämäläinen Toini, Kankare Toivo, Kuusela Kaija, Lamminen Irma, Lintala Sakari, Mustonen Aune, Niemi Seppo, Nissinen Hilka, Pantti Orvo, Reiman Kerttu, Rissanen Rauha, Rostedt Eino, Ruusunen Leena, Saari Anna-Liisa, Taipale Aino, Tuomola Viljo, Vesanen Varpu, Vienonen Katri, Välimaa Aleks

Toimittajaliitto r.y.

Laine Seppo

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Lehtinen Aino

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Havia Lauri J., Aalto Veikko, Kahila Lauri, Niittoaho Keijo, Kauppinen Väinö, Ukkonen Viljo, Myyrä Jussi, Keijonen Unto, Koskela Sulo, Sandelin Kyösti, Tattari Emil, Soininen Tenho, Rasimus Eila, Koho Erkki, Anttila Vappu, Heinonen Matti, Kolivuori Terttu, Hakala Anja, Jokihaara Tapani, Porttinen Unto, Pohjolainen Erkki, Aarnio Aimo, Rantanen Ensio, Puhakka Erkki, Jyrkinen Pertti, Kurvi Olavi, Lehto Kaarlo, Hautakangas Kaarlo, Kiuru Tauno, Manninen Urho, Savinen

Antero, Koskinen Paavo, Viertola Erkki, Roivas Väinö, Niemivirta Matti, Ruohola Tuovi, Martikainen Olavi, Kontinen Taisto, Toivonen Kaarlo, Syrjänen Lasse, Kangas Esko, Aalto Lasse, Laari Kaarlo, Luotola Unto

3 §

Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen

Puheenjohtaja: Ryhdytään käsittelemään kokouksen päätösvaltaisuutta.

SAK:n sääntöjen 12 § kuuluu seuraavasti:

»Järjestö kokoontuu hallituksen kutsusta varsinaiseen edustajakokoukseen joka viides vuosi joko touko-kesä- tai syys-lokakuun välisenä aikana sekä ylimääräisiin kokouksiin, jos hallitus tai valtuusto katsoo sen tarpeelliseksi tai yksi tai useampi jäsenliitto, joiden henkilöjäsenten lukumäärä on vähintään kolmannes järjestön jäsenliittojen henkilöjäsenten lukumäärästä, sitä määrättyä asiaa varten kirjallisesti hallitukselta pyytää, jolloin hallitus toimii ylimääräisen kokouksen koollekutsujana.

Varsinaisesta edustajakokouksesta on annettava jäsenliitoille kirjallisesti ennakkoilmoitus viimeistään 6 kuukautta ja ylimääräisestä edustajakokouksesta viimeistään 2 kuukautta ennen kokousta. Varsinainen kokouskutsu, jossa on ilmoitettava jäsenliitoille kokouksessa käsiteltävät asiat, on toimitettava jäsenliitoille kirjallisesti viimeistään 1 kuukausi ennen kokousta.

Esityksiä varsinaiselle edustajakokoukselle saavat tehdä hallitus ja jäsenliitot. Edustajakokouksessa käsiteltäväksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään 3 kuukautta ennen kokousta.»

Sääntöjen 14 §:ssä todetaan:

»Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto yhden edustajan kutakin alkavaa 2 000 henkilöjäsentään kohti. Hallituksen on edustajakokousta koskevan ennakkoilmoituksen yhteydessä ilmoitettava edustajakokousta edeltäneen vuoden toisen vuosineljänneksen jäsenmaksutilityksen perusteella jäsenliitoille, kuinka monta edustajaa kukin saa lähettää edustajakokoukseen.»

Keskusjärjestömme hallitus on 4. päivänä joulukuuta 1975 lähettänyt sääntöjen 12 §:n 2 momentin edellyttämän ennakkoilmoituksen jäsenliitoille tästä kokouksesta. Tarvitseeko tätä kokouskutsua lukea? Ajan voittamiseksi ei tarvinne lukea.

Voidaanko hyväksyä tällainen menettely?

Kokouskutsua ei pyydetty luettavaksi.

Puheenjohtaja: Riittää kun kirjataan se pöytäkirjaan.

Kirjattiin ja kirjeen teksti on seuraava:

Kiertokirje 28/75
Hallinto-osasto 04.12.1975

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n jäsenliitoille

Asia

Ennakoilmoitus SAK:n XI sääntömääräisestä edustajakokouksesta

SAK:n hallitus on päättänyt, että Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n XI sääntömääräinen edustajakokous pidetään Espoossa Otaniemen Dipolissa alkaen kesäkuun 17. päivänä 1976 klo 11.00 ja jatkuen sitä seuraavina päivinä.

SAK:n sääntöjen 14 §:n 1. momentissa on määrätty valintaperusteet siitä, miten jäsenliitot valitsevat edustajansa keskusjärjestön edustajakokoukseen. Tähän viitaten liiton on oikeutettu jäsenen mukaan lähettämään SAK:n XI edustajakokoukseen edustajaa.

Mikäli edustajain määrästä syntyy erimielisyyksiä, ratkaisee riidan edustajakokous.

Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat, jotka antaa kunkin jäsenliiton hallitus, sekä näiden nimet ja osoitteet on toimitettava keskusjärjestön hallitukselle viimeistään 7. päivänä toukokuuta 1976.

Edustajakokoukselle tarkoitetut jäsenliittojen esitykset tulee toimittaa SAK:n hallitukselle kirjallisesti viimeistään 16. päivänä maaliskuuta 1976.

Jäsenliitoille tiedotetaan, että SAK on varannut kaikille kokousedustajille majoituksen Otaniemestä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.
 Hallitus

Pekka Oivio

Arvo Hautala

Puheenjohtaja: Toukokuun 13. päivänä tänä vuonna on SAK:n hallitus lähettänyt jäsenliitoille sääntöjen 12 §:n 2 momentin edellyttämän varsinaisen kokouskutsun, jonka kanssa samanaikaisesti on kokouskutsu lähetetty myös liittojen valitsemille kokousedustajille. Tarvinneko näitäkään kumpaakaan kutsua lukea ajan säästämiseksi?

Kokouskutsuja ei pyydetty luettavaksi.

Puheenjohtaja: Ei tarvinne! Kirjataan nämäkin kirjeet pöytäkirjaan.

Kirjattiin ja kirjeet kuuluvat seuraavasti:

Kiertokirje n:o 13/76
Hallinto-osasto 13.05.1976

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n jäsenliitoille

Asia

Kutsu SAK:n XI edustajakokoukseen

Viitaten keskusjärjestömme edustajakokousta koskeneeseen ennakkoilmoitukseen, jonka lähetimme jäsenliitoille 4.12.1975 päivätyllä kiertokirjeellä n:o 28/75 ja järjestömme sääntöjen 12 §:n 3 momenttiin kutsi/mme täten liitonne edustajiensa välityksellä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n yhdynteen-toista varsinaiseen edustajakokoukseen. Kokous pidetään Espoossa, Otaniemen Dipolissa alkaen 17. päivänä kesäkuuta 1976 kello 11.00 ja jatkuen sitä seuraavina päivinä.

Samalla ilmoitamme, että kokouksessa käsitellään oheisesta työjärjestysesityksestä tarkemmin ilmenevät, keskusjärjestömme sääntöjen 13 §:ssä mainitut asiat sekä lisäksi esitys keskusjärjestömme sääntöjen muuttamisesta.

Ilmoitamme, että olemme samanaikaisesti tämän kutsun kanssa lähettäneet kokouskutsun myös liitonne valitsemille edustajille.

Helsingissä 13. päivänä toukokuuta 1976

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.

Hallitus

Pekka Oivio

Simo Elomaa

Liitteet:

1. Ehdotus työjärjestykseksi
2. Jäsenliittojen tekemät esitykset edustajakokoukselle ja hallituksen lausunnot niihin (kirjasena)
3. Hallituksen esitykset ohjelmiksi (8 kappaletta)
4. Jäljennös kokousedustajille lähetetystä kutsusta

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n XI edustajakokoukseen valituille edustajille

Asia

Kutsu SAK: n XI edustajakokoukseen

Keskusjärjestömme on 4.12.1975 päivätyllä kiertokirjeellä n:o 28/75 ilmoittanut jäsenliitoilleen, että Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n yhdestoista sääntömääräinen edustajakokous pidetään Espoossa, Otaniemen Dipolissa alkaen 17. päivänä kesäkuuta 1976 kello 11.00 ja jatkuen sitä seuraavina päivinä. Samalla kiertokirjeellä ilmoitimme edustajakokousedustajain valintaperusteet ja niihin pohjautuen sen jäsenmäärän, jonka jokainen jäsenliitto on oikeutettu valitsemaan edustajakokoukseen.

Saatuamme SAK:n hallituksen asettamana määräaikana jäsenliittojen antamat valtakirjat ja todettuamme, et*ä Sinut on valittu liittosi edustajaksi, kutsumme Sinut keskusjärjestömme sääntöjen 12 §:n 3 momentin mukaisesti tähän edustajakokoukseen. Samalla ilmoitamme, että kokouksessa käsitellään oheisesta työjärjes-

tyksestä tarkemmin ilmenevät, keskusjärjestömme sääntöjen 13 §:ssä mainitut asiat sekä lisäksi esitys keskusjärjestön sääntöjen muuttamisesta.

Pääosa edustajakokoukselle tarkoitetuista asiakirjoista on tämän kutsun liitteenä. Esitys työehtosopimuspoliittiseksi ohjelmaksi ja sääntömuutokseksi lähetetään myöhemmin. Muu aineisto jaetaan edustajille kokouksen alkaessa.

Liitoille on aikaisemmin ilmoitettu, että SAK on varannut kokousedustajille majoituksen Otaniemestä.

Edustajien matkakulut, työansion menetys ja päiväraha suoritetaan SAK:n varoista.

Mikäli edustaja on estynyt osallistumasta kokoukseen, pyydetään siitä välittömästi ilmoittamaan SAK:n toimistoon (Maisa Kekkonen tai Helvi Teppo) ja omaan liittoon, jotta varaedustaja voidaan kutsua tilalle.

Toivotamme Sinut tervetulleeksi edustajakokoukseen ja kehotamme varautumaan siihen, että kokous kestää neljä päivää.

Helsingissä 13. päivänä toukokuuta 1976

Ammattiyhdistysterveisin

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.

Hallitus

Pekka Oivio

Simo Elomaa

Liitteet:

1. Ehdotus työjärjestykseksi ja työ- ja järjestyssäännöiksi
2. Jäsenliittojen tekemät esitykset edustajakokoukselle ja hallituksen lausunnot niihin (kirjasena)
3. Hallituksen esitykset ohjelmiksi (8 kappaletta)
4. SAK:n vuosikirjat vuosilta 1971-1975

Puheenjohtaja: SAK on myös kutsunut hallituksen varsinaiset ja varajäsenet sekä edustajakokouksen aikana eronneet entiset hallituksen jäsenet ja tilintarkastajat kokousta seuraamaan. Näitäkään kutsukirjeitä ei tarvinne lukea. Kirjataan pöytäkirjaan.

Kirjattiin ja kirjeen teksti kuuluu seuraavasti:

Kutsu

Hallinto-osasto 27.05.1976

SAK:n hallituksen varsinaisille jäsenille, henkilökohtaisille varajäsenille, yleisvarajäsenille sekä tilintarkastajille

SAK: n XI edustajakokous

Keskusjärjestömme sääntöjen 14 §:n 3 momenttiin viitaten kutsumme SAK:n hallituksen varsinaiset jäsenet, henkilökohtaiset varajäsenet ja yleisvarajäsenet yhdenteentoista edustajakokoukseen, joka alkaa torstaina 17.06.1976 kello 11.00 Espoon Dipolissa ja päättyy sunnuntaina 20.06.1976.

Niille hallituksen jäsenille, siis varsinaisille tai heidän estyneinä ollessaan varajäsenille, jotka osallistuvat kokoukseen hallituksen päätösvaltaisina jäseninä, lähetämme myöhemmin osanotto- ja ilmoittautumiskortit.

Hallituksen jäseniä ja niitä varajäseniä, jotka haluavat osallistua kokoukseen ja 17.06. kello 19.00 Dipolissa järjestettävälle edustajakokousillallisille, pyydämme ystävällisesti ilmoittamaan osallistumisestaan 07.06. mennessä puhelimitse SAK 750 296/Vähätalo tai Roine.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.

Pekka Oivio

Arvo Hautala

Puheenjohtaja: Kysyn kokoukselta, onko kokouksen koolle kutsumista, laillisuutta ja päätösvaltaisuutta vastaan kenelläkään huomauttamista?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Hyväksytään yksimielisesti kokous sääntöjen edellyttämällä tavalla koolle kutsutuksi, lailliseksi ja päätösvaltaiseksi 468 edustajan läsnäollessa käsittelemään keskusjärjestön säännöissä ja kokouskutsussa mainittuja asioita. Hyväksyttäneen!

Kokous todettiin laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

4 §

Kokousvirkailijoiden valitseminen

Puheenjohtaja: Seuraava tehtävä meillä on kokousvirkailijoiden valitseminen. Hallitus esittää, että kokoukselle valittaisiin 5 puheenjohtajaa, 5 sihteeria, 2 pöytäkirjan tarkistajaa ja 8 ääntenlaskijaa.

Todettiin.

Kokousvirkailijoiksi valittiin hallituksen esityksen mukaisesti yksimielisesti seuraavat:

a) Puheenjohtajat (5)

Edustajakokouksen puheenjohtajiksi valittiin Pekka Oivio, Arvo Hautala, Pekka Virtanen Suomen Maaseututyöväen Liitosta, Anni Kellari Suomen Elintarviketyöläisten Liitosta ja Pekka Salonen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitosta.

b) Sihteerit (5)

Edustajakokouksen sihteeireiksi valittiin Pekka Morri, Simo Elomaa, Tarja Halonen, Jari-Pekka Jyrkänne ja Raija Pitkänen, kaikki SAK:sta.

c) Pöytäkirjan tarkistajat (2)

Edustajakokouksen pöytäkirjan tarkistajiksi valittiin Pertti T. Hyvönen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäinliitosta ja Airi Mynttinen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitosta.

d) Ääntenlaskijat (8)

Edustajakokouksen ääntenlaskijoiksi valittiin Teuvo Mutanen Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitosta, Reino Särkijärvi Kemian Työntekijäin Liitosta, Toivo Lintunen Kumi- ja Nahkatyöväen Liitosta, Väinö Nisonen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitosta, Toimi Puhalainen, Erkki Saarela ja Kerttu Ora, hekin KTV:stä, ja Jorma Pernu Lasi- ja Posliinityöväen Liitosta.

5 §

Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Puheenjohtaja: Seuraavana asiana meillä on kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen. Tässä yhteydessä esitän, että me käsittelemme tästä työjärjestyksestä ennen lounasta 7. kohdan d) kohtaan saakka eli vaalivaliokunnan valinta olisi viimeinen järjestäytymistoimenpide ja työjärjestyksen käsittelyasia ennen lounasta. Nämä valiokuntien valinnat esitetään suoritettavaksi ennen lounasta siitä syystä, että näitä valiokuntia ilmeisesti ensiksi tarvitaan kokoukselle kuuluvien asioiden käsittelyssä. Samalla esittäisin, että kohdassa 17 kun käsitellään näitä eri ohjelmia, samanaikaisesti käsiteltäisiin työjärjestyksen kohtaan 18 kuuluvat ne liittojen esitykset, jotka liittyvät näihin eri ohjelmiin, jotka ovat samoja, samanlaisia kuin kuhunkin ohjelmaan kuuluvat asiat eli järjestöpoliittisen ohjelman käsittelyn yhteydessä käsiteltäisiin myös ne liittojen esitykset, jotka koskevat järjestöpolitiikkaa.

Voidaanko esitetty työjärjestys näillä lisäyksillä hyväksyä?

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Työjärjestys hyväksyttäneen edellä esittämilläni täydennyksillä ja lisäyksillä.

Työjärjestys hyväksyttiin esitetyin täydennyksin ja lisäyksin.

Hyväksytty työjärjestys oli seuraavan sisältöinen:

Työjärjestys

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n yhdennessätoista edustajakokouksessa kesäkuun 17. ja sitä seuraavina päivinä 1976

1. Kokouksen avaus, kutsuvieraiden esittely ja tervehdykset
2. Läsnäolevien kokousedustajien toteaminen
3. Kokouksen päätösvaltaisuuden toteaminen
4. Kokousvirkailijoiden valitseminen
 - a) puheenjohtajat (5)
 - b) sihteerit (5)
 - c) pöytäkirjan tarkistajat
 - d) ääntenlaskijat (8)
5. Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen
6. Kokouksen työ- ja järjestyssääntöjen hyväksyminen
7. Kokouksen valiokuntien valitseminen:
 - a) järjestävä valiokunta (10)
 - b) sääntövaliokunta (8)
 - c) talousvaliokunta (8)
 - d) vaalivaliokunta (8)
 - e) päätös- ja julkilausumavalioikunta (8)
 - f) järjestömuotovaliokunta (8)
 - g) koulutusasiain valiokunta (8)
 - h) naisasiain valiokunta (8)
 - i) nuorisoasiain valiokunta (8)
 - j) rationalisointiasiain valiokunta (8)
 - k) sosiaalipoliittinen valiokunta (8)
 - l) talouspoliittinen valiokunta (8)
 - m) työehtosiain valiokunta (8)
8. Päätetään edustajain päivärahan suuruudesta ja matkakulujen korvaamisesta.
9. Käsitellään kertomukset järjestön toiminnasta vuosilta 1971 -1975.
10. Käsitellään järjestön tilinpäätökset vuosilta 1971 -1975.
11. Vahvistetaan järjestön tilinpäätökset vuosilta 1971-1975 ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille.
12. Katsaus toimintaan vuosina 1971 -1975 sekä lähiajan toimintalinjat
Puheenjohtaja Pekka Oivio (yleiskeskustelu)
13. Käsitellään hallituksen esitys järjestön sääntöjen muuttamisesta.
14. Valitaan keskusjärjestön puheenjohtajat sekä muut hallituksen varsinaiset ja varajäsenet:
 - a) puheenjohtaja
 - b) II puheenjohtaja
 - c) III puheenjohtaja
 - d) muut hallituksen varsinaiset jäsenet
 - e) heidän henkilökohtaiset varajäsenensä, sekä
 - f) yleisvarajäsenet
15. Valitaan valtuuston puheenjohtajat ja muut valtuuston varsinaiset jäsenet sekä heille kullekin kaksi henkilökohtaista varajäsentä.
16. Valitaan tilintarkastajat ja heidän varamiehensä.
17. Käsitellään hallituksen esitykset lähiajan tavoiteohjelmiksi:
 - a) järjestöpoliittinen ohjelma
 - b) koulutuspoliittinen ohjelma
 - c) ammattiyhdistysnaisten ohjelma

- d) nuorisopoliittinen ohjelma
 - e) ammattiyhdistysliike ja rationalisointi
 - f) sosiaalipoliittinen ohjelma
 - g) kuluttajapoliittinen ohjelma
 - h) talouspoliittinen ohjelma
 - i) työehtosopimuspoliittinen ohjelma
18. Käsitellään liittojen esitykset
 19. Käsitellään ehdotukset edustajakokouksen lausumiksi.
 20. Kokouksen päättäminen.»

6 §

Kokouksen työ- ja järjestyssääntöjen hyväksyminen

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 6. Kokouksen työ- ja järjestyssääntöjen hyväksyminen. Nämä työ- ja järjestyssäännöt on edustajille jaettu. Voidaanko hyväksyä ne esitetyssä muodossaan?

Keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Kokouksen työ- ja järjestyssäännöt hyväksytään ehdotetussa muodossa ja ne kuuluvat:

Edustajakokouksen työ- ja järjestyssäännöt

1. Istunnot aloitetaan kunakin päivänä läsnäolevien toteamisella.
2. Puheenvuorot on pyydetävä puheenjohtajalta kirjallisesti.
3. Puheenvuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Hallituksen puolesta selityksen antaja saa kuitenkin puheenvuoron yleisestä puheenvuorojärjestyksestä riippumatta.
4. Puheenvuoro saa kestää, alustajien esityksiä lukuunottamatta, enintään 10 minuuttia. Samasta asiasta voi edustaja käyttää vain yhden puheenvuoron. Puheenjohtaja voi lisäksi myöntää oikeuden lyhyeen kommenttipuheenvuoroon. Kokouksella on oikeus rajoittaa puheenvuorojen käyttöä ja aika.
5. Puheenvuorojen rajoittamisen jälkeenkin on hallituksen puolesta selityksen antajalle suotava tilaisuus vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin ja tiedusteluihin.
6. Puheenvuorot on pidettävä puhujakorokkeelta.
7. Puheenvuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja kenellä on seuraava puheenvuoro, jolloin asianomainen siirtyy valmiiksi odottamaan puheenvuoroaan tätä tarkoitusta varten varatun pöydän luo puhujakorokkeen välittömään läheisyyteen.
8. Puheenvuorossa on puhuttava vain esillä olevasta asiasta. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aiheesta, on puheenjohtajan kehotettava häntä

palaamaan asiaan. Ellei puhuja noudata puheenjohtajan kehotusta, voi puheenjohtaja keskeyttää hänen puheenvuoronsa.

9. Päättösehdotukset on jätettävä puheenjohtajalle kirjallisesti.
10. Äänestys suoritetaan edustajakorttia näyttämällä tai nimenhuudolla. Äänten mennessä tasan asia ratkaistaan arvalla.
11. Vaali toimitetaan suljetuin lipuin ellei se ole yksimielinen. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa.
12. Äänioikeus on ainoastaan keskusjärjestön jäsenliittojen valitsemilla edustajilla. Varsinaisten edustajien lisäksi kokouksessa on puhe- ja esitysoikeus hallituksen jäsenillä sekä keskusjärjestön tilintarkastajilla ja toimitsijoilla.
13. Mikäli edustaja aikoo poistua istunnosta yhtä tuntia pidemmäksi ajaksi, on hänen sovittava siitä järjestävän valiokunnan kanssa, joka tiedottaa asian kokouksen pöytäkirjaan merkittäväksi.
14. Kokoussaliin pääsee ainoastaan asianomaista korttia näyttämällä.

7 §

Kokouksen valiokuntien valitseminen

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 7, siitä neljän ensimmäisen a), b), c) ja d) kohtien valiokuntien valintaa.

Järjestävä, sääntö-, talous- ja vaalivaliokunnan lukumäärät ja jäsenet hyväksyttiin keskusteluitta SAK:n hallituksen esityksen mukaisesti seuraavasti:

a) Järjestävä valiokunta, 10 jäsentä

Pekka Oivio SAK, puheenjohtaja, Arvo Hautala SAK, Pekka Virtanen Suomen Maaseututyöväen Liitto, Anni Kellari Suomen Elintarviketyöläisten Liitto, Pekka Salonen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, Pekka Morri SAK, Simo Elomaa SAK, Tarja Halonen SAK, Jari-Pekka Jyrkänne SAK ja Raija Pitkänen SAK.

b) Sääntövaliokunta, 8 jäsentä

Simo Elomaa SAK, puheenjohtaja, Kirsti Suomi Liiketyöntekijäin Liitto, Paavo Filatov Metallityöväen Liitto, Veikko Aalto Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY (Rautatieläisten Liitto), Kaarlo Lilja Lasi- ja Posliinityöväen Liitto, Reijo Anttila Suomen Merimies-Unioni, Lauri Korhonen Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto, Veikko Laine Rakennustyöläisten Liitto ja Mikko Varis SAK, sihteeri.

c) Talousvaliokunta, 8 jäsentä

Rauno Kousa SAK, puheenjohtaja, Sinikka Pohja Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto, Reino Kuromaa Metallityöväen Liitto, Lasse Syrjänen Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY (Veturimiesten Liitto), Urpo Turunen Suomen Maaseututyöväen Liitto, Erkki Viita Liiketyöntekijäin Liitto, Paavo Karjalainen Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, Aimo Koskinen Kumi- ja Nahkatiöväen

Liitto, Mikko Paiho SAK, sihteeri, ja Matti Niinimäki Rakennustyöläisten Liitto, asiantuntija.

d) Vaalivaliokunta, 8 jäsentä

Veikko Ahtola Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, puheenjohtaja, Pekka Lindeman Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto, Unto Keijonen Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY (Rautatieläisten Liitto), Antti Jassu Metallityöväen Liitto, Naimi Virtanen Liiketyöntekijäin Liitto, Jalo Lepola Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, Kauko Mäki vuoti Puutyöväen Liitto, Maire Kivikoski Kumi- ja Nahkatiöväen Liitto ja Sirpa Ilola SAK, sihteeP.

Valiokuntien valitseminen keskeytettiin.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Tässä yhteydessä ilmoitetaan jo, että äsken valittu talousvaliokunta kokoontuu kello 16 valiokuntahuoneeseen 1 käsittelemään kokouksen päivärahakysymyksiä.

Tarkoitus on, että nyt keskeyttäisimme kokouksen ja lähtisimme, en tiedä hyvin vai huonosti ansaitsemallemme lounaalle, ja kokous jatkuisi ryhmäkokouksina kello 14. Enemmistöryhmä kokoontuu ruokasalissa ja vähemmistöryhmä Teatterisalissa.

Ilmoitukset merkittiin.

Puheenjohtaja: Ja näiden avustojenpiteiden päätteeksi laulamme yhteisesti soittokunnan säestyksellä Työväen Marssin.

Laulettiin orkesterin säestyksellä Työväen Marssi.

Puheenjohtaja .Kokous keskeytetään lou nastauon ja ryhmäkokousten ajaksi ja tarkoitus on, että huomenaamulla kello 9.00 kokoonnumme täysistuntoon. Kokous keskeytetään!

Ensimmäinen kokouspäivä päättyi kello 13.10

Toinen kokouspäivä

Perjantaina kesäkuun 18. päivänä 1976 klo 9.00

Puhetta johti Pekka Virtanen.

Sihteerinä toimi Tarja Halonen.

Puheenjohtaja: Hyvää huomenta arvoisat kokousedustajat! SAK:n yhdyntötoista edustajakokouksen toinen kokouspäivä alkaa.

Klo 9 on ilmoittautunut kokouspaikalla oleviksi 433 varsinaista kokousedustajaa, 22 hallituksen jäsentä sekä 3 tilintarkastajaa.

Jos on joitakin nyt jo saapuvilla olevia edustajia, jotka eivät ole jättäneet tiettyä lappua kokouskansliaan, heitä pyydetään se toimittamaan mahdollisimman nopeasti.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Ilmoitusasiana mainitaan, että vaalivaliokunta kokoontuu välittömästi kabinetti 9:ssä.

Tiedotusasioista käyttää puheenvuoron Maunu Alppinen.

Maunu Alppinen: Toveri puheenjohtaja! Arvoisat edustajat! Tämän kokouksen kaikinpuolisen kulun helpottamiseksi pyydän ensinnäkin kaikkien valiokuntien puheenjohtajia tai sihteereitä, kuinka he tehtävänsä sitten jakavatkaan, ilmoittamaan valiokuntien kokousajoista meillä kokouskanslian edessä olevaan toimistopöytään. Tämä tarkoittaa sitä, että ei sattuisi sellaista tilannetta, että meillä olisi kaksi valiokuntaa päällekkäin samassa huoneessa. Pyrimme järjestämään niin että kaikilla on tilaa, ja se käy ainoastaan sillä tavalla, että tiedämme, mikä valiokunta kulloinkin kokoontuu.

Toinen asia, joka tarkoittaa kokouksen työskentelyn helpottamista, on se, että edustajien ei tarvitse juosta tänne asti tuomaan puheenvuoropyyntöään, vaan meillä on tyttöjä, jotka hakevat puheenvuoropyynnön eli lapun; silloin kun joku vaikka aivan siellä salin perällä tai tässä etupenkissä pyytää puheenvuoroa, hän nostaa edustajakorttinsa pystyyn, niin me hoidamme sen tänne sihteeristölle.

Puheenjohtaja: Tiedotusasiat merkitään ja toivotaan niitä noudatettavan.

Merkittiin.

Puheenjohtaja: Eilen edustajakokous käsitteli työjärjestyksen 7. asiaa ja siitä a), b), c) ja d) kohdat. Järjestävä valiokunta ehdottaa, että tämän kohdan jatkokäsittely siirretään aikaan, jolloin vaalivaliokunta voi tehdä asioista esityksiä. Sen vuoksi ehdotetaan siirryttäväksi asialistan 8. kohtaan käsittelemään edustajain päivärahan suuruutta ja matkakulujen korvaamista.

Edustajain päivärahan suuruudesta ja matkakulujen korvaamisesta päättäminen

Puheenjohtaja: Asiasta käyttää puheenvuoron taloudenhoitaja Kousa.

Rauno Kousa: Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Teille on salkkuihin valmiiksi jaettu SAK:n hallituksen esitys edustajakokouksen matkakustannusten korvaamiseksi ja palkkioiksi. Pyytäisin ottamaan esiin tuon yksisivuisen paperin, jonka otsikko alkaa »Hallituksen ehdotus edustajakokouksen matkakustannusten korvaamiseksi ja palkkioiksi» ja kuuluu seuraavasti:

1. Matkat
 - korvataan rautateiden I luokan (+ mahdollinen makuuvaunupaikka) tai linja-autolipun mukaan
 - lentokoneen käyttöä suositetaan
 - oman auton käyttöä ei korvata
2. Kokouspalkkio

55,- markkaa kokouspäiviltä edustajille, hallituksen jäsenille sekä kokouksen toimitsijoille
3. Päiväraha

55,- markkaa matkapäivältä edustajille, ei kuitenkaan 18.06 ja 19.06 eikä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien alueilla asuville
4. Menetetyn työansion korvaus

110,- markkaa niiltä päiviltä, joina työansion menetyksestä todellisuudessa on.

Edustajakokouksen talousvaliokunta on eilen käsitellyt tätä hallituksen esitystä ja yhtynyt tähän muilta osin paitsi kohdassa 4. Menetetyn työansion korvaus'. Tältä osin talousvaliokunta ehdottaa, että mikäli olisi kysymyksessä sunnuntai-työkorvauksen menetys eli vuorotyöläinen, tällöin tämä menetetyn työansion korvaus sunnuntain osalta olisi kaksinkertainen, toisin sanoen torstailta, perjantailta ja lauantailta 110 mk sekä niille, joilla tämä sunnuntai-työkorvauksen menetys on kysymyksessä, sunnuntaina 220 mk.

Puheenjohtaja: Olemme kuulleet talousvaliokunnan asiasta esittämän kannanoton.

Keskustelua ei syntynyt.

Edustajakokous hyväksyi kuullun talousvaliokunnan ehdotuksen päivärahojen ja matkakustannusten sekä menetetyn työajan korvausperusteista.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Ruotsinkielisillä kokousedustajilla, joilla on vaikeuksia seurata kokouksen kulkua, on mahdollisuus saada simultaanitulkkaus. Tulkkauslaite on haettavissa kansainvälisten vieraiden istumapaikkojen luota täältä katsottuna salin oikealta laidalta.

Kertomukset järjestön toiminnasta vuosilta 1971-1975

Puheenjohtaja: Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 9, kertomuksia SAK:n toiminnasta vuosilta 1971 -1975.

Ennen varsinaiseen käsittelyyn siirtymistä pyydetään järjestävän valiokunnan ehdotuksena esittää, että näitä toimintakertomuksia kysymyksessä olevilta vuosilta käsiteltäessä rajoitettaisiin keskustelussa mikäli mahdollista vain korjausesitysten suorittamiseen, koska kokouksen aikana tullaan kohdassa 12 puheenjohtajan katsauksen yhteydessä tarkastelemaan järjestön toimintaa mainittujen vuosien ajalta. Jos näin voisimme yhteisesti sopia meneteltäväksi, niin tällä voisimme jouduttaa kokouksen aikaa ja säästää sitä mahdollisesti tärkeämpiin asiakohtiin.

Menettelytapa hyväksyttiin.

SAK:n vuosikirja 1971

Puheenjohtaja: Otamme käsiteltäväksi asiakirjasalkussa olevan SAK:n vuosikirjan 1971. Haluaako edustajakokous tässä suhteessa yleiskeskustelua?

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin SAK:n vuosikirja vuodelta 1971 yksimielisesti muutoksitta.

SAK:n vuosikirja 1972

Puheenjohtaja: Käsittelemme SAK:n vuosikirjan vuodelta 1972. Haluaako edustajakokous yleiskeskustelua?

Yleiskeskusteluun ei pyydetty puheenvuoroja.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin SAK:n vuoden 1972 vuosikirja samoin yksimielisesti muutoksitta.

SAK:n vuosikirja 1973

Yleiskeskustelua ei syntynyt, ja yksityiskohtaisessa käsittelyssä SAK:n vuosikirja 1973 hyväksyttiin keskustelutta sellaisenaan kokonaisuudessaan.

SAK:n vuosikirja 1974

Yleiskeskustelua ei syntynyt, ja yksityiskohtaisessa käsittelyssä SAK:n vuosikirja 1974 hyväksyttiin keskustelutta sellaisenaan lukuunottamatta liittojen jäsenistön jakautumista vuonna 1974 ja liittojen jäsenmääriä vuonna 1974 verrattuna vuoteen 1973 koskevia taulukoita sivuilla 68-69.

Keskustelu em. taulukoista:

Kari Kinos (Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tässä on ilmeisesti painovirhe sotkenut Hotelli- ja Ravintolaliiton naiset ja miehet keskenään. Tässä on pantu miehiä 29 000 ja naisia 4 700, ja tilanne on päinvastoin, ja se vaikuttaa myös yhteislukuihin. Siitä ilmeisesti on valtuustolle jaettu korjauslehti joskus, mutta sitä ei ole jaettu edustajakokousedustajille. Onko mahdollista, että tämä korjauslehti jaetaan, vai merkitäänkö se muuten pöytäkirjaan?

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Tämä korjausesitys on varmasti aiheellinen, ja edustajakokous päättää, että tästä tehdään korjausmerkintä tämän edustajakokouksen pöytäkirjaan, jotenka asia tulee tällä tavoin oikaistuksi. Tällä muutoksella myös tämä vuosikirjan kohta tulee hyväksytyksi.

Hyväksyttiin.

SAK:n vuosikirja 1975

Yleiskeskustelua ei syntynyt, ja yksityiskohtaisessa käsittelyssä SAK:n vuosikirja 1975 hyväksyttiin keskustelutta sellaisenaan kokonaisuudessaan.

Työjärjestyksen 9. kohta oli loppuun käsitelty.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Ilmoitusasiana pöytäkirjaan merkitsemistä varten todetaan, että kello 9.30 tänään on edustajia paikalla 465, poissa 8. Hallituksen jäsenet ovat kaikki paikalla, samoin kuin tilintarkastajat.

Merkittiin.

10 §

Järjestön tilinpäätökset vuosilta 1971-1975

Puheenjohtaja: Siirrymme asialistan, työjärjestyksen kohtaan 10. Käsitellään järjestön tilinpäätökset vuosilta 1971 -1975. Tämän asian käsittelyn yhteydessä merkitään, että SAK:n hallituksen jäsen Martti Veirto, joka on kokousedustajana, ei osallistu tätä ti li kertomusta koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon. Pyydän, että taloudenhoitaja Rauno Kousa esittelisi nyt käsiteltävänä olevan asian.

Rauno Kousa: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Teille on jaettu salkkuihin tilikertomusten lisäksi yhteenvetotiivistelmät. Viiden vuoden numerosarjat ovat painetuista papereista ehkä vaikeasti selviäviä. Siksi nämä yhteenvedot, joissa niissäkin edelleen on kyllä hyvin paljon numeroita!

Lähtisin liikkeelle tästä paperista, jonka otsikko on SAK:n menot ja tulot vuodesta 1971 vuoteen 1975. Pyytäisin ottamaan esille.

Tässä paperissa näkyy se, että prosenttinen kasvu vuodesta 1971 vuoteen 1975 henkilöstömenojen osalta on 153 % ja kaikkien menojen osalta yhteensä 139 %. Nämä luvut ja prosentit eivät kerro nekään kovin paljon, jos ei ole jotakin, mihin verrata, ja tässä tapauksessa voidaan verrata kolmeen eri lukusarjaan. SAK:n jäsenmäärä on kasvanut tänä aikana 722 000:sta noin 920 000:een eli 27 %. Henkilökunnan määrä on kasvanut tänä aikana 69:sta 104:aan eli volyymikasvu 51 %. Elinkustannusindeksi on noussut 277 pisteestä 418 pisteeseen eli 76 %. Jos volyymikasvun ja kustannusten nousun laskee yhteen, päädytään 127 prosenttiin eli toisin sanoen suurin piirtein samassa suhteessa ovat myös SAK:n menot kasvaneet kuin volyymi ja kustannusten nousu.

Viimeinen sarake, jonka otsikko on osuudet 1971-75, näyttää sen, että vuodesta toiseen varsin vakioina ovat pysyneet eri menojen osuudet. Henkilösihtien osuus on ollut 1971 58 % SAK:n kaikista menoista ovat nyt 61 %. Eniten ehkä kiinnittää huomiota vuonna 1971 hallinnon osuus 13 % ja vastaava osuus vuonna 1975 1 %. Tämä johtuu vuoden 1971 edustajakokousmenoista. Jos ne eivät olisi mukana, prosentti olisi suurin piirtein 1 kumpanakin vuonna.

Tulojen puolella vastaavasti kasvu on suurin piirtein samanlainen kuin menoissakin, 146 % nettojäsenmaksun kasvu. Osuussarakkeesta näkee sen, että SAK:n tulot perustuvat 91 -prosenttisesti jäsenmaksuihin. Muiden tulojen osuus kumpanakin vuonna sekä 1971 että 1975 on vain 9 %. Ylijäämä näinä eri vuosina on kehittynyt 673 000 markasta 1 189 000 markkaan.

Viimeinen vuosi 1975 ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen muiden vuosien kanssa, koska kirjanpitolain aiheuttamien muutosten takia vuonna 1975 jäsenmaksutuloiksi on kirjattu viisi vuosineljänneistä, muina vuosina neljännes. Jos tätä viidettä neljänneistä ei kirjattaisi, olisi vuoden 1975 tulos suurin piirtein samanlainen kuin vuonna 1974 eli plus miinus nolla.

Edellisen lisäksi on haettu muutamia kustannuspaikkoja, Kuntokeskus, Merikiinteistö, Palkkатыöläinen ja Löntagaren erikseen. Kuntokeskuksen osalla voidaan todeta tuloksen parantuneen hyvin voimakkaasti. Tässä ovat myös täydet poistot mukana, joten Kuntokeskus tänä päivänä pystyy vastaamaan kaikista menoistaan ja myös lainojensa lyhennyksistä. Merikiinteistön osalla vastaavasti on tuloja 125 000 markkaa vuonna 1975. Vuosi 1972 ja 1973 on tuollainen taitevuosi. Silloin 1973 alkuvuodesta SAK muutti Merikiinteistöön, ja nämä tappioluvut, jotka noiden vuosien osalla näkyvät, merkitsevät korjauksia toimitiloissa (noin 1 700 neliötä) ennen SAK:n muuttamisesta.

Palkkатыöläisen osalta voidaan todeta, että vanhanmuotoinen Palkkатыöläinen vuonna 1974 tuotti SAK:lle 128 000 markkaa. Kuitenkin kävi niin, että liitot perustivat omia lehtiään, Palkkатыöläisen perustilaa joukko putosi pois. Palkkатыöläinen muutettiin aikakauslehtimuotoon vuonna 1975. Taloudellisesti voidaan todeta ratkaisun olleen hyvin raskas SAK:lle, lähes miljoonan markan tappio. Tämä johtuu siitä, että aikakauslehtimuodossa tulevan Palkkатыöläisen tilausmäärä ei koskaan noussut päälle 11 000. Löntagarehan on SAK:n subventoima lehti ruotsinkieliselle jäsenkunnalle, ja sen rasite vuonna 1975 on ollut 234 000 markan luokkaa.

Siirtyisin toiseen yhteenvetopaperiin, joka on SAK:n tase vuosilta 1971-1975, ja vain yhden lukusarjan toteaisin sieltä. Se on oman pääoman kehitys 1 727 000

markasta hieman päälle yhdentoista miljoonan markan. Kulunut edustajakokouskausi on ollut siis SAK:lle taloudellisesti tyydyttävä, ellei jopa hyvä. Merkittävin taloudellinen tapahtuma ja omaisuuden kertymä on Ammattiyhdistysopiston laajentaminen, jolla nimenomaan myös näiden lukusarjojen kasvu selittyy.

Puheenjohtaja: Kiitämme Kousaa tästä selostuspuheenvuorosta.

Tämän jälkeen seuranneessa yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksyttiin yksimielisesti keskustelutta Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n tilikertomukset ja tilinpäätökset vuosilta 1971 -1975.

11 §

Tilinpäätösten vahvistaminen vuosilta 1971-1975 ja vastuuvapauden myöntäminen

Puheenjohtaja: Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 11. Vahvistetaan järjestön tilinpäätökset vuosilta 1971 — 1975 ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle ja muille tilivelvollisille. Edustajille on edustajakokouskansioiden yhteydessä jaettu myös tilintarkastuskertomukset, jotenka niitä ei ilmeisesti ole tarpeellista erikseen lukea. Alkuperäiskappaleet ovat täällä tarkistettavissa ja tilintarkastajat paikalla olevina voivat todistaa, että asia on asiapapereissa kerrotun mukainen. Voimmeko hyväksyä tilintarkastuskertomukset vuosilta 1971 -1975?

Tilintarkastuskertomukset merkittiin kuulluiksi pöytäkirjaan.

Puheenjohtaja: Tilintarkastuskertomukset hyväksytään ja tämän pohjalta voimme tehdä ehdotuksen siitä, että nämä tilinpäätökset vahvistetaan ja että myönnämme vastuuvapauden hallitukselle ja muille tilivelvollisille.

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Tilinpäätökset vuosilta 1971 -1975 vahvistettiin. SAK:n hallitukselle ja muille tilivelvollisille myönnettiin vastuuvapaus yksimielisesti keskustelutta mainituilta vuosilta.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunta kokoontuu kello 10.15 huoneessa 7.

Merkittiin.

Puhetta siirtyi johtamaan Anni Kellari.

12 §

Katsaus toimintaan vuosina 1971-1975 sekä lähiajan toimintalinjat

Puheenjohtaja: Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 12, jossa on katsaus toimintaan vuosina 1971 -1975 sekä lähiajan toimintalinjat. Puheenjohtaja Pekka Oiviolla on puheenvuoro.

Pekka Oivio: Toveri Puheenjohtaja, hyvät toverit! Kulunutta edustajakokouskautta voidaan luonnehtia ammattiyhdistysliikkeen järjestöllisen nousun viisivuotiskaudeksi. Perustan tälle kehitykselle on luonnollisesti antanut vuoden 1961 eheyttämiskäytäntö ja sen jälkeen noudatettu järjestöpoliittinen linja. Vuoden 1971 edustajakokouksessa käytettiin varsin runsaasti puheenvuoroja eheyttämiskäytännön suuresta merkityksestä palkkatyväestölle. Samalla pidettiin tärkeänä vielä avoimiksi jääneiden liittotasoon eheyttämiskäytännön loppuun saattamista. Vaikeiden ja yhteistyötahtoa vaatineiden neuvottelujen jälkeen olemme tämän edustajakokouskauden aikana päässeet silloin asettamiimme tavoitteisiin mekaanisen puualan sekä kumi- ja nahkateollisuuden eheyttämiskäytännön osalta. Eheytyneen ammattiyhdistysliikkeen lyhyen historian perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että SAK on työmarkkina- ja yhteiskuntapolitiiselta ominaispiiriltään kasvanut järjestöksi, jonka vaatimuksia ja käsityksiä ei voida noin vain nykypäivänä sivuuttaa.

Ammattiyhdistysliikkeen eheytyminen on vaatinut runsaasti ponnistuksia sekä kenttäväeltä että SAK:n ja jäsenliittojen johtotasolta. Haluankin tässä yhteydessä kiittää kaikkia eheyttämistehtäviin osallistuneita. Uskon, että olemme rakentaneet tulevaisuudelle sellaisen pohjan, jolta tulevien sukupolvien on helpompi tehokkaasti valvoa ja parantaa työväestön etuja.

Eheyttämiskäytännön rinnalla on teollisuusliittomuotoinen ammatillinen järjestäytyminen merkinnyt työpaikkakohtaisesti voimakkaita ja yhtenäisiä ammattiyhdistyksiä, mikä on lujittanut näiden neuvotteluasemia työnantajien nähden. Tällä edustajakokouskaudella tapahtunut oman toimintaorganisaatiomme laajentuminen ja voimistuminen on ollut ensiarvoisen merkityksellistä. Luottamusmiesjärjestelmä ja ammattiosastotoiminta on ulotettu uusille työpaikoille ja ammattialoille. Palkkatyöväestön etuja valvotaan tänä päivänä pienimmästä työpaikasta aina suurimpaan työpaikkaan saakka. Ilman tällaista hyvää luottamusmies- ja ammattiosastoverkostoa me emme kykenisi valvomaan sopimuspolitiikkaamme ja ratkomaan niitä ongelmia, joita jokaisella työpaikalla on ja joita ei liitto- ja keskusjärjestötasolla voida ratkaista.

Kehittämällä omaa järjestöorganisaatiotamme ja aktivoimalla sekä kouluttamalla jäsenkuntaamme järjestön toimintaan olemme merkittäväällä tavalla lisänneet palkkatyöväestön demokraattisia vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia. Usein unohdetaan se, että neuvottelusuhteiden, ammattiosasto- ja luottamusmiesjärjestelmän sekä muun muassa työsuojeluorganisaation kehittäminen ovat merkinneet myös meidän vaikutusmahdollisuuksiemme merkittävää lisääntymistä työelä-

mässä. Me emme luonnollisesti ole vieläkään tyytyväisiä. Meidän järjestötyösämme on lukuisia puutteita ja heikkouksia, joita tulee korjata ja joista tässäkin edustajakokouksessa on tarkoitus puhua.

Järjestömme jäsenmäärä lähentelee edustajakokouskauden päättyessä miljoonaa jäsentä. Tämä yhdessä jäsenistön kohonneen tietoisuus- ja vaatimustason kanssa on lisännyt vastuutamme koko työväenluokasta. Vastuun kantaminen edellyttää niiden keinojen etsimistä, joilla eri mielipidesuuntien yhteistyö tehdään mahdolliseksi. Yhteistyö kuluneella edustajakokouskaudella ei ole aina sujunut parhaalla mahdollisella tavalla. Uskoisinkin, että kulunut edustajakokouskausi on niin työpaikka- kuin järjestötasollakin ollut eräänlaista yhteistoimintaan kasvamisen aikaa, jolloin on koetettu ymmärtää toisin ajattelevia ja löytää järjestön kokonaisetuja tukevia ratkaisuja.

Ammattiyhdistysliikkeen järjestöllinen voima ei riipu pelkästään jäsenistön lukumäärästä. Se riippuu ammattiyhdistysliikkeen yhtenäisyydestä, keskinäisestä solidaarisuudesta ja ennen kaikkea siitä, miten aktiivisesti jäsenistö järjestössään toimii. Näiltä osin emme voi olla tapahtuneeseen kehitykseen täysin tyytyväisiä. Siksi meidän onkin paneuduttava perusteellisesti niiden syiden kartoittamiseen ja poistamiseen, jotka ovat esteenä muun muassa aktiivisuuden lisääntymiselle. Katsoisin, että järjestödemokratiamme kannalta on ensiarvoisen tärkeätä löytää sellaisia toimintamuotoja, jotka aktivoivat jäsenkuntamme yhteisesti asettamiemme tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämä on tärkeätä siksi, että niiden tavoitteiden toteuttaminen, jotka tässä kokouksessa itsellemme asetamme, tulee kohtaamaan huomattavia vaikeuksia.

Vuoden 1971 edustajakokous pidettiin taloudellisen matalasuhdanteen vallitessa. Tämänkin edustajakokous kokoontuu lamakauden aikaan. Näiden kahden edustajakokouksen väliin mahtuu kuitenkin ajanjakso, jolloin taloudellinen kasvu on ollut erittäin nopeaa, reaaliansioiden keskimääräinen nousu varsin huomattavaa ja työllisyystilanne suurimman osan edustajakokouskautta parempi kuin ehkä milloinkaan aikaisemmin. Vuonna 1971 kokonaistuotanto lisääntyi vain 2,5 prosenttia, mutta seuraavina vuosina 1972-1974 kasvuvauhti vaihteli viidestä seitsemään prosenttiin. Tämän jälkeen tapahtui kasvuvauhdin jyrkkä hidastuminen, ja viime vuonna kokonaistuotanto väheni jonkin verran, mitä ei aikaisemmin sodan jälkeen juuri ole tapahtunut. Kuluvalle vuodelle ennustetaan eri tahoilla jokseenkin yhtäpitävästi yhden prosentin kasvua. Vuosien 1973-1974 hyvä työllisyystilanne on lamakauden myötä muuttunut huomattavaksi työttömyydeksi. Koko edustajakokouskauden ajan olemme joutuneet kamppailemaan nopean inflaation ja suuren ulkomaankaupan alijäämän kanssa. Taloudellinen tilanne on tällä hetkellä selvästikin vaikeampi kuin mitä se oli edellisen edustajakokouksen aikana, eivätkä lähivuosien näkymätkään ole yhtä hyviä kuin mitä ne olivat lähtiessämme nyt päättyneelle edustajakokouskaudelle.

Kansainvälinen noususuhdanne alkoi tuntua voimakkaammin vuoden 1972 loppupuolella ja se muodostui ennätysellisen voimakkaaksi ja yhtäaikaiseksi lähes kaikissa teollistuneissa markkinatalousmaissa. Suhdannenousun nopeus ja rajuus yllätti päätöksentekijät niin Suomessa kuin muissakin maissa. Tämä oli myös eräs syy niihin talouspoliittisiin virheisiin, jotka viime noususuhdanteen alkaessa Suomessa tehtiin.

Suhdannenoususta muodostui poikkeuksellisen voimakas juuri sen vuoksi, että

se tapahtui yhtä aikaa kaikissa teollistuneissa markkinatalousmaissa. Tämä johti muun muassa raaka-aineiden ylikysyntään maailmanmarkkinoilla ja niiden hintojen nopeaan ja voimakkaaseen nousuun. Oman lisänsä raaka-aineiden hintakehitykseen toi niin sanottu öljykriisi vuonna 1973. Tällöin raakaöljyn hinta lyhyessä ajassa moninkertaistui. Raaka-ainehintojen nopean nousun myötä myös muut hinnat nousivat. Tuloksena oli maailmanlaajuinen inflaatio, voimakkaampi kuin kertaakaan niin sanotun Korean noususuhdanteen jälkeen.

Kansainvälisen inflaation vaikutusta Suomeen kuvaa se, että edustajakokouskauden aikana sekä vienti- että tuontihinnat ovat reilusti kaksinkertaistuneet. Pääosa tästä kansainvälisen hintatason nopeasta noususta tapahtui vuoden 1973 loppupuolella ja vuoden 1974 aikana. Tehokkaan suhdannetasausjärjestelmän puuttuessa kansainvälisen hintatason nopea nousu toimi voimakkaana inflaatioisäyksenä. Tuloksena on ollut koko kotimaisen hintatason voimakas nousu. Tämä osoittaa, miten haavoittuvainen Suomen kaltainen pieni ja ulkomaankaupasta riippuva maa on nopealle kansainväliselle inflaatiolle. Meidän on vastaisuudessa oltava valmiimpia torjumaan tämän kaltaisten tilanteiden syntyminen. Kansainvälisen hintatason kehitykseen ei enempää suomalaisten yritysten kuin Suomen ammattiyhdistysliikkeenkään toimin pystytä sanottavasti vaikuttamaan. Meillä pitää kuitenkin olla edellytykset ja keinot hoitaa talouspolitiikkaamme siten, että kansainvälisen hintojen nousun seurauksiin pystytään puuttumaan. Tähän tarvitaan sekä tehokasta suhdannetasausjärjestelmää että aktiivista valuuttakurssipolitiikkaa.

Vuonna 1971 kansainväliset valuuttamarkkinat joutuivat kriisiin, ja sen seurauksena vuoden lopulla luovuttiin kiinteistä valuuttakursseista. Alkoi niin kutsuttu kelluvien valuuttojen aikakausi. Tässä tilanteessa Suomen markan arvo suhteessa muihin valuuttoihin heikkeni vuoden 1972 alkupuolella keskuspankin harjoittaman tietoisien politiikan seurauksena. Tämänkään jälkeen ei markan arvoa aktiivisesti pyritty kohottamaan, vaikka tällaisella toimenpiteellä, jota mm. SAK esitti, olisi voitu vaikuttaa hintojen nousua hillitsevästi erityisesti noususuhdanteen alkuvaiheessa. Myöhemmin öljykriisin jälkeen pääongelmaksi on muodostunut ulkomaankaupan alijäämän ennätyksellisen nopea kasvu, mikä on vähentänyt keskuspankin mahdollisuuksia inflaatiota hillitsevään valuuttakurssipolitiikkaan.

Ulkomaankaupan tasapainottomuus ja tuonnin suuri enemmisyys vientiin nähden on edustajakokousjaksolla ollut eräs vaikeimpia talouspoliittisia ongelmia. Meidän vaikeuksiamme on lisännyt suurten teollisuusmaiden pyrkimys hillitä inflaatiota työllisyyden ja kansalaisten ostokyvyn kustannuksella, mikä on pienentänyt vientimahdollisuuksiamme. Yleinen kantamme vaihtotaseen tasapainottamiseksi ja ulkomaankaupan alijäämän supistamiseksi on ollut se, että tässä suhteessa ei tule asettaa liian kunnianhimoisia tavoitteita. Mieluummin on otettava ulkomaista velkaa ja kehitettävä tuotantokoneistoamme siten, että vastaisella viennin kasvulla voidaan nuo velat maksaa. Tällä tavalla olemme katsoneet voivamme parhaiten turvata työllisyyden ja palkansaajien kulutustason riittävän nostamisen. Velka on kuitenkin vähitellen kasvanut niin suureksi, ettei lisävelkaantumiselle enää ole mainittaviakaan edellytyksiä. Vuosina 1971 -1975 vaihtotaseen alijäämä, joka kuvaa kansantalouden vakaantumista ulkomaille, oli yhteenlaskettuna pyöreästi 16 miljardia markkaa. Koko Suomen kansantalouden ulkomainen velka vuoden 1975 lopussa oli jonkin verran alle 20 miljardin markan.

Miten nuo lainatut rahat sitten on käytetty? Investointitoiminta vuosina 1973-1975 oli ennätyksellisen suurta. Kokonaisinvestointien osuus bruttokansantuotteesta kohosi noin 35 prosenttiin ja kiinteiden investointienkin osuus lähelle 30 prosenttia. Nämä ovat kansainvälisesti vertaillen erittäin korkeita lukuja. Investointitoiminta oli vilkasta kaikilla sektoreilla. Teollisuuden tuotantokapasiteettia laajennettiin, energiainvestoinnit olivat suuria ja asuntotuotanto suorastaan ennätyksellistä.

Voimme kysyä, onko näin voimakas investointitoiminta ollut tarpeellista? Perustellusti voidaan epäillä, että investointien ollessa näinkin suuria on tapahtunut myös paljon virheinvestointeja. Tämän osoittaa vasta tulevaisuus, jolloin tuotanto- ja energiakapasiteetti kokonaisuudessaan on käytössä. Tulevaa kehitystä ajatellen on ilmeisen selvää, että viime noususuhdanteen alkaessa olisi tarvittu tehokas suhdannetasausjärjestelmä ja huomattavasti kireämpi rahapolitiikka kuin mitä siinä vaiheessa katsottiin tarpeelliseksi. Kun sanon näin, se ei ole suinkaan mitään jälkiviisautta, vaan pyrkimystä ottaa oppia tehdyistä virheistä.

Suomen ulkomaankaupan toimintaedellytykset ovat kuluneella edustajakokouskaudella varsin huomattavasti muuttuneet. Ulkomaankaupan vapauttamista on jatkettu. Vuonna 1973 tehty vapaakauppasopimus Euroopan Talousyhteisön kanssa, sitä seuranneet eri sosialististen maitten kanssa tehdyt vapaakauppasopimukset eli niin sanotut KEVSOS-sopimukset sekä myönnetyt kehityksmaa- edut ovat merkinneet sitä, että jo tällä hetkellä varsin huomattava osa ulkomaankaupastamme käydään tulleilla. Lähivuosina suurin osa ulkomaankaupasta tulee tapahtumaan tullittomasti. Ulkomaankaupan vapauttaminen merkitsee sitä, että Suomen talouselämän on nykyistä tehokkaammin sopeuduttava kansainväliseen työnjakoon. Sopeutuminen ei kuitenkaan saa tapahtua tavalla, joka heikentäisi työntekijöiden asemaa, vaan muutos on tehtävä työntekijöille sosiaalisesti ja taloudellisesti turvallisesti.

Työllisyystilanne parani varsin nopeasti vuonna 1972. Vuosina 1973 ja 1974 esiintyi työmarkkinoilla ajoittaista työvoiman ylikysyntää erällä aloilla ja eräissä ammateissa. Työllisyystilanne alkoi heikentyä taloudellisen kasvun hidastuessa vuoden 1975 puolivälissä. Tämän vuoden alkupuoliskolla lähes 4 prosenttia työvoimasta on ollut työttömänä, ja olennaista parantumista voidaan odottaa tapahtuvan vasta ensi vuoden alkupuolella. Työttömyys lamakauden aikana on sentään jäänyt suhteellisesti pienemmäksi kuin mitä se on ollut Länsi-Euroopan suurissa teollisuusmaissa.

Tulevana, edustajakokouskautena työllisyyskysymyksiin ja työvoimapolitiikkaan joudutaan todennäköisesti kiinnittämään suurta huomiota, sillä taloudellisen kasvun ja siten myös työvoiman kysynnän kasvun oletetaan hidastuvan.

Kokonaistyöllisyys oli viime vuonna noin 2 087 000 työvuotta. Kasvu vuodesta 1970 on noin 41 000 työvuotta. Maa- ja metsätalouden osuus kokonaistyöllisyydestä supistui vuoden 1970 21 %:sta 14 %:iin vuonna 1975. Vastaavasti teollisuuden osuus kasvoi 26 %:sta 28 %:iin ja palveluelinkeinojen 43 %:sta 47 %:iin. Työllisyyden lisäyksestä huomattava osa on siis tapahtunut palveluelinkeinojen piirissä ja tämän kehityksen voidaan odottaa jatkuvan.

Muuttoliike Ruotsiin kääntyi paluumuuttovoittoiseksi vuoden 1971 aikana ja pysyi sellaisena aina viime vuoden alkupuolelle saakka, jolloin maastamuutto taas ylitti paluumuuton. Viime vuonna Ruotsiin muutti 4 400 suomalaista enem-

män kuin mitä sieltä palasi. Tänä vuonna muuttotappion odotetaan olevan vieläkin suurempi. En usko, että enää on kuitenkaan odotettavissa sellaista muuttoaaltoa kuin mitä viime vuosikymmenen loppupuolella tapahtui. Tästä huolimatta muuttoliike koskee vuosittain kymmeniä tuhansia ihmisiä, vaikka maastamuuttajien ja paluumuuttajien lukumäärät olisivatkin yhtä suuria. Tämän vuoksi meidän on tiivistettävä yhteistyötämme Ruotsin ammatillisen keskusjärjestön LO:n kanssa ja pyrittävä yhteistoimin tekemään muuttotapahtuma sellaiseksi, että se on työntekijälle sekä sosiaalisesti että taloudellisesti turvallinen. Tätä tarkoittava sopimus tehtiin vuonna 1973 Suomen ja Ruotsin työvoimaviranomaisen, työnantajajärjestöjen ja ammatillisten keskusjärjestöjen välillä. Sopimuksen tarkoituksena oli muuttoliikkeen ohjaaminen työnvälityksen kautta tapahtuvaksi, mitä jo vuonna 1954 tehty sopimus vapaista pohjoismaisista työmarkkinoistakin edellyttää. Sopimus ei ole toiminut täysin tyydyttävästi, ja vaikuttaa siltä, että meidän on palattava tähän kysymykseen viimeistään ensi syksynä. Itse muuttoliikkeen suuruus taas riippuu siitä, millaista talouspolitiikkaa Suomessa Ruotsiin verrattuna harjoitetaan.

Yleinen ansiotasoindeksi eli kaikkien palkansaajien ansiotaso on noussut vuodesta 1970 vuoteen 1975 112 %. Ansiotason nousuluvuissa ei siis pitäisi olla valittamista. Onhan palkkataso yli kaksinkertaistunut edustajakokouskauden aikana. Samana ajanjaksona kuluttajahinnat ovat nousseet 76 %. Tämä merkitsee sitä, että kaikkien palkansaajien reaaliensiot tuona ajanjaksona ovat nousseet yhteensä 20 % eli vajaan 4 % vuodessa. Teollisuustyöntekijöiden osalta ansiotason nousu on ollut tätäkin nopeampaa. Kun keskituntiansio vuoden 1970 lopussa oli koko teollisuudessa miehillä ja naisilla yhteensä kaikkine lisineen 5,27 mk tunnilta, se oli viime vuoden lopussa 12,28 mk tunnilta.

Se huomattava reaaliensioden nousu, mikä sopimuskauden aikana on saavutettu, on siis tapahtunut korkeiden nimellispalkankorotusten ja korkean hintatason nousun vallitessa. Inflaatio oli erityisen voimakas edustajakokouskauden viimeisinä vuosina eli vuonna 1974 ja vuonna 1975. Vuonna 1971, jolloin edellinen edustajakokous pidettiin, hintojen nousuvauhti oli varsin huomattava, mutta seuraavana vuonna tehdyllä niin kutsutulla HL-sopimuksella tilannetta pystyttiin vakaannuttamaan ja inflaatiovauhtia hidastamaan. Vuonna 1973 tehtyjen liitto-kohtaisten sopimusratkaisujen jälkeen inflaatiovauhti kuitenkin kiihtyi, ja siihen vaikuttivat kansainvälisten tekijöiden lisäksi kotimaisetkin syyt. Maataloustuottajaintoja ja siten myös elintarvikkeiden kuluttajahintoja ei ole saatu pidetyksi kurissa ja elintarvikkeiden hintakehityksen vaikutus inflaatio-odotuksiin ja hintakäyttäytymiseen on tunnetusti erittäin huomattava. Toinen merkittävä kotimainen tekijä on ollut asumiskustannusten erittäin nopea nousu. Erityisesti vuosina 1973 ja 1974 valmistuneiden asuntojen hinnat kohosivat huomattavasti ja sitä myötä myös vanhojen asuntojen sekä hinta- että vuokrataso nousi.

Vuonna 1974 luovuttiin valtuuslakeihin perustuvasta hintasäännöstelystä ja siirryttiin pysyvään hintavalvontalainsäädäntöön. Tuo lainsäädäntö oli kompromissi, joka ei osoittautunut tyydyttäväksi. Kuluvan vuoden sopimusratkaisulla palattiin jälleen valtuuslakipohjaiseen hintasäännöstelyyn, mutta meidän on nyt harkittava sitä, miten sitten jatkossa menettelemme. Nähdäkseni hintalainsäädännön tulisi olla pysyvällä pohjalla, mutta nykyisin voimassa olevaan lainsäädäntöön on tällöin tehtävä korjauksia. Lisäksi tarvitsemme välttämättä jo ennen ensi

syksyä käyttökelpoisen suhdannetasausjärjestelmän, sillä emme voi sallia, että inflaatiokehitys jälleen pääsisi noususuhdanteessa valloilleen samalla tavalla kuin viime kerralla tapahtui.

Päätyneen sopimuskauden aikana on julkinen talous jatkuvasti kasvanut. Tämä on johtanut myös verotuksen huomattavaan kiristymiseen. Kun julkisen vallan kantamat verot vielä vuonna 1970 olivat 33 % bruttokansantuotteesta, arvioidaan niiden kuluvana vuonna nousevan jo 40 %:iin bruttokansantuotteesta. Nousuvauhtia hillitsivät vuosina 1974 ja 1975 toteutetut muutokset valtionverotuksessa. Nettoveroaste, jossa on otettu huomioon myös se, että tulonsiirrot ovat samanaikaisesti lisääntyneet, ei ole noussut yhtä paljon: 23 %:sta vuonna 1970 arviolta 26 %:iin kuluvana vuonna. Voimme todeta, että verotus on varsin nopeasti kiristynyt ja etteivät palkansaajaväestön käytettävissä olevat tulot ole kasvaneet yhtä nopeasti kuin heidän bruttotulonsa.

Erityisesti eläkeläisten asemaa on huomattavasti parannettu päätyneen edustajakokouskauden aikana sekä kansaneläkejärjestelmän että työeläkejärjestelmän kautta. Vain osa lisääntyneistä tulonsiirroista on tullut suoranaisesti palkansaajaväestön hyväksi. Palkansaajien elintasoon kuitenkin vaikuttavat eräät lisääntyneet julkiset palvelukset, joista mainittakoon kansanterveyslain ja peruskoulun vähittäinen toteuttaminen. On kuitenkin todettava myös se, että elinkeinotuki sekä maataloudelle että teollisuudelle on päätyneen edustajakokouskauden aikana varsin huomattavasti kasvanut ja että osa verorasituksen kasvusta on mennyt maataloudelle ja teollisuudelle maksettavien tukipalkkioiden lisääntymiseen. Kun vuonna 1971 budjetissa oleva maatalouden hintatuki ja valtionavut elinkeinoille olivat 1 344 miljoonaa markkaa eli 1,3 miljardia, olivat ne vuonna 1975 jo yli kolminkertaiset eli lähes 4,5 miljardia markkaa. Näitä tukipalkkioita olisikin ryhdyttävä määrätietoisesti karsimaan. Painopiste julkisen talouden kehittämisessä onkin siirrettävä sellaisiin sosiaalipoliittisiin kysymyksiin, jotka joko kohdistuvat todella heikossa asemassa olevien ihmisten hyväksi tai joilla parannetaan myös työssä käyvän väestön asemaa. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi lasten päivähoiton ja asumistuen kehittäminen.

Työehtosopimuspolitiikan harjoittamisen ongelmat ovat edustajakokouskauden aikana lisääntyneet. Nopeana jatkunut inflaatio on heikentänyt tuloksellisen työehtosopimuspolitiikan edellytyksiä. Nyt kulumassa olevan sopimuskauden aikana meillä on kuitenkin hyvät mahdollisuudet saada hintojen nousuvauhtia olennaisesti hidastetuksi ja siten luoda paremmat edellytykset tulokselliselle sopimuspolitiikalle jatkossa. Erityisesti on tässä korostettava sitä, että inflaatio on johtanut markkinamekanismin osuuden kasvuun palkanmuodostuksessa, mikä on näkynyt ennen kaikkea niin sanotun palkkaliukuman lisääntymisenä. Tällä on ollut palkkarakennetta vinouttavia vaikutuksia. Tuloksellisen sopimuspolitiikan edellytyksiä on kaventanut myös kasvanut verotus, jonka vaikutuksesta on tullut yhä vaikeammaksi lisätä työehtosopimusten avulla palkansaajien käteen jäävän tulon ostovoimaa. Tuloverotukseen puututtiin sekä vuonna 1974 että vuonna 1975 sopimusneuvottelujen yhteydessä, ja pelkään pahoin, ettei verojärjestelmään saada sellaisia muutoksia, etteikö näihin kysymyksiin vastaisuudessakin jouduttaisi ammattiyhdistysliikkeen taholta palaamaan.

Vuonna 1971 pidetyn edustajakokouksen päätösten mukaisesti on kuluneella edustajakokouskaudella noudatettu ensisijaisesti keskitettyjen työehtosopimus-

ratkaisujen linjaa. Vain vuonna 1973 keskitettyä sopimusratkaisua ei syntynyt. Kaikista keskitetyistä ratkaisuista on irronnut SAK:n jäsenliittoja. Usein irrrottautumisten syynä ovat olleet liittokohtaiset erityiskysymykset. Liittokohtaiset kysymykset korostuivat poikkeuksellisen voimakkaasti tämän vuoden aikana tehdyissä sopimuksissa, jolloin peräti yhdeksän jäsenliittoa irtautui keskitetystä sopimuksesta. Vaikka syyt eri liittojen kohdalla olivat erilaisia ja vaikka en kielläkään sitä, etteikö todellisia ongelmia monien liittojen kohdalla olisi ollut, niin on muistettava, että näitä on varmasti ollut myös muilla liitoilla, niillä, jotka tekivät sopimuksensa keskitetyn ratkaisun raameissa.

Koska irtautuminen keskusjärjestösopimuksesta on ollut näinkin yleistä, niin me joudumme väistämättä miettimään, mikä on sitten keskitetyn sopimusratkaisun merkitys tulevaisuudessa. Jos edelleen lähdemme siitä, että keskusjärjestösopimus on eräänlainen minimi, jonka ylittämiseen suuri osa liitoista pyrkii järjestövoimin, niin joudumme varmasti tilanteeseen, jossa keskitetty sopimusratkaisu ei käytännössä eroa puhtaasti liittokohtaisesti syntyneestä. Tällöin palkankorotukset jäävät kunkin liiton voiman ja alan maksukyvyn varaan, matalapalkkakysymyksen hoitaminen jää kunkin liiton sisäiseksi asiaksi ja voimme vain todeta, että myös mahdollisuutemme vaikuttaa verokysymyksiin, hintapolitiittisiin kysymyksiin ja palkansaajien sosiaaliturvan parantamiseen oleellisesti pienentyvät. Tähän tilanteeseen kuitenkin emme tahtone joutua ja sen tähden meidän on löydettävä yhteistuumin ne käytännön menettelytavat, joilla liittokohtaiset erityiskysymykset voidaan hoitaa keskitetyn sopimuksen merkitystä silti murentamatta.

Yhtenä keinona näkisin sen, että liitot nykyistä enemmän osallistuisivat keskusjärjestösopimuksen valmistelutyöhön. Tähän pääsemiseksi pystymme varmasti löytämään sopivat menettelytavat. Toisena keinona näkisin sen, että liittokohtaisia erityiskysymyksiä pitäisi pystyä käsittelemään rinnan keskusjärjestöneuvottelujen kanssa liittojen toimesta. Eräitä keskeisiä erityiskysymyksiä voitaisiin käsitellä myös keskusjärjestöjen neuvotteluissa. Tämä ajatus on toki ennenkin esitetty. Sen toteuttamisen esteenä on ollut lähinnä työnantajapuolen asennoituminen. Työnantajapuoli ei vakavassa mielessä ole suostunut käymään liittokohtaisia työehtosopimusneuvotteluja niin kauan kuin keskusjärjestösopimukset ovat olleet auki ja neuvottelut kesken. Neuvottelujärjestelmään tulisikin tältä osin saada aikaan muutos. Keskusjärjestön sisällä on myös ehdottomasti pystyttävä kehittämään työehtosopimustoimintaa nykyistä huomattavasti tehokkaammaksi.

Eräänä vaikeutena viime vuosien keskusjärjestöratkaisuissa on ollut myös se, että niihin on liittynyt varsinaisen työehtosopimuspolitiikan lisäksi lukuisia muita kysymyksiä kuten verot, sosiaalipolitiikka, hintapolitiikka ja niin edelleen. Tämä on johtunut siitä, että ammattiyhdistysliikkeen sanaa ei riittävällä painolla ole haluttu ottaa huomioon muulloin kuin työehtosopimusratkaisujen yhteydessä, joten meidän on ollut pakko kytkeä näitä kysymyksiä varsinaisiin työehtosopimusneuvotteluihin ja siten on päädytty kokonaisratkaisujen tielle. Me emme ole tätä ensisijaisesti halunneet, vaan olemme siihen joutuneet, koska muuten emme olisi saaneet tyydyttävää ratkaisua aikaan näiden kysymysten osalta. Epäilen vahvasti, että jatkossakin joudumme keskusjärjestöneuvottelujen yhteydessä kiinnittämään huomiota muihinkin asioihin kuin varsinaisiin työehtosopimuskysymyksiin.

Edellisen edustajakokouksen päätöksissä asetettiin palkkapolitiittiseksi yleisiin-

jaksi solidaarinen penninlinja. Tätä on edustajakokouskauden aikana sopimuspolitiikassa noudatettu kaikissa keskusjärjestösopimuksissa, joskin painotusta on jouduttu harkitsemaan. Viime vuosina on muullakin tavoin pyritty ottamaan matalapalkkaisten työntekijöiden ongelmat huomioon. Esimerkiksi vuoden 1975 tarkistusneuvottelujen yhteydessä yleiskorotus oli kaikkein matalapalkkaisimmille suurempi kuin muille, ja kuluvan vuoden sopimusratkaisun yhteydessä niin sanottu järjestelyvara muodostui teollisuudessa käytännössä pennimääräiseksi, mikä merkitsi matalapalkkaisille sopimusaloille suhteellisesti suurempaa korotusta myös järjestelyvaran osalta.

Vastaisuudessa joudumme kiinnittämään entistäkin suurempaa huomiota matalapalkkaisten työntekijäryhmien aseman parantamiseen. Vältän tässä yhteydessä tietoisesti sanaa »matalapalkka-ala», sillä kaikilla aloilla on matalapalkkaisia työntekijäryhmiä. Pyrkiessämme matalapalkkaisten aseman parantamiseen emme voi ajatella, että yksi tai kaksi sopimusta toisi tähän tilanteeseen korjauksen. Meidän on myös muistettava, että markkinavoimat pyrkivät tekemään solidaarisen palkkapolitiikan tyhjäksi, mitättömäksi. Matalapalkkaisten aseman yleinen parantaminen edellyttääkin pitkäjänteistä ja keskitettyä sopimuspolitiikkaa. Vain tällöin voidaan soveltaa erityisiä matalapalkkakorotuksia kaikille tietyin ansiorajan alittaville työntekijöille ja muita vastaavia ratkaisumalleja. Palkkapoliittisten rakenteellisten uudistusten aikaansaamiseksi sopimuskaudet ovat meillä viime vuosina olleet aivan liian lyhyitä, mutta tähän puolestaan on pakottanut lähinnä taloudellinen tilanne ja se, ettei inflaatiota riittävässä määrin ole kyetty hillitsemään.

Käsittääkseni meidän ei ole syytä liian yksityiskohtaisesti määritellä noudatettavan palkkapolitiikan linjoja tässäkin edustajakokouksessa. Esimerkiksi palkankorotusmuodon suhteen tulee olla liikkumatilaa samoin kuin sopimuskauden pituudenkin suhteen. Nämähän ovat tarkoituksenmukaisuuskysymyksiä, joita on punnittava kulloisessakin tilanteessa sopimuksen kokonaisedellytykset huomioon ottaen.

Lähipuosien taloudelliset näkymät eivät suinkaan ole hyviä. Ne asettavat sopimuspolitiikalle varsin suuren haasteen. Meidän on tuohon haasteeseen kyettävä vastaamaan ja löytämään ne keinot, joilla palkansaajaväestön yksityisen kulutuksen kasvu edessä olevana edustajakokouskautena turvataan.

Nähdäkseni tämä edellyttää sellaista keskitettyä työehtosopimuspolitiikkaa, jota edellä jossain määrin ainakin yritin hahmotella. Asettamiemme palkkapoliittisten ja muiden työehtosopimuspoliittisten tavoitteiden toteuttaminen on kuitenkin vaikeaa, ellei taloudellinen kehitys ole huomattavasti tasapainoisempaa kuin viime vuosina. Vastuu taloudellisen tasapainon palauttamisesta kuuluu valtiovalle, ja meidän on vaadittava, että valtiolta myös huolehtii tästä tehtävästään. Ammattiyhdistysliikekin ottaa - ja sen on otettava - omassa toiminnassaan huomioon myös taloudelliset riippuvaisuudet.

Tuleva taloudellinen kehitys voi tietysti poiketakin ennakoidusta, mutta perusteettomaan toiveajatteluun ei silti ole syytä. Palkansaajien aseman parantamiseen tähtäävä toiminta, jota ammattiyhdistysliikkeen koko toiminta on, voi perustua vain taloudellisten tosiasioiden huolelliseen arviointiin ja niiden huomioon ottamiseen. Vain pohjaamalla politiikkamme tosiasioihin kykenemme löytämään ne keinot, joilla palkkatyöväestön asemaa voidaan pysyvästi parantaa.

Kulunut edustajakokouskausi on merkinnyt sosiaaliturvan kehittämisessä valtaisan muutoksen aikaa. Niin monia SAK:n viime edustajakokouksen asettamista tavoitteista on toteutettu, että tulokseen voimme olla tyytyväisiä. Näin on muun muassa eläkeasioiden osalta. Edustajakokouskauden alkuvuosina saatiin aikaan muutos, joka tekee jo yhden kuukauden pituisen työsuhteen työeläkettä kartuttavaksi. Vuoden 1974 kokonaisratkaisun yhteydessä suoritettiin eläkeuudistus, joka merkitsi työeläkkeiden tasokorotusta. Siinä sovittiin, että työeläkkeiden taso korotetaan 40 %:sta noin 60 %:iin palkasta eli lähelle virkaeläkkeiden tasoa. Samassa yhteydessä korotettiin alimpien työeläkkeiden tasoa 25 %:iin. Tällä edustajakokouskaudella on luotu myös osaeläkejärjestelmä. Eläketasoa on Suomessa lisätty tämän lisäksi eduskunnan tekemillä muutoksilla kansaneläkejärjestelmään, joilla on kohotettu erityisesti pienituloisempien eläkkeensaajien eläketasoa. Varsinaisesti työeläke-etuuksien parantamiseen tähtäävän toiminnan ohella ammattiyhdistysliike on voinut vaikuttaa muun muassa työeläkevarojen sijoittamiseen asuntotuotantoon. Työeläkelaitosten hallintoelimiin on myös saatu lisää ammattiyhdistysliikkeen edustajia. Heidän kokonaisvahvuutensa ei kuitenkaan ole niin suuri, että sillä voitaisiin saavuttaa enemmistöasema näissä laitoksissa. Työeläkevaroisahan on kysymys työntekijöiden palkkarahoista, ja ammattiyhdistysliikkeen mielestä työntekijöiden on tulevaisuudessa päästävä nykyistä enemmän vaikuttamaan niiden sijoittamiseen.

Edustajakokouskaudella on myös otettu käyttöön lomatalpaluuraha, joka vuoden 1972 ratkaisussa oli 10 % lomapalkasta. Myöhemmin tuota prosenttia on jatkuvasti kohotettu niin, että se nyt on 40-50 % lomapalkasta. Kuluneen edustajakokouskauden työaikamuutoksista on merkittävin vuosiloman pidentäminen. Työmarkkinaratkaisussahan sovittiin siitä, että vuosilomaa tulee saada neljä viikkoa vuoden jatkuneen työsuhteen jälkeen, ja tältä pohjalta eduskunta hyväksyi uudistuksen.

Edustajakokouskauden loppupuolen sosiaaliturvauudistuksissa merkittävä osa on ollut perheisiin kohdistuvien tukitoimien parannuksilla. Äitiyslomaa ja äitiyspäivärahojen maksukautta on tuntuvasti pidennetty. Samoin työmarkkinaratkaisuihin liittyen on ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksesta korotettu lapsilisiä tuntuvasti. Niin ikään on korotettu äitiysavustuksen arvoa sekä parannettu lapsiperheiden asumistukea. Synnyttäjän työsuhteen jatkuminen on ulotettu 12 kuukaudeksi synnytyksen yhteydessä.

Viimeisimmällä sopimuskaudella on kehitetty jo aiemmin rakennettua vapaa-ajan tapaturmavakuutusta. Ensi vuoden alusta voimaan tuleva ryhmähenkivakuutus koskee kaikkia kuolemantapauksia, olipa sitten kysymyksessä minkälainen tapaturma tahansa. Tämän vakuutuksen korvaa työntekijöille työnantaja.

Työterveyshuollon lakisääteistäminen on vielä kesken. Tosin valmistelut ovat hyvin pitkällä. Työpaikkaterveydenhuollostahan on tehty työmarkkinajärjestöjen välinen sopimus, ja sen turvin työntekijöiden terveydenhuolto työpaikkakohtaisesti on alkanut laajentua. Erityisesti suurilla työpaikoilla tuon sopimuksen turvin on saatu aikaan tyydyttäviäkin tuloksia.

Työsuojelussa ja työturvallisuustyössä on tällä sopimuskaudella saavutettu myös tuloksia. Merkittävimmät uudistukset, joihin ammattiyhdistysliike on vaikuttanut, ovat säädetty laki työsuojelun valvonnasta sekä laki työsuojelun hallinnosta. Työsuojelun valvonnasta annetun lain mukaan pitää työpaikoilla perustaa

työsuojeluorganisaatio. Laki työsuojelun hallinnosta taas säätelee valtion hallinto-koneistoa ja sillä olevaa tarkastus- ja valvontatehtävää. Lakien vaikutuksesta työsuojelutarkastajia lisättiin tuntuvasti ja työsuojelutyössä on päästy hyvään alkuun. Työturvallisuuslain täydellinen uusiminen ei kuitenkaan ole vielä onnistunut, vaikka esitys työsuojelulaiksi onkin jo valmistunut. Työsuojelulain säätäminen komitean esittämässä muodossa, ammattitautilain muuttaminen sekä työpaikka-terveydenhuollon lakisääteistämisen ovat ammattiyhdistysliikkeen lähiajan tavoitteita työsuojelun kehittämisessä.

Yritysdemokraattisten tavoitteiden osalta voimme todeta, että koko edustajakou-
kouskauden ajan on asiasta keskusteltu ja että nyt ollaan lähempänä toteutusvai-
hetta kuin koskaan. SAK:n tavoitteissa vaaditaan asteittaista yritysdemokratian
kehittämistä. Ensimmäiseksi työntekijöiden on päästävä vaikuttamaan henkilös-
töhallintoon ja työvoima-asioihin liittyvään päätöksentekoon. Tämän kaltaista
lakiesitystä valmistellaan parhaillaan hallituksen piirissä, ja me tietysti toivomme
sen mahdollisimman nopeaa ratkaisua maan hallituksessa.

Vuonna 1972 uudistettiin SAK:n ja STK:n välillä rationalisointisopimus. Maini-
tun sopimuksen sisältöä uudistettaessa otettiin huomioon yhtäältä vuoden 1971
edustajakokouksessa hyväksyttyyn ammattiyhdistysliikettä ja rationalisointia kä-
sittelevään tavoiteohjelmaan sisältyvät keskeiset periaatteet sekä toisaalta ne
kokemukset, joita edellisen sopimuksen voimassaoloaikana oli saatu.

Rationalisointisopimus on kuten muutkin keskusjärjestöjen väliset sopimukset,
sisällöltään suurelta osin yleisluontoinen. Näin ollen eräitä teollisuusalakohdaisia
erityisongelmia on jäänyt sopimuksen ulkopuolelle. Käytännössä saatujen koke-
musten perusteella voidaan sopimusta kuitenkin pitää työntekijäin kannalta
tarpeellisenä. Sopimuksen avulla on muun muassa saatu aikaan tietyt pelisään-
nöt rationalisointitoimenpiteiden suorittamiselle. Sopimuksen avulla on voitu
merkittävästi lisätä luottamusmiesten mahdollisuuksia valvoa ja seurata rationali-
sointitoimenpiteiden toteuttamista työpaikoilla.

Sopimuksen noudattamisen valvonta työpaikoilla edellyttää luottamusmiehiltä
sopimuksen periaatteiden tuntemisen lisäksi myös riittävää ja asianmukaista
rationalisointikoulutusta. Ammattiyhdistysopiston järjestämällä työntutkimuskurs-
seilla on pyritty antamaan luottamusmiehille niitä tietoja ja valmiuksia, joita
työnantajien suorittamien rationalisointitoimenpiteiden valvonta edellyttää.

Tätä edustajakokousta varten valmistellussa ammattiyhdistysliikettä ja rationa-
lisointia koskevassa tavoiteohjelmassa on lähdetty siitä, että työntekijöiden
valvonta- ja vaikuttamismahdollisuuksia rationalisointitoimenpiteiden suorittami-
seen on lisättävä. Yhtenä tähän liittyvänä toimenpiteenä tulee seuraavan edusta-
jakousoituksen aikana esille myös voimassa olevien rationalisointisopimusten
uudistaminen.

SAK on viime vuosina voimakkaasti lisännyt panostaan koulutuspolitiikan
alueella. SAK on omalta osaltaan vaikuttanut nk. aikuiskoulutuskomitean työn
tuloksiin. Toimikunnan ehdotukset antavat hyvän pohjan koulutustason kohotta-
miselle tulevina vuosina. Aikuiskoulutuskomitean esittämien uudistusten toteut-
tamista onkin syytä kiirehtiä. Valtioneuvoston olisi tehtävä periaatepäätös aikuis-
koulutuksen kehittämisen suuntaviivoista.

Nuorten ammatillisen koulutuksen tehostaminen edellyttää jatkuvaa kehittämis-
tä. Jokaiselle nuorelle on yleissivistävän koulutuksen ohella taattava kunnollinen

ammattitaito ennen työelämään siirtymistä. Ammatillisen koulutuksen piiriin tulevien nuorten etujen valvomiseksi on ammattiyhdistysliikkeen vaikutusmahdollisuuksia lisäävä ammattikasvatuksen hallinnon kaikilla tasoilla.

Kuluneella edustajakokouskaudella on myös ammattiyhdistysliikkeen sisäistä koulutusta voimakkaasti lisätty. Tämä on edellyttänyt koulutustilojen lisäämistä ja koulutussovimusten kehittämistä. Sisäisen koulutustoiminnan merkitys tulee edelleenkin huomattavasti lisääntymään. Ammattiyhdistyskoulutuksen tulee tulevaisuudessa tapahtua työaikana täydellä palkalla.

Nuorisotoimintamme perustavaa laatua olevina tehtävinä olemme tällä edustajakokouskaudella pitäneet järjestöömme tulevien nuorten yleisen aktiivisuuden kohottamista, siihen tarvittavan järjestökoulutuksen kehittämistä sekä työläisnuorison työsuhteeseen ja yhteiskunnalliseen asemaan liittyvien ongelmien korjaamista. Nuorisorakenteemme ja toimintamuotojemme kehittymisen rinnalla olemme voineet kirjata monia sopimuspoliittisia saavutuksia, jotka ovat merkinneet työläisnuorison taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa asemassa selvää muutosta parempaan.

Meillä ei ole mitään aihetta monista saavutuksistaamme huolimatta ummistaa silmiämme niiltä ongelmilta, joiden edessä maamme työläisnuoriso tänä päivänä kamppailee. Päinvastoin, meidän on työläisnuorisoa edustavana järjestönä oltava aloitteellinen, nuorison oikeutettujen vaatimusten tulkki niin työmarkkinapolitiikassa kuin yhteiskunnallisena painostus- ja etujärjestönäkin. Koko kansakuntamme tuleva kehitys on paljolti riippuvainen siitä, miten me poliittisia ratkaisuja tehdessämme suhtaudumme nuorisomme koulutuksellisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin sekä nuorten työhönsijoittumiseen.

Nuorisotoimintamme perustavaa laatua olevina tehtävinä olemme tällä edustamäärin nuorison aatteellista ja ammattiyhdistyspoliittista kasvatus- ja koulutustyötä. Tulevan nuorisotoimintamme kehittämisessä kiinnittäisin erityistä huomiota kahteen kysymykseen. Ensinnäkin pidän välttämättömänä, että me lisäämme työelämään sijoittuvan nuorison mahdollisuuksia työväenliikkeen ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeen tuntemukseen. Se on välttämätöntä, jotta nuorisomme paremmin ymmärtäisi ammattiyhdistysliikkeen merkityksen ja tarkoituksen ja sen perustalta voi aktiivisesti toimia järjestötyössämme. Toiseksi pidän hyvin tärkeänä, että me tulevilla edustajakokouskaudella kehitämme ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleviin nuoriin sellaisia yhteistyösuhteita, että oppilaiden ammattiyhdistysliikkeen tuntemus koulutusaikana lisääntyy ja että koulunsa päättävillä työelämään siirtyvillä nuorilla on perusvalmiudet toimia ammattiyhdistysliikkeen riveissä.

Naisten osallistuminen työelämään on yleistä verrattuna moniin kapitalistisiin maihin Euroopassa. Maamme elinkeinorakenteessa tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet sen, että naiset lisääntyvässä määrin tulevat mukaan työelämään. Sukupuolten jakautuminen eri ammatteihin määräytyy kuitenkin vielä suureksi osaksi vanhojen asenteiden mukaisesti 'miesten ja naisten ammatteihin'.

Naisten keskiansiot lähes kaikilla aloilla - ja samankin ammatin puitteissa - ovat 60-80 % miesten palkoista. Toistakymmentä vuotta Kansainvälisen Työjärjestön samapalkkaisuussopimuksen ratifiointin jälkeenkin naiset jatkuvasti kokevat kuuluvansa heikoimmin palkattuun ryhmään.

Kansainvälisen Työjärjestön syrjintäsopimus ja samapalkkaisuussopimus kuin

myös Yhdistyneitten Kansakuntien hyväksymä naisten syrjinnän kieltävä julistus tähtäävät kaiken naiseen kohdistuvan syrjinnän poistamiseen. Huolimatta kansainvälisten julistusten ja sopimusten valtiollisella tasolla suoritetusta hyväksymisestä on maamme työelämässä vielä monia naistyöntekijöihin kohdistuvia syrjinnän muotoja. Tärkeäksi kysymykseksi on muodostunut naisten ammattikoulutuksen järjestäminen.

Naisten osallistuminen työelämään aiheuttaa monia ongelmia yhteiskunnallemme. Jos kohta lasten päivähoitokysymyksen järjestämisessä on saatu aikaan myönteisiä tuloksia, vielä on paljon tehtävää, jotta työelämän naiset voisivat turvallisella mielin suorittaa päivittäisen ansiotyönsä heidän lastensa ollessa asianmukaisessa ja hyvässä hoidossa. Kun naisten asemasta työelämässä ja heidän asemansa parantamiseen liittyvistä toimenpiteistä täällä keskustellaan lähemmin naisten ohjelman puitteissa, en halua tässä yhteydessä enempää jatkaa tämän ongelma-alan käsittelyä.

Ammattiyhdistysliikkeen toimesta saavutettu vapaa-aika on antanut mahdollisuuden entistä enemmän järjestää koulutustilaisuuksia niin liittojen omassa piirissä kuin ammatillisten paikallisjärjestöjenkin naisjaostojen puitteissa. Viimeaikaisen myönteisen kehityksen myötä on myös ammatillisten paikallisjärjestöjen ja niiden naisjaostojen lukumäärä lisääntynyt ja toiminta vilkastunut.

SAK:n järjestämissä koulutustilaisuuksissa on keskitytty ajankohtaisten työehtosopimusten selvittelyyn. Koulutuksessa on jatkuvasti kiinnitetty huomiota järjestötehtävien taitamisen tärkeyteen ja pyritty koulutuksen avulla lisäämään naisten osuutta luottamusmiestehtävien hoidossa työpaikoilla.

Yhdistyneitten Kansakuntien julistama naisten vuosi 1975 antoi omalla tavallaan virikkeitä naisten yleiselle yhteiskunnalliselle aktiivisuudelle. Tämän vuoden aikana nousivat entistä enemmän esille naisten osuus yhteiskunnassa ja työelämässä sekä naistyöntekijöitten ongelmat. Vaikka työelämän kysymykset ovat yhteisiä ja kaikille työntekijöille samanlaisia, on kuitenkin jatkuvasti naistyöntekijöillä omia erityiskysymyksiä. Niitten ratkaisemisessa vain naiset itse pystyvät parhaiten olemaan asiantuntijoita. Tästä syystä toivon naisten olevan yhä aktiivisempia, jotta heitä koskevat erityiskysymykset voitaisiin ratkaista parhaalla mahdollisella tavalla.

Ruotsinkielisen jaoston toiminta on edustajakokouskaudella ollut varsin vilkasta ja kehittynyt positiiviseen suuntaan. Niinpä ruotsinkielisen työväestön ammatilliseen toimintaan liittyvää koulutusta ja työväen kulttuuri- sekä muita toimintoja on tehostettu. Suuri merkitys tässä toiminnassa on myös skandinaavisella kesäkoullulla sekä Löntagaren-lehdellä.

Kansainvälinen toiminta on sekä kahdenkeskisissä että monenkeskisissä suhteissa kehittynyt kuluneella edustajakokouskaudella varsin merkittävästi. Tätä kehitystä voidaan pitää luonnollisena seurauksena eheytyksestä. Meidän mahdollisuutemme toimia avoimesti kansainvälisessä ammattiyhdistyskentässä ovat kehittyneet merkittävästi, ja samalla arvovaltamme ja painoarvomme on kasvanut.

Edustajakokouksessa vuonna 1971 - samoin kuin nytkin - meillä oli erittäin edustava ja arvovaltainen kutsuvierasjoukko. Tuolloin pyrimme isäntinä luomaan hyvät mahdollisuudet vierainamme olevien delegaatioiden kahdenkeskisiin keskusteluihin, jotka ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisessä toiminnassa ovat

välttämättömiä. Tuolloin, vuonna 1971, käydyt keskustelut ovat kantaneet hedelmää. Vastaavaa toivomme myös tältä kokoukselta.

SAK:n sisäinen kansainvälinen toiminta muutti muotoaan vuonna 1972, jolloin perustettiin kansainvälisten asiain valiokunta ja lisättiin tarpeellista henkilökuntaa näihin tehtäviin. Samanaikaisesti muutettiin rauhantoimikunnan organisaatiota, jotta SAK voisi entistä tehokkaammin toimia rauhan ja solidaarisuuden puolesta ennen kaikkea fasismista ja riistosta kärsivien työläisten ja heidän ammatillisen järjestötoimintansa tukemiseksi.

Toiminnan tehostaminen tuolloin oli tarpeen, koska sekä Euroopan Ammatillinen Yhteisjärjestö EAY että Pohjoismaiden Ammatillinen Yhteisjärjestö PAY olivat perusteilla. Pohjoismaiden toiminta oli jo entuudestaan erittäin merkittävää, ja PAY:n toimittua nyt neljä vuotta voidaan tuloksia pitää erittäin hyvinä. Pohjoismaiden yhteinen toiminta kansainvälisissä yhteyksissä on omiaan tasapainottamaan joskus ehkä tulehtunuttakin ilmapiiriä, ja samalla ammatillinen yhteistyö ja ammattiyhdistysliikkeelle välttämätön tutkimustoiminta ovat tulleet laaja-alaisemmiksi.

Euroopan Yhteisjärjestön osalta SAK on liittymisestään asti tukenut täysivoimaisesti tämän järjestön päämääriä, joiden tavoitteena tulisi olla mahdollisimman laaja eurooppalainen yhteistyö. On valitettavaa, että kansainvälinen ammattiyhdistysliike tuntuu olevan hitaampi eri toiminnoissaan kuin hallitusten tasolla tapahtuva poliittinen toiminta. Meillä on kuitenkin täysi syy uskoa, että Euroopan Yhteisjärjestöllä on mahdollisuudet kehittyä avoimeksi ja Länsi-Euroopan kaikkien työläisten parhaaksi toimivaksi järjestöksi.

Vapaiden Ammattiyhdistysten Kansainvälisen Liiton VAKLin merkittävällä työllä SAK on myös pyrkinyt antamaan oman panoksensa. VAKLin toiminta on kohdistunut suurelta osin yleisiin, työväenluokan kannalta elintärkeisiin kysymyksiin. Suuntautumisen kehitysmaiden usein kohtuuttomankin vaikeissa olosuhteissa toimivien ammatillisten järjestöjen tukemiseen tulisi olla yksi VAKLin päätehtävistä tulevaisuudessa.

OECD:n piirissä työntekijöitä edustavat TUAC:n toiminta on varsin mielenkiintoisessa vaiheessa. SAK antaa kaiken mahdollisen tukensa sen suotuisalle kehitykselle.

Suhteet Maailman Ammattiyhdistysten Liittoon MAL:ään eivät ole viralliset. SAK:lla on kuitenkin hyvät kahdenkeskiset suhteet moneen MAL:in jäsenjärjestöön. Tästä syystä SAK on voinut käydä tarpeen vaatiessa keskusteluja erilaisista kysymyksistä MAL:in kanssa. Tätä keskustelua eri asiakysymyksistä on tarpeen tullen jatkettava ja kehitettävä, koska mikään ei ole sen hyödyllisempää kuin mielipiteiden vaihto, olivatpa nämä mielipiteet sitten yhdensuuntaiset tai erisuuntaiset.

Kahdenkeskisistä suhteista on päällimmäisinä mainittava Pohjoismaat ja Neuvostoliitto, jotka meidän lähimpinä naapureinamme ovat meidän luonnollisia yhteistyökumppaneitamme. Pohjoismaiden kanssa yhteistyö on jo perinteistä, ja samoin voidaan sanoa myös hyvin hedelmällisestä kanssakäymisestä VZSPS:n kanssa. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 20 vuotta VZSPS:n ja SAK:n yhteisen neuvottelukunnan asettamisesta. Tätä positiivista yhteistyötä voisi kuvata yhtenä esimerkkinä kahden erilaisen poliittisen järjestelmän puitteissa toimivien ammattijärjestöjen todella hyvistä mahdollisuuksista saavuttaa hedelmällisiä tuloksia yhteistyössä.

Sekä kahden- että monenkeskisiä suhteita on kehitettävä mahdollisimman laajalti. SAK:n resurssit ovat kuitenkin valitettavasti tässä suhteessa rajoitetut, ja tiettyä rajaamista onkin tehtävä. Mutta kuitenkin suhteemme sekä länteen että itään ovat voimakkaat ja terveellä pohjalla.

SAK on monessa suhteessa pystynyt auttamaan ja antamaan apua mm. edustajakokouskaudella perustetun solidaarisuusrahastonsa avulla. Mutta paitsi materiaalista apua on myös pyrittävä antamaan poliittista ja moraalista tukea. Tässä suhteessa Vietnamin ja Chilen erilaiset auttamisprojektit ovat olleet Suomen kaltaisessa pienessä maassa merkittäviä saavutuksia. Samoin on toimintaa suunnattu muualle, esimerkiksi Portugaliin, Espanjaan ja Angolaan.

Ammattiyhdistysliikkeen vastuu ei ulotu ainoastaan meidän sisäisiin asioihimme ja omaan jäsenistöömme, vaan meidän on tunnustettava tosiasiat koko maailmassa. Tämän vuoksi ammattiyhdistysliikkeen velvollisuutena on olla edistämässä rauhaa ja aseiden riisuntaa. Eräs erityisesti suomalaisten kannalta merkittävä edistys oli Helcingissä järjestetty Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokous, jonka päätösasiakirjan toteutus merkitsee entistä turvallisempaa ja onnellisempaa maailmaa. Tämä päätösasiakirja on myös ammattiyhdistysliikkeen kannalta suuriarvoinen ja merkittävä.

Euroopan I yhtenäisen ammattiyhdistyskonferenssin toteutuminen vuonna 1975 osoitti myös, että on olemassa mahdollisuudet positiiviseen ja rakentavaan ajatusten vaihtoon. SAK on voimakkaasti tukemassa tätä kehitystä ja puolestaan valmis edesauttamaan seuraavan kokouksen valmisteluissa. Toisen kokouksen merkitys voi olla edellistä suurempi, koska sillä luodaan jatkuvuutta alkaneeseen yhteistoimintaan, ja samalla toivottavasti on mahdollisuuksia laajentaa myös kokouksen aihepiiriä.

Hyvät toverit! SAK:n järjestötoiminta, ottaen huomioon järjestömme erityinen luonne, ei voi perustua muulle kuin keskinäisen luottamuksen ja demokraattisessa järjestyksessä tehtyjen järjestöratkaisujen kunnioittamisen pohjalle. Meidän ei tule sallia poliittisten aallokoiden lyödä siten, että unohtamme perustehtävämme, palkansaaajain ammatillisten, taloudellisten ja yhteiskunnallisten etujen ajamisen. Meidän on syytä muistaa, että jäsenmäärältään suurikaan järjestö ei ole sisäisesti toimintakykyinen, ellemme hyväksy toisinajattelevia ja ellemme kykene muodostamaan kestäviä ja mahdollisimman yhtenäisiä tavoite- ja toimintalinjoja.

Tulevalla edustajakokouskaudella on paneuduttava erityisellä huolellisuudella oman toimintaorganisaatiomme kehittämiskysymyksiin. Meidän tulee seurata ja ennakoida mm. elinkeino- ja ammattirakenteessa tapahtuvia muutoksia, sopimusjärjestelmän kehittämisen sekä tuotantosuuntien muutoksien asettamia vaatimuksia järjestötyöllemme. Vaikka tulevalla edustajakokouskaudella ei tapahtuneeseen päättäneen edustajakokouskauden kaltaista ammatti- ja elinkeinorakenteen muutosta ja sitä seurannutta jäsenmäärän kasvua, on järjestäytymisasteen kohottaminen edelleenkin keskeinen järjestöpoliittinen tehtävämme. Ennen muuta meidän on kiinnitettävä huomiomme mm. julkisen hallinnon ja eri muotoisten palveluammattien piirissä työskentelevien järjestäytymisasteen kohottamiseen ja ammattiyhdistysaktiivisuuden lisäämiseen. Katsoisin myös perustelluksi pohtia tässä kokouksessa mahdollisuuksiamme laajentaa järjestö- ja sopimustoimintaamme järjestömme ulkopuolella olevien eräiden toimihenkilöryhmien suuntaan. Tätä puoltavat sekä sopimuspoliittiset että järjestöpoliittiset näkökohdat.

Voimakkaasti kasvanut järjestö entistä laajempine tavoitteineen edellyttää tehokasta ja toimintakykyistä järjestöorganisaatiota aina työhuonekunnasta keskusjärjestötasolle saakka. Kokonaisvaltainen ote talous- ja sopimuspoliittisissa asioissa on yhteisesti tunnustettu ja käytännössä parhaaksi osoittautunut toimintalinja. Näin katsoisin asiantilan olevan myös järjestöpolitiikkaamme kehitettävissä. Meidän tulee muistaa se tosiseikka, että SAK on yhtä voimakas tai yhtä heikko kuin mitä ammattiliitot sen haluavat olevan, ja käsitykseni on, että sen tulee olla juuri niin vahva kuin ammattiliittojen yhteinen voima edellyttää.

Järjestöllisen eheytyksen ja voimien kokoamisen rinnalla meidän on, onnistuaksemme asettamissamme tehtävissä, myös löydettävä eri mielipidesuuntien välille kestävä ja toiminnallista eheyttä tukevat pelisäännöt. Me emme halua olla se kenttä, missä sekä eri poliittisten ryhmien sisäiset että eri mielipidesuuntien väliset pääasialliset taistelut suoritetaan. Me pidämme edelleenkin kiinni itsenäisyydestämme. SAK on ja sen tulee olla poliittisista puolueista ja ryhmistä riippumaton työväenliikkeen itsenäinen osa. Tämä seikka ei luonnollisestikaan merkitse sitä, ettemmekö haluaisi toimia erityisesti poliittisen työväenliikkeen kanssa tiiviissä yhteistyössä kaikissa niissä kysymyksissä, jotka parantavat palkansaajain asemaa ja lisäävät kansanvaltaa niin talous- kuin työelämässäkkin.

Jäsenmäärän voimakas kasvu ei sinänsä ole sama kuin toimintakykyinen ja voimakas ammattiyhdistysliike. Ammattiyhdistysliikkeen voima on jäsenkunnan aktiivisuudessa ja yhteistyössä. Korostan, että erityisesti ammattiosastojen aseman vahvistamiseen ja luottamusmiehorganisaation kehittämiseen on paneuduttava erityisellä huolella. Tämä on sekä sopimustoiminnan että demokratian laajentamisen näkökulmasta välttämätöntä. Meidän ei tule missään vaiheessa lyödä laimin näiden kovalla kamppailulla saavutettujen osallistumis- ja vaikutusorganisaatioidemme toimintamahdollisuuksien parantamista.

SAK:n näkökulmasta on tässä kokouksessa paikallaan korostaa ammattiosastojen keskinäisen yhteistyön merkitystä juuri ammatillisten paikallisjärjestöjen kautta. Katsoisin, että tulevalla toimintakaudella meidän on selvitettävä perusteellisemmin paikallisjärjestöjen tehtävät. Uskoakseni kysymys on pitkälle siitä, miten me koko SAK:laisessa ammattiyhdistysliikkeessä suoritamme tehtävä- ja työnjakoa. Tämä kaipaa nähdäkseni selkiinnyttämistä estääksemme päällekkäisen ja suunnittelemtoman järjestötyön suorittamisen.

Järjestöpoliittisesti ja koko järjestön muunkin toiminnan kannalta on perusteltua arvioida laajentuneiden tehtävien joukosta ne, jotka ovat edustajakokouspäätöksen kannalta ensisijaisia. Ohjelmallisista tavoitteista lähtevän toiminnan painopisteasettelu on välttämätöntä suorittaa. Tämä edellyttää puolestaan työmme pitkäjänteisempää suunnittelua. Ollaksemme tehokas työmarkkina- ja etujärjestö meidän on huolehdittava siitä, ettemme nouse sellaiseen oravapyörään, joka juokuttaa meitä päiväkohtaisten tarpeiden mukaan ja porvarien ehdoilla.

Kiitos, että olette jaksaneet kuunnella!

Puheenjohtaja: Kiitän puheenjohtaja Pekka Oiviota tästä laajasta katsauksesta vuosien 1971 - 75 toimintaan kuin myös kansainväliseen toimintaan ja sen vaikutuksiin sekä lähiajan toimintalinjoista, joissa korostui keskinäinen luottamus ja ammattiyhdistysliikkeen yhteinen voima. Kiitokset, ja ennen kuin jatkamme

työjärjestyksen 12. kohdan käsittelyä, siirrymme työjärjestyksen 7. kohtaan.

Työjärjestyksen 12. kohdan käsittely keskeytettiin.

7 § (jatkoa)

Kokouksen valiokuntien valitseminen

Puheenjohtaja: Koska valiokuntien työskentelyn täytyy päästä alkamaan, on puheenvuoro vaalivaliokunnan puheenjohtajalla Veikko Ahtolalla, joka esittelee esityksen valiokunniksi. Ole hyvä!

Veikko Ahtola: Kiitoksia, puheenjohtaja ja hyvät edustajakokoustoverit! Me jätimme kohtaan 7 e) valiokuntien valitseminen. Vaalivaliokunta on istunut pariin kolmeen otteeseen ja koettanut ratkaista ja selvittää kysymystä. Teille on jaettu vaalivaliokunnan esitykset: päätös- ja julkilausumavaliokuntaan, järjestömuotovaliokuntaan, koulutusasiain valiokuntaan, naisasiain valiokuntaan, nuorisoasiain valiokuntaan, rationalisointiasiain valiokuntaan, sosiaalipoliittiseen valiokuntaan, talouspoliittiseen valiokuntaan ja työehtoasiain valiokuntaan. Tämä on vaalivaliokunnan esitys sillä lisäyksellä, että työehtoasiain valiokuntaan tulee asiantuntijajäseneksi Ismo Luimula SAK:sta. Tällä lisäyksellä vaalivaliokunta esittää hyväksyttäväksi valiokunnat. Minä en lue näitä nimiä, siellä ne ovat teillä papereissa, ja te olette kaikki lukutaitoisia, niin nopeutamme asiaa.

Ainoa oli, että vaalivaliokunnan jäsen Maire Kivikoski esitti, että jokaiseen valiokuntaan lisätään yksi jäsen. Sitä ei vaalivaliokunta voinut ottaa käsiteltäväksi, koska katson, että työjärjestyksessä on lyöty kiinni valiokuntien koko ja määrä. Asiantuntijoita on käytetty, jotka ovat SAK:sta taikka olleet aikaisemmassa valiokunnassa, aikaisemmassa jaostossa töissä, jotenka kertaan vielä: Esitän, että nämä kohta kohdalta vaalivaliokunnan esityksen mukaisesti hyväksyttäisiin. Kiitoksia!

Puheenjohtaja: Olemme kuulleet esityksen vaalivaliokunnalta.

Keskustelu:

Maire Kivikoski (Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.): Hyvät toverit! Esitän jokaisen valiokunnan jäsenmäärää lisättäväksi yhdellä jäsenellä, ja esitän eri valiokuntiin seuraavia tovereita: päätös- ja julkilausumavaliokunta Pauli Kukkonen, Metalliliitto, järjestömuotovaliokunta Mikko Kuoppa, Paperiliitto, koulutusasiain valiokunta Mikko Kopra, Kemian Työntekijäin Liitto, naisasiain valiokunta Arja Pertula, Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto, nuorisoasiain valiokunta Esko Siltavuori, Rakennustyöläisten Liitto, rationalisointiasiain valiokunta Kauko Haukka, Tekstiilityöväen Liitto, sosiaalipoliittinen valiokunta Vesa Aarnio, Metallityöväen Liitto, talouspoliittinen valiokunta Veikko Alho, Metalliliitto, työehtoasiain valiokunta Sakari Lintala, Tekstiiliiliitto.

Välihuutoja: Ei hyväksyt! - Ei käy!

Aimo Koskinen (Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät

toverit! Kannatan tämän edellisen toveri Maire Kivikosken esitystä.

Benjamin Reittu (Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto) peruutti puheenvuoronsa.

Keskustelu päättyi.

Puheenjohtaja: Koska on tullut esitys, joka poikkeaa vaalivaliokunnan esityksestä, ehdotan, että hyväksytään koeäänestys, joka toimitetaan jokaisen valiokunnan kohdalla. Ehdotus hyväksyttäneen!

Hyväksyttiin toimitettavaksi koeäänestykset kunkin valiokunnan osalta erikseen.

Äänestykset ja päätökset

Toimitettiin edustajakorttia nostamalla äänestykset vaalivaliokunnan ehdotuksen ja Kivikosken ehdotuksen välillä jokaisen valiokunnan osalta erikseen ja todettiin vaalivaliokunnan ehdotuksen voittaneen jokaisesta valiokunnasta äänestettävissä.

Äänestysten tulos merkittiin pöytäkirjaan.

Valiokuntien kokoonpanoksi tuli seuraavaa:

e) Päätös- ja julkilausumavalioikunta

Lauri J. Havia Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY - puheenjohtaja, Henrikki Rislakki Suomen Laivanpäälystöliitto, Hilikka Illman Puutyöväen Liitto, Alpo Holli Suomen Sähköalantötekijäin Liitto, Kalervo Kulmala Kemian Työntekijäin Liitto, Kalevi Aronen Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, Pentti Koski Metallityöväen Liitto, Aulis Rautiainen Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto, Antero Tuominen SAK sihteeri, Johan von Bonsdorff SAK asiantuntija

f) Järjestömuotovalioikunta

Toivo Anttila Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV - puheenjohtaja, Pentti Vepsäläinen Metallityöväen Liitto, Paavo Talala Suomen Sähköalantötekijäin Liitto, Toive Suominen Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto, Aimo Mähönen Liiketyöntekijäin Liitto, Erkki Simola Rakennustyöläisten Liitto, Pekka Lehtonen Kiinteistötyöntekijäin Liitto, Jorma Nykänen Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, Maunu Alppinen SAK sihteeri, Olavi Sulkunen SAK asiantuntija

g) Koulutusasiain valioikunta

Aarne Kiimamaa Puutyöväen Liitto - puheenjohtaja, Raimo Rauhala Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto, Voitto Valtonen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, Veijo Rantanen Metallityöväen Liitto, Raimo Muhonen Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, Eva Eriksson Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto, Ilmari

Järvelä, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto, Taisto Rajala Suomen Elintarvike-työläisten Liitto, Pentti Öhman SAK sihteeri, Terttu Vántänen SAK asiantuntija

h) Naisasiain valiokunta

Irma Lamminen Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto - puheenjohtaja, Raili Uljas Metallityöväen Liitto, Liisa Majala Kiinteistötyöntekijäin Liitto, Irma Saarela Liiketyöntekijäin Liitto, Göta Laakso Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, Mirja Riihimaa Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, Eeva Laaksoharju Liiketyöntekijäin Liitto, Elsa Hyyryläinen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto, Vieno Hämäläinen SAK sihteeri, Helvi Raatikainen SAK asiantuntija, Irene Yrjälä SAK:n naisvaliokunta - asiantuntija

i) Nuorisoasiain valiokunta

Kyösti Sandelin VTY (Rautatieläisten Liitto) - puheenjohtaja, Tapio Paananen Kemian Työntekijäin Liitto, Pentti Gröhn Metallityöväen Liitto, Pertti Jyrkinen VTY (Postiliitto), Aila Kruus Liiketyöntekijäin Liitto, Tauno Kannisto Puutyöväen Liitto, Pertti Lahtinen Metallityöväen Liitto, Matti Riikonen Rakennustyöläisten Liitto, Lauri Ihalainen SAK sihteeri, Ari Kekkinen SAK:n nuorisovaliokunta - asiantuntija, Timo Sandberg SAK:n nuorisovaliokunta - asiantuntija

j) Rationalisointiasiain valiokunta

Matti Kauppila Puutyöväen Liitto - puheenjohtaja, Aarno Lahti Metallityöväen Liitto, Sakari Hägg Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, Ahti Pihlajasaari Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto, Jarmo Lehtonen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, Anja Koistinen Elintarviketyöläisten Liitto, Kerttu Reiman Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto, Aaro Kojo Kemian Työntekijäin Liitto, Antti Mattila SAK-sihteeri, Raimo Kärkkäinen SAK - asiantuntija

k) Sosiaalipoliittinen valiokunta

Veikko Niininen Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto - puheenjohtaja, Raimo Kärnä Metallityöväen Liitto, Pentti Leppänen Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto, Irja Elgbacka Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, Kalervo Kanninen Teknisten ja Erikoisammattien Liitto, Aune Mustonen Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto, Tapani Jokihaara VTY (Valtion Viranhaltijain ja Työntekijäin Liitto), Liisa Salmijärvi Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, Heikki Lappalainen SAK sihteeri, Lauri Kaarisalo SAK asiantuntija, Markku Toropainen SAK asiantuntija, Pekka Ahmavaara Ammattiyhdistysopisto - asiantuntija, Raimo Kärkkäinen SAK asiantuntija

l) Talouspoliittinen valiokunta

Esko Suikkanen Puutyöväen Liitto - puheenjohtaja, Harri Salonen Rakennustyöläisten Liitto, Tenho Soininen VTY (Valtion Viranhaltijain ja Työntekijäin Liitto),

Raimo Nurmi Ilmailualan Unioni, Pauli Huttunen Liiketyöntekijäin Liitto, Timo Mäkelä Rakennustyöläisten Liitto, Dix Huhtamaa Metallityöväen Liitto, Orvo Pantti Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto, Matti Hannula SAK sihteeri, Jouko Heino SAK asiantuntija

m) Työehtoasiain valiokunta

Aarne Koskinen Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto - puheenjohtaja, Jouni Riskilä Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV, Matti Haapakoski Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto, Onni Sakki Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto, Yrjö Pallas Metallityöväen Liitto, Veikko Ceder Rakennustyöläisten Liitto, Pirkko Vanninen Suomen Elintarviketyöläisten Liitto, Sulo Korhonen Kemian Työntekijäin Liitto, Esa Mäisti SAK sihteeri, Kirsti Palanko-Laaka SAK asiantuntija, Ismo Luimula SAK asiantuntija

Puheenjohtaja: Näin ovat kaikki valiokunnat tulleet hyväksytyiksi ja kohta 7 loppuun käsitellyksi.

12 § (Yleiskeskustelu)

Katsaus toimintaan vuosina 1971-1975 sekä lähiajan toimintalinjat

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen siirrymme työjärjestyksen kohtaan 12, ja puheenvuoro on SAK:n II puheenjohtajalla Arvo Hautalalla.

Arvo Hautala: Arvoisat kutsuvieraamme, kokousedustajat, hyvät toverit! Kulunut viisivuotinen toimintakausi tarjoaa ammattiyhdistysliikkeelle arvokkaita kokemuksia. Edellisessä vuonna 1971 pidetyssä edustajakokouksessa pohdimme eheytyvän ammattiyhdistysliikkeen ongelmia sekä alkavan toimintakauden tehtäviä. Olimme toivorikkaita ja ylpeitä siitä, että SAK:lla oli tilaisuus tarjota arvovaltaisille ja poliittisesti koko Euroopan keskeisistä ammattiyhdistysasioista päättävälle tilaisuuden keskustella kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen ongelmista. Nyt olemme lähestymässä toista Euroopan ay-kongressia ja voimme olla iloisia siitä ja samalla kiittää eri maiden tovereita, että asia on tältä osin saatu suuri askel eteenpäin.

Kapitalistisen talousjärjestelmän sisällä syöpyneet kriisien ainekset velvoittavat meitä toimimaan siten, että työläisten puolustustaistelu ulottuu yli kansallisten rajojen. Pysyväisluonteinen joukkotyöttömyys, siirtotyöläisongelmien voimakas esiintulo ja jatkuva sekä kiihtyvä inflaatio muodostavat kasvavan vaaran. EEC-sopimuksen avaama ja mahdollistama ylikansallisten yhtiöiden vaikutusvalan kasvu maanosassamme sekä työsuojeluun liittyvät tehtävät ovat lisääntyneet niin, että me emme sitä oikein osaa edes arvioida. Tilanne on muodostunut

sellaiseksi, että jos väheksyisimme laajan kansainvälisen yhteistyön ja toiminnan merkitystä, niin unohtaisimme ja ummistaisimme silmämme ihmisten hädältä.

Tämä päivä ja aivan varmasti lähivuodetkin tulevat osoittamaan meille, miten tärkeätä on koota ammattiyhdistysliikkeen rivit pysyvän rauhan ja aseistariisun puolelle sotapolitiikkaa ja kansojen sortoa vastaan. Kuluneelta toimintakaudelta voimme ilolla todeta, että jäsenistömme ja järjestömme osallistuivat ennennäkemättömällä aktiivisuudella kansallisen itsemääräämisoikeuden saamiseksi Vietnamin kansalle. On perusteltua aihetta kiittää jäsenjärjestöjamme ja jäsenistöämme siitä arvokkaasta työstä, jota suoritettiin Vietnamin kansan ja rauhan puolesta, sekä siitä panoksesta, joka kohdistettiin Chilen, Kreikan ja Espanjan kansojen sortajia vastaan.

Kansainväliset suhteemme ovat kuluneella toimintakaudella kehittyneet myönteisesti. Meidän tuleekin päättää siitä, että edustajamme tulevat edessä olevina vuosinakin johdonmukaisesti ajamaan kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen yhteistoiminnan parantamisen politiikkaa. Solidaarisuusliikettämme on edelleen vahvistettava, sillä Chilen, Espanjan ja monien muiden maiden työläisiltä puuttuu vielä vapaa oikeus toimia ay-liikkeessä ihmisarvoisten elämänehtojen turvaamiseksi.

Kuluneella toimintakaudella on työehtosopimuspolitiikkamme ollut ajoittain voimakkaankin arvostelun kohteena. Palkkapolitiikka, joka on osa työehtosopimuspolitiikkaamme, on ollut sellaista, johon arvostelu on ollut paikallaan. Ei kuitenkaan se ole sellaista, että olisi, niin kuin jotkut väittävät, että kaikki on mennyt 'pieleen'. SAK:n arviot ovat 'klikanneet' siksi, ettei monopolistisen kauden aikana osata arvioida sitä, miten tällaisella kaudella monopolien määräämät hintojen korotukset ovat voimakkaana inflaation moottorina. Viiden edellisen vuoden osalta on todettava, että mikäli työläiset olisivat suostuneet työskentelemään työehtosopimusten edellyttämillä palkoilla, reaali-palkat olisivat alentuneet. Vuonna 1971 olisi tosin ollut 0,9 % nousua, mutta jo vuonna 1972 olisi työläisten reaali-palkka alentunut keskimääräisesti 2,1 % ja vuonna 1973 4,5 %. Vuonna 1974 5,1 % ja vuonna 1975 olisi ollut jo 3,4 %:n reaali-palkan alennus. Mutta kun hintojen ja erityisesti elintarvikkeiden ja asumiskustannusten nousut olivat arvioituja suurempia, saivat liitot ja perusjärjestöt erilaisia toimintamuotoja käyttäen niin runsaasti palkankorotuksia, että käyttäessämme keskimääräislukuja, oli vuonna 1971 reaali-palkkojen nousu 5,9 %, 1972 4,2 %, vuonna 1973 3,5 %, 1974 2,4 % ja vuonna 1975 3,4 %. Kuvaavaa on, että työläiset joutuivat vuonna 1971 käymään 838 lakkoa. 1972 näitä oli jo 849, ja vuonna 1974 jo 1 788 lakkoa ja viime vuonna niitä oli 1 530.

Tästä viisivuotiskaudesta riittäisi varmasti runsaasti kannunvalantaa. Meillä nyt on runsaasti neuvonantajia. Kapitalistien edusmiehet antavat meille ohjeeksi sen, että kuria on kovennettava. Heidän käsityksensä mukaan ei ole muusta kysymys kuin vain kurittomuudesta.

Epäilen kuitenkin vakavasti, olisiko meidän 950-tuhantinen jäsenistömme alistettavissa hallinnollisin ja kurinpidollisin toimenpitein reaali-palkkatason alentamiseen. Emme erehdy, kun toteamme, että elinkustannusten arvioitua suurempi nousu on ajanut työläiset toimintaan hintojen ja maksujen korotuksia korvaavien palkankorotusten aikaansaamiseksi. Toinen tärkeä peruste on, että työläiset ovat omalla työpaikallaan tehneet havainnon, että työnantajilla, heidän työvoii-

mansa ostajilla, pyyhkii hyvin. Arvioidaan, että työnantaja voi luovuttaa osan kasvaneista voitoistaan palkankorotuksiin.

On todettava, että maamme kapitalisteilla ei ole minkäänlaista rajaa sille, kuinka suuret heidän voittonsa saavat olla. Työnantajilla on edelleenkin oikeus yksin päättää siitä, että satoja ja tuhansia työntekijöitä erotetaan tai lähetetään palkattomalle pakkolomalle vain sillä perusteella, että muuten työnantajille syntyy tappioita. Emme voi minkäänlaisin perustein vaatia työläisiä olemaan vaiti, kun työnantaja lisää vaikeuksia nostamalla hintoja, maksuja ja asumiskustannuksia sekä veroja. Me puolustamme työläisten oikeuksia ja lakko-oikeutta vähintään yhtä päättävästi kuin työnantajapuoli pitää kiinni yksinoikeudestaan ottaa ja erottaa työntekijä.

Toimintakauden ehkä arvokkaimpia tuloksia on työsuojeluhallituksen perustaminen maahamme. Työsuojeluvaltuutettujen valinta työpaikoille ja heidän rinnastamisensa ajankäytön suhteen luottamusmiehiin on merkittävä uudistus. Kun työsuojelukoulutus on saatu käyntiin ja kun työnantaja maksaa pääosin sopimukseen perustuen kustannukset, voimme odottaa, että työvoiman suojelu tulee maassamme lähivuosina tehostumaan.

Tärkeä uudistus on myös se, että nuoretkin työläiset saavat vuoden työssäolosta kuukauden pituisen vuosiloman. Sopimusteitsehän olemme lisäksi kysyneet turvaamaan loma-ajalta täyden palkan ja lisäksi 50 prosenttia lisäpalkkaa ns. lomaltapaluurahana.

Merkittävänä uudistuksena voidaan pitää myös äitiysloman pidentämistä sekä sitä työeläkkeen uudistusta, jolla eläkekertymää nopeutettiin 1 prosentista 1,5 prosenttiin eliikkä sellaiseksi, että eläkeläinen saa eläkettä 60 prosenttia palkastaan.

Suurimerkityksellisimmät saavutuksemme ovat syntyneet yhteistyön tuloksena. Työntekijöiden ja toimihenkilöiden aktiivinen järjestäytyminen on tulosta tästä yhteistyöstä. Jäsenmäärämme ennätyksellinen kasvu on varma merkki siitä, että työläiset luottavat järjestöihinsä. Tämä luottamus lisääntyy sitä mukaa, kun jäsenistö havaitsee, että kamppailut voidaan käydä yhtenäisinä ja tuloksellisina. Olen varma siitä, että tämän päivän ammattiyhdistysliike lisää huomattavasti arvovaltaansa toimiessaan itsenäisesti ja ilman että se kuuntelisi tarpeettomasti työnantajien ohjeita.

Meidän tulee vapautua tavasta mitoitaa tavoitteemme porvarillisesti hallitun politiikan sisärajoille. Kun porvaristo on kykenemätön turvaamaan riittävän työnsaannin ja kunnollisen toimeentulon, tulee ammattiyhdistysliikkeen lujittaa yhteistyötä työväenpuolueisiin. Meidän esityksemme voivat olla, kuten kokemuskin osoittaa, koko työväenliikkeen voimaa vahvistavia. Ne synnyttävät tavoitteasettelumme vaihtoehdon, joka on järkevämpi, ihmistä auttavampi kuin mitä porvaristo voi koskaan valmistaa.

Työnantajapuoli on STK:n suulla syytellyt meitä mm. voimattomuudesta ja vastuuntunnottomuudesta. Erytisesti heitä näyttää hermostuttavan se, että SAK:ssa ryhmien keskeinen yhteistyö on parantunut. Sosialidemokraatit saavat varmaan ahkerasti ohjeita kommunistien syrjäyttämisestä ja päätäntävällän keskittämisestä.

Mikä on käynnissä olevien kurinpalautuspuheitten tarkoitus? Onko tarkoitus auttaa ay-liikettä? Työnantaja tarjoilee sellaista ryhtiä, jonka mukaan enemmistönä oleva ryhmä päättäisi, saako Merimies-Unioni sanoa sopimuksensa irti tai

saako Metallityöväen Liitto jättää uhkavaatimuksen työnantajille. Meillä on kokemuksia tällaisesta keppikurikaudesta. Ne osoittavat, että sellainen politiikka on huonointa ay-politiikkaa. Kuten muistamme, byrokraattisuus rehoitti ja sai aikaan hajaannuksen meidän ammattiyhdistysliikkeessämme.

Nykyiset sääntömme eivät kuripykälää kaipaakaan. Työehtosopimuspolitiikka on nyt koko palkansaajakuntaa kattava. Siksi eivät ne säännökset ja menettelytavat ole riittäviä, jotka olivat 1950- ja 1960-luvulla tyydyttäviä. Työehtosopimuspolitiikkamme täytyy kehittyä demokraattiseen, ei byrokraattiseen suuntaan. Samalla on aihetta tähdentää sitä, että me kommunistit ja kansandemokraatit olemme järjestyneen ja kurinalaisen toiminnan kannalla. Emme anna kannatustamme minkäänlaisille anarkistisille pyrkimyksille. Me pidämme mm. lakkoa niin vakavana asiana, että jokaisella siihen osallistuvalla täytyy olla oikeus ja mahdollisuus ilmaista oma käsityksensä, mieluummin aina salaisella lippuäänestyksellä.

Näyttää siltä, että viimeksi solmittu työehtosopimus tulopoliittisena asiakirjana on ärsyttänyt oikeistopiirejä. On pidetty vallan käsittämättömänä sitä, että mm. Elintarviketyöläisten Liitto hyväksyessään keskusjärjestötason sopimuksen jou-
tuikin toteamaan, etteivät työnantajain kanssa käydyt neuvottelut johtaneetkaan tulokseen. Olen aivan varma siitä, että jos työnantajat olisivat suostuneet korottamaan matalapalkkaryhmien palkkoja samalla määrällä, johon suostuttiin lakon aikana, niin ei olisi lakkoa tarvittukaan. Satamatyöläisten palkat olivat jääneet selvästi jälkeen. Tämä oli pääasiallinen syy lakolle. Rakennustyöläisten työnseisaukset jatkuivat työnantajapuolen omalaatuisen asenteen johdosta.

Olisi mielestäni kohtuutonta syyttää esimerkiksi Elintarviketyöläisten Liittoa lakkoilusta. Ryhmämme antaa täyden tunnustuksen siitä, että tällä sektorilla voitiin ratkaista matalapalkkaongelmaa merkittävästi. Matalapalkkaongelman poistamista ohjelmassa pitäen tulisi SAK:n yhdessä liittojen kanssa ryhtyä valmistamaan todella päättävästi tilannetta siihen, että palveluammateissa, tekstiilissä sekä nahka- ja jalkinealalla saataisiin korjaus palkkatasoon, vaikkapa siihen tarvittaisiin yhteisesti suunniteltu ja toimeenpantu lakkokin.

Toverit! Maamme palkkatyöväestöllä on hyvät asemat jatkuvasti käynnissä olevassa luokkataistelussa. Järjestöllämme on voimaa ja jäsenistöllämme tahtoa sellaiseen toimintaan, joka on entistä varmempana suojana työväenluokalle. Olemme eheyttämisen ja yhteistyösopimusten yhteydessä suorittaneet arvokkaan työn. Yhteistyön tarve ei ole tilapäinen, eikä sitä ole tarjolla kauppojen hyllyillä. Tämä arvokas ase - yhtenäisyys ja yhteistyö - syntyy konkreettisesta tarpeesta: asettumisesta työläisten puolelle kapitalisteja vastaan. Yhtenäisyyden rakentajat tietävät kokemuksesta sen, että vaikka meillä eri työväenpuolueilla on erilainen ideologia, vaikka aatteellisissa asioissa saattaa olla suuriakin erimielisyyksiä, niin etumme ovat yhdenmukaiset. Työskentelemme samanlaisilla sopimusehdoilla, maksamme yhtä korkeat verot ja hinnat, asuntomme ovat kaikille korkeavuokraisia ja verottaja kohtelee meitä kaikkia tasa-arvoisesti.

Voimme aivan varmasti olla tulevien sukupolvien edessä ylpeitä siitä, että olemme vaalineet ja kehittäneet työväenluokalle arvokasta omaisuutta tekemällä jatkuvasti väsymättä työtä yhtenäisyyden puolesta.

Vahvistukoon työmme rauhan ja kansojen keskeisen yhteistyön puolesta palkkatyöläisille ja työkansalle turvallisemman Suomen rakentamiseksi! Kiitos!

(suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kiitän SAK:n II puheenjohtajaa Arvo Hautalaa mielenkiintoisesta katsauksesta, joka valaisi reaaliensiotason kehitystä sekä työehtosopimusten tasoa kuin myös eri uudistuksia, joita on saavutettu. Suuret kiitokset Arvo!

Yleiskeskustelu

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen siirrymme yleiskeskusteluun puheenjohtajien katsausten sekä toimintalinjojen pohjalta.

Mutta ennen sitä haluan korostaa, että jos teillä vielä on puheenvuoroja työjärjestyksen kohtaan 12, pyytäisimme että toisitte ne tänne, sillä täällä on jo yli 20 puheenvuoroa, jotta voisimme katsoa, täytyykö tätä 10 minuutin puheaikaa, jonka olemme hyväksyneet, ehkä myöhäisemmässä vaiheessa vielä rajoittaa.

Ensimmäisen puheenvuoron pitää kansainvälisen valiokunnan puolesta puheenjohtaja Sulo Penttilä.

Sähke Etelä-Afrikan pääministeri Vorsterille

Sulo Penttilä: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pyysin tämän puheenvuoron todella kansainvälisen valiokunnan jäsenenä ajankohtaisista syistä. Tämän päivän uutiset tietävät kertoa Etelä-Afrikassa eilen puhjenneesta uudesta väkivalta-aallosta, ja puheenjohtajien selvityksistä kävi ilmi paitsi SAK:n kansainväliset yhteistyötavoitteet myös ne toimenpiteet, joita on kohdistettu erilaisten väkivaltasuuksien ilmenemisen yhteydessä Chilessä, Espanjassa jne. Esittäisin, että SAK:n edustajakokous lähettäisi SAK:n edustajakokouksen nimissä Etelä-Afrikan pääministeri Voersterille sähkeen, jossa esitettäisiin vastalause näistä ajankohtaisista tapahtumista seuraavan sisältöisinä:

»Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestön koolla oleva edustajakokous tuomitsee lähes miljoonan ammatillisesti järjestäytyneen työntekijän nimissä ne tuoreimmat väkivaltaiset hyökkäykset, joita rotusortopoliitikan avulla valtaansa ylläpitävä vähemmistö on kohdistanut inhimillisiä ja ammatillisia perusoikeuksiaan vaativaa afrikkalaista enemmistöä kohtaan. Yhtyen varauksetta koko kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen ja Yhdistyneiden Kansakuntien toistuvasti esittämiin rotusortopoliittikkaa päättäväisesti vastustaviin kannanottoihin SAK vaatii välittömästi kaikkien perusoikeuksien myöntämistä Etelä-Afrikan väestön enemmistölle ammatillisten ja poliittisten toimintaoikeuksien turvaamiseksi.»

Puheenjohtaja: Suosionosoituksista päätellen kokous yksimielisesti hyväksyy tällaisen sähkeen lähetettäväksi.

Kokous päätti lähettää esitetyn sähkeen.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen siirrymme yleiskeskusteluun työjärjestyksen kohdasta 12.

Pauli Kukkonen (Metallityöväen Liitto r.y.): Hyvät toverit! Jäsenistön aktiivinen panos SAK:n eheyttämiseen ja sen järjestölliseen sekä muun toiminnan voimistamiseen perustui suurelta osin palkkatyöläisten toiveeseen omien elinotujensa parantamiseen 60-luvun loppupuolella jatkuen tämän vuosikymmenen puolelle. Kuitenkin jäsenistö on saanut katkerasti kokea tämän myönteisen kehityksen merkitsevän jotakin muuta kuin työläisten elinotujen parantamiseen tähtäävää toimintaa SAK:n taholta. Ammatillisesti järjestäytynyt jäsenistö on pitänyt SAK:ta etu- ja taistelujärjestönä, jonka ensisijaisena tehtävänä on puolustaa ja ajaa työläisten etuja niin palkka- kuin työehtosopimusasioissakin. 60-luvun lopulla aloitetut tulopoliittiset palkka- ja työehtosopimusratkaisut ovat merkinneet jatkuvaa työläisten elintason laskua. SAK on ollut näitä sopimuksia tehdessään mukana hallitusten, Suomen Pankin ja kapitalistien kanssa kaventamassa työläisten ostokykyä ja lisäämässä jo muutoinkin raskasta ja vaikeata työläisten taloudellista asemaa. Ammattiyhdistysliikkeen myöntyminen ratkaisuun, jolloin päätettiin liittymisestä EEC:hen, merkitsi entistäkin syvempää taloudellista kriisiä maassamme. Kapitalistisissa maissa vallitseva taloudellinen lama yhdessä EEC:hen liittymisen kanssa on johtanut työläisten elintason jyrkkään laskuun ja suureen työttömyyteen, josta on osoituksena noin sadantuhannen työttömän määrä. Hallituksen lupaukset työttömyyden torjumiseksi eivät ole osoittaneet, että myönteistä konkreettista tulosta olisi näkyvissä. Päinvastoin mm. asuntorakennustuotannossa tulee tapahtumaan huomattavaa laskua kuluvan vuoden aikana. Merkitseehän myönnettyjen rakennuslupien määrä tälle vuodelle noin 20 %:n laskua edelliseen vuoteen verrattuna.

Työväenluokan etujen vastaiset tulopoliittiset ratkaisut, jotka ovat perustuneet pitkälti kapitalistisissa maissa vallitsevaan taloudelliseen lamaan ja EEC:hen liitännäisyydestä johtuvien taloudellisten vaikeuksien torjumiseen, on maksatettu kuluneiden vuosien aikana tehdyillä huonoilla sopimuksilla työläisten hinta-, maksu- ja verotaakkaa lisäämällä. Samalla kehitys on johtanut kauppataseen jatkuvaan alijäämäisyyteen. Tämän edustajakokouksen tehtävänä on ottaa askel todella parempaan, todella suunnanmuutokseen, jäsenistön etujen mukaiseen palkka- ja työehtosopimuspolitiikkaan ja nostaa SAK:n arvovalta jäsenistön silmissä sille kuuluvaan arvoon luopumalla tulopoliittisista sopimusratkaisuksista, antamalla liitoille oikeudet hoitaa sopimusasiansa jäsenistön etujen mukaisella tavalla siten kuin jäsenkenttä vuosittain esittää.

Palkkatyöntekijät antavat suuren arvon niille toimintoille, joissa pyritään pitkällä tähtäimellä Suomen ja Neuvostoliiton sekä muiden sosialististen maiden kanssa käytävän kaupan sekä kaiken muun taloudellisen yhteistyön jatkuvaan laajentamiseen ja kehittämiseen tietoisina siitä, että Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa käymämme kauppa on työllistänyt ja työllistää tulevaisuudessakin kymmeniä tuhansia työläisiä perustuen sosialististen maiden suunnitelmatalouteen, jota eivät järkytä pulat eivätkä lamat. Vaikkakin tämän edustajakokouksen tehtävänä on monien ja tärkeiden ohjelmallisten asiakirjojen hyväksyminen toiminnalliseksi pohjaksi lähivuosiksi, pidän kuitenkin vieläkin tärkeämpänä ja esitän, että tämä edustajakokous määrittelee selkeästi palkka- ja työehtosopimustavoitteet uutta sopimuskautta varten ja sanoutuu päättävästi irti tulopoliittisista sopimusratkaisuksista sekä vaatii hallitusta irtisanomaan sopimuksen EEC:n kanssa ja että SAK ryhtyy päättäviin toimenpiteisiin kaupan ja muun taloudellisen

yhteistyön kehittämiseen Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. Edellä mainituille ja kaikille muille työväenluokan etuja lisääville toimenpiteille olemme me kommunistit valmiit antamaan kaiken tukemme taistelussa työläisten parempien elinotujen puolesta.

Lisäksi pyydän saada esittää edustajakokoukselle, että tässä edustajakokouksessa suoritettaisiin keräys Chilen työtätekevän kansan tukemiseksi, ja ehdottaisin, että jokainen edustaja voisi tähän keräykseen osallistua 20 markalla ja että SAK voimistaa ja tehostaa toimintaansa Chilen työläisten ja ammattiyhdistysliikkeen sekä muiden demokraattien fascismin vastaisen taistelun tukemiseksi. Kiitos!

Puheenjohtaja: Esitys, jonka puheenvuoron käyttäjä esitti, lähetetään järjestävälle valiokunnalle.

Pyytäisimme puheenvuoron käyttäjiä, että ilmoittaisitte nimenne ja liitonne, ennen kuin alatte puheenvuoroa käyttää.

Onni Koponen (Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajakokoustoverit! Täällä keskusjärjestön puheenjohtajan katsauksessa ja eri vuosilta olevissa toimintaselosteissa on tullut selvitetyn yksityiskohtaisesti esitettyä se toiminta, jota keskusjärjestö viimeksi pidetyn ja tämän edustajakokouksen välisenä aikana on harjoittanut. Työehtosopimusmenettelylle tänä aikana ovat olleet oleellisia ns. tulopoliittiset ratkaisut. Työläisten keskuudessa on herättänyt arvostelua se jäsenistön mielipiteistä piittaamaton menettely, jota tulopoliittisissa ratkaisuissa on monasti noudatettu. Ammattiyhdistysliikkeen jäsenmäärä yleensä on ollut ilahduttavassa nousussa. Tähän perustuen ammattiyhdistysliikkeellä olisi ollut hyvät mahdollisuudet joukkovoimaansa nojaten saada aikaan nykyisiä huomattavasti paremmat työehtosopimukset, mm. erikoisesti huomioiden matalapalkka-alat ja matalapalkkaiset työntekijäryhmät kaikilla aloilla. Työehtosopimusten palkoissa löytyy yhä kuitenkin kaikkienkin liittojen sopimusten osalta erittäin alhaisia tuntipalkkoja, joita myös sovelletaan käytännössä. Jopa Metallinkin sopimukset pitävät sisällään vielä alle 10 markan tuntipalkkoja. Varsinkin kehitysalueiden yrityksissä on varsin yleistä tällaisten tuntipalkkojen soveltaminen hyvinkin ammatillisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden palkkauksessa. Kun saadun palkan määrä on alle 10 mk tunnilta, ei silloin voida puhua tyydyttävästä toimeentulosta. Monilla muilla ammattialoilla maksetaan vielä tätäkin pienempää tuntipalkkaa. On siis todettavissa, että ammattiyhdistysliike ei tähän mennessä ole kyennyt matalapalkkaisten ongelmaa ratkaisemaan. Viime vuosien tulopoliittisilla sopimuksilla on väitetty olleen palkkaeroja pienentävän vaikutuksen, mutta käytäntö on kuitenkin osoittanut tämän paikkansapitämättömäksi.

Työntekijäjoukkojen pyrkimykset neuvotteluihin ja lakoin korjata paikallisesti eri puolilla maata palkkaustaan ovat konkreettisia esimerkkejä siitä, että viime aikojen tulopoliittiset ratkaisut ovat olleet heikkoja. Tähän perustuen tuntuukin todennäköiseltä, että matalapalkkaongelmaa ei voida ratkaista ilman työläisten yhteisen joukkovoiman käyttöä. Tämän edustajakokouksen eräänä tärkeimmistä

tehtävistä on pitävien päätösten aikaansaaminen matalapalkkaisten työntekijöiden palkka- ja työehtojen korjaamiseksi. Tämä voi tapahtua vain luopumalla tähän astisen menettelyn kaavoista. Asioissa tulee vastaisuudessa ottaa huomioon jäsenistön vaatimukset ja tarvittaessa käyttää ammattiyhdistysliikkeen joukkovoimaa oikeudenmukaisten sopimusten aikaansaamiseksi. Kun kapitalistiselle tuotannolle on luonteenomaista suunnitelmattomuus, minkä seurauksena ovat vääjäämättömästi aika ajoin toistuvat talouspulat, työttömyys ja raskas inflatorinen kehitys, joita parhaillaan voimallisesti koemme, näyttäisi olevan välttämätöntä palkkojen saaminen indeksiehdon piiriin. Työehtosopimusohjelmaan tulee saada tätä tarkoittava ehdoton lausunto.

Viime aikojen ilmiöt kapitalistisissa maissa antavat olettaa, että kapitalismin kriisi jatkuvasti syvenee. Asemansa edelleen turvaamiseksi pääoma pyrkii saamaan takaajikseen sekä poliittisen että ammatillisen työväestön ryhmittymiä ja sillä tavoin näitten tuen. Puhumalla hienosti kansallisesta hätätilasta on mm. meillä haettu pääoman ehdoilla toimivan hallituksen pönkittäjiksi takaajaa työväestönkin piiristä. Toiminta tapahtuu kuitenkin suurelta osalta pääoman asettamin ehdoin. Ammattiyhdistysliikkeelle ei kuulu alistua hallituksenkaan määräyksiin, kun se on vastoin sen omia tavoitteita. Kuitenkin mm. pääministeri Miettusen esiintyminen satamatyöntekijöitten lakkoa vastaan aiheutti sen, että ammattiyhdistysjohtajien piiristä löytyi luokkasovun harjoittajia ja satamatyöntekijöiden työtaistelu murrettiin. Tämä oli raskas isku taistelevien tovereiden selkään, kun lakon jatkuessa sen onnistumisesta ei ollut pienintäkään epäilystä. Vähän samanlaisen kohtalon alaiseksi joutuivat niin elintarviketyöntekijät kuin sähkö- ja puhelinalan lakossa olleet työntekijätkin. Pääministeri Miettusen esiintyminen satamalakon lopettamiseksi oli tyyppilinen esimerkki porvariston pyrkimyksestä luokkarauhan ylläpitämiseen. Luokkayhteistyö tulopoliittisten ratkaisujen yhteydessä on erittäin tehokas kapitalismin palvelija. Meillä tästä on ollut seurauksena rahanarvon alentuminen ja reaalian sion lasku. Viime aikojen tulopoliittisissa ratkaisuissa on päädytty erittäin pieniin palkankorotuksiin. Perusteluina tälle on jopa eräitten ay-johtajien suilla esitetty, että palkkojen korottamisella on inflaatiota kiihdyttävä vaikutus. Vaikka palkkojen korotus on ollutkin minimaalinen, ei inflaatio ole pysähtynyt. Palkankorotusten pienuus ei näytä kuitenkaan estäneen kuluttajahintojen jatkuvaa nousua, vaan kapitalistien mielivaltainen hintojenkorotuskaruselli on ollut ajalle ominaista. Valtiovalta on ollut haluton tai kykenemätön pitämään hintoja kurissa.

Parempien työ- ja palkkaetujen saavuttamiseksi ovat työläiset eri paikoilla olleet pakotettuja työtaisteluihin, niin kuin jo edellä olen todennut. Tulosten saavuttaminen tällä tavoin on ollut onnistuneesti mahdollista vain kuitenkin paikallisilla hyvin järjestäytyneillä työpaikoilla. Harvassa työskentelevien ammattialojen työntekijöillä ja järjestäytymisen ollessa luvattoman heikkoa ei tällaisiin työtaisteluihin ole ollut mahdollisuuksia. Näin on mm. metsäalan työntekijöiden ollut tyytyminen siihen, mitä on annettu, ja jopa siihen, että palkanmaksuperusteita on huononnettu tai tehty erittäin monimutkaisiksi. Pyrkimys alan työntekijöiden pääsemiseksi aikapalkan piiriin on myös edelleen lapsenkengissä. Liittomme jäsenmääräkin on ollut muusta ammattiyhdistysliikkeestä poiketen parina viime vuonna laskusuunnassa. Porvarien tavoite ammattiyhdistysliikkeen saamiseksi luokkarauhan, työrauhan takaajaksi näyttää suurelta osalta onnistuneen. Eräiden

ammattiyhdistysjohtajien toimesta on alettu jyrkästi tuomita työntekijäin työtaistelut. Tällaiset esiintymiset eivät voi olla oikeita puhumattakaan johdonmukaisuudesta, koska jokainen järjestäytynyt työntekijä on asetetun luottamusmiehen välillinen työnantaja, jonka asema ja tavoitteet luottamusmiehen tulee ottaa kaikissa menettelyissä huomioon.

On tietenkin selvää, että pelkästään palkkapolitiisin toimenpitein työntekijän asemaa ei täysin voida turvata, vaan välttämättömiksi käyvät myös eduskunnan lainsäädännölliset toimet. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että ammattiyhdistysliikkeen toimesta ollaan tiiviissä yhteistyössä erikoisesti työväenpuolueisiin, jotta lainsäädännöllisesti tärkeät tavoitteet saataisiin toteutetuiksi. Yhteistoiminnan puutteesta meillä on varoittavana esimerkkinä tapahtumat yleislakon ajoilta 20 vuotta sitten, jolloin lakon kestäessä esitettiin eräiden ministereiden toimesta ajatuksia poikkeustilan julistamisesta ja jolloin voittoon päättäneen lakon jälkeen hallituksen toimenpitein hintojen korotusten muodossa tehtiin tyhjiksi yleislakon saavutukset. Työväen ja muiden demokraattisten voimien keskeinen yhteistyö turvaa niiden tavoitteiden toteutumisen, joita ei ole mahdollista ulosmitata suoraan työnantajalta. Ammattiyhdistysliike on osa työväenliikettä. Ei voi olla luokkasopua kapitalistiin, riistäjän ja työntekijän, riistettävän välillä. Luokkasovon nimissä valtiovallan toimenpitein poliittista enemmistöasemaa tai enemmistöön perustuvaa johtoasemaa hyväksi käyttäen ei millään ryhmittymällä tai ulkopuolisilla voi olla oikeutta määrätä ammattiyhdistysväen asioista eikä jonkin ammattiyhdistysalan työtaistelun lopettamisesta. Yhteisen asian merkeissä työntekijät poliittisista mielipiteistään riippumatta ovat voineet sopia yhteisistä tavoitteista ja toiminnoista niiden toteuttamiseksi. Kaikki demokratian laajentamiseen tähtäävät toiminnot, solidaarisuuden lisääminen, rauhan asia jne. kuuluvat ammattiyhdistys-toiminnan tavoitteisiin ja tuen piiriin. Pyrkikäämme tämän edustajakokouksen päätöksiin saamaan aikaan pitävät suuntaviivat tuleville työväen etujen mukaisille työehtosopimuspoliittisille ratkaisuille: riittävät palkankorotukset kaikille aloille, matalapalkkaongelma myönteiseen ratkaisuun, ammattiyhdistysliikkeen voimaan nojaten yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta.

Jorma Nykänen (Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.): Hyvät toverit! SAK:n kymmenes edustajakokous vuonna 1971 ei laatinut mitään varsinaista työehtosopimuspoliittista ohjelmaa, kuten täällä hallituksen esitysten ensi lehdiltä jo voidaan lukea. Ainastaan periaatteellinen kannanotto työehtosopimuspoliittisista sisältyi edustajakokouksen päätöksiin. Siinä sanottiin: »Palkka- ja sopimuspolitiikan harjoittamisessa on jatkettava ensisijaisesti edelleenkin keskitettyjen ratkaisujen linjaa.» Tämä antaa mahdollisuudet sitoa myös muut etupiirit sellaisiin ratkaisuihin, joilla voidaan turvata palkansaajaväestön reaaliensoiden nopea ja tasainen kasvu. Solidaarinen palkkapolitiikka sekä sosiaalinen ja lainsäädännöllinen uudistustyö kuuluivat myös edellisen edustajakokouksen palkka- ja työehtosopimuspoliittiseen lausuntoon. Edelleen todettiin: »Palkkaratkaisujen perustana on pidettävä vähintään tuottavuuden keskimääräistä kasvua ja pennimääräistä korotuslinjaa solidaarisen palkkapolitiikan toteuttamiseksi. Liittokohtaisten erikoisosolosuhteiden huomioon ottamiseen ja alakohtaiseen joustoon on kuitenkin varattava riittävästi mahdollisuuksia.»

Kun tarkastelemme päätöstä, niin joudumme toteamaan näin tapahtuneen

viime vuosina muodollisesti. Sisältö on asia erikseen. Palataanpa tuohon solidaarista palkkapolitiikkaa koskevaan kohtaan uudelleen. Aivan yleiseksi on muodostunut käsitys, että solidaarisella palkkapolitiikalla tarkoitetaan ns. köyhyyden jakamista eli tietyt työntekijäryhmät tyytyvät vähempään, jotta toisille työntekijäryhmille voitaisiin antaa saman verran. Osatotuus siihen sisältyykin. Mutta SAK tarkoitti periaateohjelmassaan kokonaisvaltaisesti, että tulot ja tulonmuodostus on nähtävä kokonaisuutena eikä vain palkansaajien välisenä tulonjakona. Oikeudenmukaiseen tulonjakoon pyrkiessään SAK pitää välttämättömänä, että yrittäjä- ja pääomatulot sisällytetään niihin tuloihin ja siihen tulonmuodostukseen, jota on tarkoitus tasoittaa. Tämä edellyttää kaikkien tulojen julkistamista ja etenemistä solidaarisesta palkkapolitiikasta solidaariseen tulonmuodostukseen, sanotaan periaateohjelmassa. Lyhyesti todettuna voidaan sanoa, että köyhyyden jakamisessa emme ole onnistuneet tyydyttävästi eikä muukaan tulonjako ole muuttunut työläisten eduksi, kuten SAK:n edustajakokous edellytti, vaan tuloerot ovat edustajakokousten välisellä kaudella jatkuvasti kasvaneet. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että useille pienipalkkaisille palkkatyöläisryhmille ei ole kyetty turvaamaan reaaliansion kasvua. Pennimääräisesti ovat palkkaerot teollisuuden piirissä jopa kasvaneet. Eri tulonsaajaryhmien väliset erot eivät ole tasoittuneet. Kapitalistien ja työväenluokan väliset tuloerot ovat kasvaneet nekin tietysti kapitalistien eduksi. Nämä väittämät ovat tiivistettyjä ja yleisiä, mutta niille on olemassa TitSsTollinen todellisuuspohja.

Ammattiyhdistysliikkeessä tämä epätydyttävä kehitys on selvästi tiedostettu. Kysymys on vain siitä mistä riittävät voimavarat kehityksen kääntämiseksi parempaan suuntaan. Ammattiyhdistysliike joutuu vakavasti harkitsemaan tulopoliittikaan suhtautumistaan uudelleen, ellei keskitettyjen ratkaisujen raameihin sisälly vähintään seuraavia tekijöitä tulevien sopimuskierron yhteydessä. Aivan luettelonomaisesti voidaan mainita reaali-palkkojen tasaisen nousun turvaaminen, työvoiman uudistamisen eri puolet mukaan lukien tieteellisten teknisten kehityksen luomat ongelmat, ensijaon piirissä tapahtuvan kansantulon jaon painottaminen työväenluokan hyväksi, uusjaon piirissä tapahtuvan kansantulon jaon painottaminen työväenluokan hyväksi, demokraattisen valvonnan ulottaminen talouselämän kaikille tasoille sekä ammattiyhdistysliikkeen itsenäisyyden ja toimintamahdollisuuksien turvaaminen ja laajentaminen. Viimeksi mainittu on erikoisen tärkeä sen vuoksi että vahvoja voimia on liikkeellä, jotka pyrkivät näiden oikeuksien totaaliseen kaventamiseen eri keinoin lainsäädäntö mukaan lukien. Tulonjakotaistelu on luokkataistelua, joka edellyttää ammattiyhdistysliikkeen kehittämistä palkkatyöläisten itsenäisenä ja sisäistä laajaa demokratiaa noudattavana luokkataistelujarjestonä, joten näitä pyrkimyksiä heikentämään tähdätyt toimet on ehdottomasti torjuttava.

Ammattiyhdistysliikkeen päätehtävänä luonteensa mukaisesti tulee olemaan reaalisien elintason mahdollisimman tasainen ja voimakas kohottaminen. Samalla se pyrkii siihen, että palkkatuloja voidaan kasvattaa pääomatulojen kustannuksella. Nythän kehitys on ollut jopa päinvastaista. Onnistuakseen tässä ammattiyhdistysliike tarvitsee poliittisen työväenliikkeen tuen. Tehokas tuki taas edellyttää hyvää yhteistyötä ja yhteistä kasvavaa voimaa. Tulevan työehtosopimuspolitiikan perustana tulee olla edelleen keskitetyt sopimusratkaisut sekä solidaarinen palkkapolitiikka ymmärrettynä koko laajuudessaan. Käytännön toimissaan am-

mattiyhdistysliikkeen tulee pyrkiä reaali-palkkatason turvaamiseen keskitetyillä toimilla sillä tavoin, että liitto sekä tarvittaessa työpaikkakohtainen toiminta ei ole pois suljettu. Tulojen jakautuminen reaali-sioiden ja elintason kehitys liittyy läheisesti siihen, miten kasaantunutta varallisuutta suunnataan yrityksissä ja koko kansantaloudessa. Tämän vuoksi ammattiyhdistysliikkeessä katsotaan, että tulonjakopolitiikka on kiinteästi kytkettävä koko talouspolitiikan suunnasta, hallinnosta ja valvonnasta käytävään kamppailuun.

Kun ns. suurista linjoista päätetään ja työehdoista sovitaan, tulee useasti mieleen, että ne, keitä varten ammattiyhdistysliike näitä päätöksiä tekee ja sopimuksia sorvaa, eivät aina tule riittävän hyvin kuulluiksi. On muistettava, että työpaikat muodostavat sen yhteisön, jossa tehdyt ratkaisut koetaan käytännön työelämässä joko myönteisinä tai kielteisinä ja jotka jo sellaisinaan vaikuttavat työpaikan ilmapiiriin. Työpaikathan ovat yhteiskunnallisen elämän keskeisintä aluetta ja siellä ilmentyvät selvimmin työn ja pääoman väliset ristiriidat. Tätä taustaa vasten onkin täysin ymmärrettävää, että työpaikoilla ei aina näitä suurien linjojen tupo-ratkaisuja käsitetä. Ne ovat liian kaukaisia, ja jos niiden anti on kovin köykäinen suoraan verrattuna palkkapussin painoon, on kielteinen asennoituminen selviö. Lopuksi toteaisin, että järjestäytyneet muodot tulonjakotaistelussa ovat niin työnantajien kuin työntekijäinkin taholta tunnustetut. Vain näiden pelisääntöjen tarkoituksenmukaisesta palkkatyöläisten etujen mukaisesta kehittämisestä voi olla kysymys silloin, kun muutoksia tapahtuu.

Keskustelu keskeytyi.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Ennen lounastauolle menoa muutama ilmoitusasia.

Työehtoasiainvaliokunta kokoontuu klo 15 valiokuntahuoneessa 1.

Järjestävä valiokunta kokoontuu ennen ruokailua.

Kokous jatkuu klo 14.00.

Kokous keskeytettiin lounastauon ajaksi klo 12.30.

Kokousta jatkettiin kello 14.05.

Puhetta johti Pekka Salonen.

Puheenjohtaja: SAK:n yhdestoista edustajakokous jatkuu.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Edustajakokoukselle ilmoitetaan pöytäkirjaan merkittäväksi, että kello 12.20 kokousedustajia oli paikalla 472, poissa 1.

Merkittiin.

Jatkettiin keskustelua 12. kohdasta.

Puheenjohtaja: Työjärjestyksen kohtaan 12. Katsaus toimintaan vuosina 1971 -1975 sekä lähiajan toimintalinjat on tällä hetkellä käyttämättä 35 puheen-

vuoroa. Pyytäisin niitä edustajia, jotka vielä harkitsevat puheenvuoron käyttämistä tähän asiaan, tuomaan puheenvuoropyyntönsä viiden minuutin kuluessa tänne sihteeristölle.

Järjestävä valiokunta ehdottaa, että esityslistan 12. kohdan jatkokäsittely siirretään myöhemmäksi ja siirrytään käsittelemään esityslistan kohtaa 13. Käsitellään hallituksen esitys järjestön sääntöjen muuttamisesta. Tämä on välttämätöntä mm. eräiden myöhemmin suoritettavien valintojen johdosta. Voiko kokous tämän muutosehdotuksen hyväksyä?

Hyväksyttiin.

Työjärjestyksen 12. kohdan käsittely keskeytettiin.

13 §

Hallituksen esitys järjestön sääntöjen muuttamisesta

(Säännöt edustajakokouksen hyväksymässä muodossa pöytäkirjan liiteosassa.)

Puheenjohtaja: Sääntövaliokunta on saanut, ehdotuksensa valmiiksi uusien sääntöjen muutosehdotuksen johdosta, ja luovutankin puheenvuoron sääntövaliokunnan sihteerille. Mikko Varis, ole hyvä!

Ennen Mikko Variksen puheenvuoroa pyydetään edustajia hiljenemään, koska on tänne tullut valituksia, että tästä tekniikasta huolimatta ei äänt tahdo kantautua salin kaikkiin osiin tämän metelin johdosta.

Mikko Varis: Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä esittelen hallituksen esityksen sääntöjen muutokseksi ja sääntövaliokunnan esityksen pykälä kerrallaan. Edustajille jaetussa hallituksen esityksessä on muutokset voimassa oleviin keskusjärjestön sääntöihin merkitty alleviivauksin, ja tässä esittelyssä puhun vain niistä sääntöjen kohdista, joihin muutoksia esitetään.

Ensimmäinen muutosehdotus on pykälässä 1, johon on lisätty Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y:n nimen ruotsinnos, jotta sitä voitaisiin virallisissa yhteyksissä käyttää tarpeen vaatiessa. Kohta on muotoiltu siten, että ei tarvitse käyttää yhtäikaa sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä nimeä, mutta että voidaan tarvittaessa käyttää myös ruotsinkielistä virallista muotoa.

Seuraava hallituksen ja sääntövaliokunnan muutosehdotus on pykälässä 9. Tämän ehdotuskohdan on käsitellyt myös talousvaliokunta. Se koskee jäsenmaksujen määrätymisperusteita, ja sen sisältö on, että jäsenmaksuista poistetaan markkamääräinen enimmäismäärä, jonka jälkeen siis valtuustolla on oikeus vahvistaa jäsenmaksun markkamäärän vähimmäismäärä, mutta ei enää enimmäismäärää.

Seuraava muutos on pykälässä 11. Muutos on puhtaasti kielellinen. Sanonnan

»valtuuston kokous» sijasta sanotaan »valtuusto». Pykälässä 12 on myös kielellistä selvennöstä, ei mitään asiallista muutosta. Sen jälkeen pykälässä 13 ensimmäinen muutoskohta on kolmannen ranskalaisen viivan kohdalla, ja tämä muutosesitys on laadultaan kielellinen.

Seuraavassa kohdassa sääntövaliokunta ehdottaa hallituksen esitykseen muutosta, jonka mukaan tämä kohta kuuluisi: »Valitaan valtuuston puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa sekä muut valtuuston varsinaiset jäsenet ja heille kullekin kaksi henkilökohtaista varajäsentä.» Tämän ehdotuksen sisältö on siis se, että SAK:n edustajakokous aikaisemmasta poiketen valitsee paitsi valtuuston puheenjohtajan myös kaksi varapuheenjohtajaa. Voimassa olevien sääntöjen mukaan edustajakokous valitsee vain valtuuston puheenjohtajan ja valtuusto keskuudestaan ensimmäisessä kokouksessaan yhden varapuheenjohtajan.

Seuraavan ranskalaisen viivan kohdalla on vain kielellistä korjausta.

Pykälän 14 kohdalla asiallinen muutos sisältyy tuohon lukuun 2 500. Voimassa olevissa säännöissä sanotaan, että kukin jäsenliitto valitsee yhden edustajan kutakin alkavaa 2 000 henkilöjäsentä kohden. Tämän edustajaperusteluvun suurentamisella pyritään siihen, ettei edustajakokous paisuisi samassa tahdissa kuin jäsenmäärä lisääntyy, ylisuureksi. Jäsenmäärä ei lisäännä ylisuureksi, mutta edustajakokous helposti lisääntyy, jos käytetään lukua 2 000. Tämä 2 500 johtaisi tämän hetkisen jäsenmäärän perusteella noin 400 edustajan suuruiseen edustajakokoukseen. Muutoksen tarkoituksena siis on pitää edustajakokouksen koko kohtuullisissa rajoissa.

Toinen muutosehdotus on tämä sanonta »ensimmäisen vuosipuoliskon jäsenmäärän perusteella». Se johtuu lähinnä tilitystekniikasta. Vuosineljänneksittäin ei ole todettavissa kaikkien liittojen jäsenmäärä, mutta vuosipuoliskoittain on.

Pykälässä 15 tässä muutosehdotuksessa olennainen sisältö on siinä, että ehdotetussa muodossaan säännöt sanoisivat, että valtuuston ylimääräinen kokous voidaan kutsua koolle seitsemän päivän ajalla eikä niin kuin nykyisin 14 päivän koollekutsumisajalla. Tämä 14 päivää on osoittautunut liian pitkäksi ajaksi.

Pykälässä 16 on saman kaltainen jäsenmaksutilityksistä johtuva sanonnan selvennys kysymyksessä kuin pykälässä 14; siis pykälän 16 ensimmäisessä momentissa.

Pykälän 16 4 momenttiin sääntövaliokunta ehdottaa hallituksen ehdotuksesta poiketen ja johtuen siitä, että ehdotetaan edustajakokouksessa valittavaksi kaksi varapuheenjohtajaa, ja sääntövaliokunta ehdottaa pykälän 16 4 momenttiin eli sivun 7 ensimmäiseen kappaleeseen muutosta niin, että tämä momentti kuuluisi: »Kullakin valtuuston jäsenellä on kokouksessa yksi ääni. Valtuusto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista ja vähintään puolet sen jäsenistä...» jne.

Pykälässä 17 sääntövaliokunta ehdottaa hallituksen esityksestä poiketen saman kaltaista muutosta kuin edellisessä pykälässä siten, että toinen momentti kuuluisi: »Valtuuston kokouksessa johtaa puhetta valtuuston puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan jompikumpi varapuheenjohtajista.» Siihen piste ja loppuosa momentista poistetaan, koska valtuuston varapuheenjohtajien valinta pyritään järjestämään ehdotetulla tavalla edustajakokouksessa.

Seuraavassa momentissa hallituksen esityksen sisältö on se, että pyritään sanomaan, miten menetellään, jos valtuuston puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja-

ja eroaa kesken toimikautensa. Voimassa olevat säännöt eivät sano tästä asiasta mitään. Ehdotuksen mukaisesti valtuusto voi keskuudestaan valita eronneen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan tilalle toisen henkilön valtuuston tai tämän eronneen toimikauden loppuun asti.

Pykälässä 18 sivulla 8 sanotaan kirjaimilla se, mikä voimassa olevissa säännöissä sanotaan roomalaisilla luvuilla. Siis muutos on puhtaasti kielellinen, samoin pykälässä 20 ehdotettava muutos ja pykälässä 21 ehdotettava muutos. Muita muutoksia hallitus taikka sääntövaliokunta ei ehdota.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Tämän jälkeen alistan sääntömuutoksen yleiskeskusteluun. Keskustelu alkaa!

Yleiskeskustelu

Veikko Laine (Rakennustyöläisten Liitto r.y.): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Ammattiyhdistysliikkeen, niin ammattiosastojen, ammattiliittojen kuin myös keskusjärjestön koko laajan ja mittavan toiminnan eräs tärkeimpiä, ellei peräti tärkein elementti on säännöt. Säännöistä ratkaisevasti riippuu ammattiyhdistysliikkeen yksityisten jäsenten sekä perusjärjestöjen mahdollisuus aktiivisen, suoran ja välittömän osallistumisen kautta päästä vaikuttamaan mahdollisimman voimakkaasti omiin etuihin liittyvissä asioissa.

Sen johdosta, että ammattiyhdistysliikkeessä on viime vuosina tapahtunut mm. työehtosopimustoiminnan alueella koko joukko tapahtumia, joilla on loukattu ammattiyhdistysliikkeen jäsenten perusoikeuksia, ja kun samanaikaisesti on eri ammattiliittojenkin osalta monin tavoin sääntöjä muuttaen selvästi kavennettu ammattiyhdistysliikkeen sisäistä jäsendemokratiaa eivätkä säännöt eri ammattiliittojen osalta ole läheskään yhteneväisiä, on vaatimus sääntöjen muuttamisesta voimistunut, ja mitä enemmän jäsenistön oikeuksia on lokaan poljettu, sitä voimakkaammin työläisten ääni sääntöjen muuttamisen tarpeesta on kaikunut. Työläiset lähtevät oikeutetusti ja perustellusti jäsendemokratian laajentamisen tarpeesta ja harjoitetun näennäis- ja tarkoituksenmukaisuusdemokratian lopettamisesta, jota jälkimmäistä demokratiaa edustaa esimerkiksi nyt istuvan edustajakokouksen edustajien valinta.

Sääntövaliokunnassa edustin sitä kantaa, joka pyrkii jäsendemokratian laajentamiseen ja kunnioittamiseen sekä ammattiyhdistysliikkeen periaatteille vieraan johtajavaltaisuuden kaventamiseen ja pois kytkemiseen, johon myös tähtäävät eräät tälle edustajakokoukselle tehdyt sääntömuutosehdotukset. Edustamani kanta jäi kuitenkin valiokunnassa vähemmistöksi, sillä valiokunnan enemmistö oli demokratian laajentamista vastaan ja näennäis-, tarkoituksenmukaisuusdemokratian jatkamisen kannalla. Pahoittelen ja ihmettelen tällaista kantaa, joka antaa aiheen tehdä sen suuntaisen johtopäätöksen, että valiokunnan enemmistö selvästi pelkää suoraa ja välitöntä jäsendemokratiaa sekä pelkää ehkä demokratian laajentamisen olevan oman asemansa uhkaajan - eräänlainen liian punainen vaate, jota vastaan pitää taistelua käydä.

Ilmoitin valiokunnan kokouksessa jo eriävän kantani valiokunnan enemmistön tekemien päätösten eräisiin kohtiin, koska ne eivät vastaa käsityksiäni ammatti-

yhdistysliikkeen demokratian laajentamisesta, ja siksi esitänkin edellä esitettyyn viitaten, että SAK:n yhdestoista edustajakokous päättäisi hyväksyä sääntövaliokunnan ehdotuksesta poiketen säännöt siten, että SAK:n sääntöjen 12 §:n kolmas kappale tai momentti kuuluisi näin:

»Esityksiä varsinaiselle edustajakokoukselle saavat tehdä hallitus, jäsenliitot ja näiden jäsenyhdistykset. Edustajakokouksessa käsiteltäviksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään kolme kuukautta ennen kokousta, ei kuitenkaan ennen edellä mainittua kokouskutsun ennakkoilmoituksen lähettämistä jäsenliitoille.»

Tämän lisäksi ehdotan, että SAK:n sääntöjen 14 § sisältäisi määräyksen seuraavasta: SAK:n edustajakokous päättää, että SAK:n edustajakokousedustajien valitsemiseksi toimitetaan kaikissa SAK:n jäsenliitoissa suhteelliset vaalit, joiden tulosten pohjalta edustajat tulevat valituiksi, ja että SAK:n edustajakokous päättäisi velvoittaa jäsenliittojaan muuttamaan säännöt sellaisiksi, että kaikille jäsenille annetaan samanlainen mahdollisuus osallistua SAK:n edustajakokousedustajien valintaan, kuten esimerkiksi Rakennustyöläisten Liitto tekemässään sääntömuutoksessa edellyttää.

Lauri Pekola (Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.): Hyvät toverit! Kannatan Veikko Laineen äsken tekemää muutosehdotusta sääntömuutoksiin.

Keskustelu päättyi.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Edustajakokoukselle ilmoitetaan, että koulutusvaliokunta kokoontuu valiokuntahuoneessa 6 kello 14.30.

Merkittiin.

Sääntöjen yksityiskohtainen käsittely

Puheenjohtaja: Ryhdymme käsittelemään sääntöjä yksityiskohtaisesti.

1 —8 § hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

9 §

Puheenjohtaja: Sääntöjen 9 §:ään on sääntövaliokunta esittänyt muutosta, joka selviää teille jaetusta monisteesta ja joka koskee jäsenmaksun markkamääräistä vähimmäismäärää. Hyväksytään sääntövaliokunnan ehdotuksen mukaisesti yksimielisesti.

9 § muutoksineen hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

10 § hyväksyttiin yksimielisesti muutoksitta.

11 §

Puheenjohtaja: 11 § sana »valtuusto» korjattuna hyväksytään yksimielisesti.

11 § hyväksyttiin yksimielisesti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti ottaen huomioon tehty korjaus.

12 §

Puheenjohtaja: 12 § käsitellään siten, että käsitellään ensin sen 1 momentti ja 2 momentti. 1 momenttiin on sääntövaliokunnalla pieniä muutoksia, jotka hyväksytään yksimielisesti, samoin 2 momenttiin, jotka hyväksytään yksimielisesti.

12 §:n 1 ja 2 momentit hyväksyttiin muutoksineen yksimielisesti valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

12 §:n 3 momentti

Puheenjohtaja: Kolmanteen momenttiin on Veikko Laine tehnyt ehdotuksen. Ehkä on parempi, että luen tämän kokonaan: »Esityksiä varsinaiselle edustajakokoukselle saavat tehdä hallitus, jäsenliitot ja näiden jäsenyhdistykset. Edustajakokouksessa käsiteltäviksi tarkoitetut asiat on esitettävä hallitukselle kirjallisesti vähintään kolme kuukautta ennen kokousta, ei kuitenkaan ennen edellä mainittua kokouskutsun ennakoilmoituksen lähettämistä jäsenliitoille.»

Koska on tehty sääntövaliokunnan enemmistön kannasta poikkeava muutos ehdotus, on 12 §:n 3 momentista äänestettävä. Voisiko kokous yksimielisesti hyväksyä, että käsittelemme tämän siten, että suoritamme asiasta koeäänestyksen edustajakorttia nostamalla?

Selostus todettiin oikeaksi ja koeäänestys hyväksyttiin toimitettavaksi.

Koeäänestys ja päätös

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen nostavat ensiksi edustajakorttinsa ylös ne, jotka ovat sääntövaliokunnan ehdotuksen kannalla.

Tämä tapahtui.

Puheenjohtaja: Alas! Tämän jälkeen nostavat edustajakorttinsa ylös ne, jotka ovat Veikko Laineen tekemän ja Lauri Pekolan kannattaman 3 momenttia koskevan muutosehdotuksen kannalla. Kortit ylös!

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Alas! Totean sääntövaliokunnan ehdotuksen saaneen ylivoimaisen enemmistön.

Äänestyksen tulos merkittiin pöytäkirjaan.

12 §:n 3 momentti oli tullut hyväksytyksi sääntövaliokunnan ehdotuksen mukaisesti.

13 §

Puheenjohtaja: Sitten mennään sääntöjen kohtaan 13, johonka sääntövaliokunta ehdottaa pieniä muutoksia, jotka hyväksyttäneen yksimielisesti.

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

13 § hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

14 §

Puheenjohtaja: Sitten mennään sääntöjen kohtaan 14. Totean, että Veikko Laineen tekemä ehdotus SAK:n edustajakokouksen päätökseksi eräistä valintaperusteista ei ole selvä eikä täsmällinen ja yksityiskohtainen muutosehdotus tähän kohtaan. Toteamukseni hyväksyttäneen!

Todettiin.

Puheenjohtaja: Veikko Laine on pyytänyt puheenvuoron sääntöjen johdosta, ole hyvä.

Veikko Laine (Rakennustyöläisten Liitto r.y.): Hyvät ammattiyhdistystoverit! Totean, että puheenjohtajan tulkinta on virheellinen. Tein selvän konkreettisen esityksen enkä hyväksy sitä, että menetellään siten kuin puheenjohtaja esittää, vaan vaadin, että todetaan lippuäänestyksin tämä äänestyksen tulos 14 §:n kohdalla.

Enempää keskustelua ei syntynyt.

Puheenjohtaja: Jätetään sääntöjen 14 §:n käsittely hetkeksi avoimeksi!

14 §:n käsittely keskeytettiin.

15 §

Puheenjohtaja: Siirrytään 15 §:ään. Sääntövaliokunta on tehnyt siihen pienen muutoksen, joka koskee kokouskutsun toimittamista jne. Muutosehdotus hyväksytään yksimielisesti!

Keskustelua ei syntynyt.

Muutosehdotus 15 §:ään hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

16 §

Puheenjohtaja: 16 §:ään samoin pienehkö muutos, joka koskee jäsenperusteita. Hyväksyttäneen yksimielisesti!

Puheenvuoroja ei pyydetty.

Muutosehdotus 16 §:ään hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

Puheenjohtaja: Tässä yhteydessä toteaisin myös tulleen hyväksytyiksi ne sääntövaliokunnan ehdotukset, jotka sääntövaliokunnan sihteeri, tuomari Varis luetteli ja ilmoitti ja jotka koskevat tätä valtuuston varapuheenjohtajan vaikutusta sääntöjen eräisiin kohtiin.

Keskustelua ei syntynyt.
Saäntövaliokunnan ehdotukset hyväksyttiin yksimielisesti.

17 §

Puheenjohtaja: 17 § myös hyväksyttänee sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa. Hyväksytään!

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Muutosehdotus 17 §:ään hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

18 §

Puheenjohtaja: 18 § sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa!

Keskustelua ei syntynyt.

Muutosehdotus 18 §:ään hyväksyttiin yksimielisesti valiokunnan ehdottamassa muodossa.

19 §

Puheenjohtaja: 19 §, ei muutoksia!

19 § hyväksyttiin muutoksitta.

20 §

Puheenjohtaja: 20 §:ään pienehköjä muutoksia! Hyväksytään sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa yksimielisesti!

Keskustelua ei syntynyt.

20 § hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

21 §

Puheenjohtaja: 21 § hyväksytään sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa yksimielisesti.

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

21 § hyväksyttiin yksimielisesti sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa.

22 §

Puheenjohtaja: 22 §:ään ei muutoksia!

22 § hyväksyttiin muutoksitta.

23 §

Puheenjohtaja: 23 §:ään ei muutoksia!

23 § hyväksyttiin muutoksitta.

24-26 §

Puheenjohtaja: 24, 25 ja 26 §:iin ei muutoksia!

24-26 § hyväksyttiin muutoksitta.

Jatkettiin 14 §:n käsittelyä.

Puheenjohtaja: Sääntöjen 14 §:n osalta asia palautetaan vielä sääntövaliokuntaan, joka kokoontuu välittömästi huoneessa 7.

14 § palautettiin sääntövaliokunnan käsiteltäväksi.

Puheenjohtaja: Sääntökohdan käsittely keskeytetään!

Sääntöjen käsittely keskeytettiin.

12 § (Yleiskeskustelu) (jatkoa)

Katsaus toimintaan vuosina 1971—1975 sekä lähiajan toimintalinjat

Puheenvuorojen rajoittaminen työjärjestyksen kohdassa 12

Puheenjohtaja: Samalla toteaisin, että esityslistan kohtaan 12 on nyt kokoukselle esitetyn pyynnön johdosta tullut muutamia lisäpuheenvuoroja, niin että näitä käyttämättömiä puheenvuoroja on tällä hetkellä 39. Koska tämä kokouksen hyväksymä 5 minuutin määräaika päättyy jo huomattavasti aikaisemmin, tiedustelen kokoukselta, että voitaisiinko katsoa, että nämä 39 käyttämätöntä puheenvuoroa katsotaan riittäviksi tähän asiakohtaan?

Kukaan ei pyytänyt puheenvuoroa.

Puheenjohtaja: Voitaneen hyväksyä!

Puheenvuorot rajoitettiin pyydettyihin 39.

Yleiskeskustelu

Puheenjohtaja: Jatketaan esityslistan kohdan 12 käsittelyä^

Jarmo Koikkalainen (Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Puheenjohtaja Oivion laajassa ja ansiokkaassa puheen-

vuorossa tilannekatsauksessaan kiinnitettiin mielestäni huomiota terävällä tavalla myös nuorisokysymyksiin. Kuten Oivio totesi, kuluneella edustajakokouskaudella on SAK pyrkinyt täyttämään myös nuorisotoiminnan alueella viime edustajakokouksen asettamia tehtäviä. Mielestäni tämä kehitys on ollut myönteistä ja varmaan järjestöemme kokonaisuutta ajavaa toimintaa. Nähdäkseni jos mihin niin työläisnuoriso-ongelmiin ja nuorison järjestöaktiivisuuden kohottamiseen on meidän yhteisesti paneuduttava nyt alkavalla edustajakokouskaudella. Monet yhteiskunnalliset koko palkkatyöväestöä koskevat ongelmat kohtaa nuoriso voimakkaimpina ja vaikeimpina, viitaten vain mm. nuorisotyöttömyyteen, koulutusongelmiin ja taloudellisiin huoliin sekä asuntovaikeuksiin. Nyt meille lähetetty nuorisopoliittinen ohjelmaluonnos mielestäni antaa selkeitä ja kokonaisvaltaisia vastauksia järjestöemme tulevista tehtävistä tällä alueella. Onkin vain painotettava, että nämä päätökset tulevat konkreettisesti kamppailukysymyksiksi niin sopimuspolitiikassa kuin etujärjestötoiminnankin alueella. Nuorten mukaantuloa ay-liikkeen ja sen päättäväisyyttä kaikkialla tasoilla olisi turvattava. Onhan valtiollisella ja kuntasektorilla myös nuoria päätöksentekijöitä mukana. Järjestöllisen kehityksemme kannalta pidän ensiarvoisen tärkeänä sitä, että tulevalle toimintakaudellamme tehostamme nuorisotyötämme ammattiliitoissa ja keskusjärjestössä ja sitä kautta luonnollisesti ammattiosasto- ja paikallisjärjestötasolla. Tämän onnistuminen edellyttää suurempaa tukea nuorisotyötämme kohtaan ja työvoimaresurssien huomattavaa lisäystä. Uskoakseni ne toimenpiteet, joita me järjestönä teemme työläisnuorison asian parantamiseksi ja osallistumismahdollisuuksiemme kohottamiseksi, koituvat myös ay-liikkeen tulevan toiminnan hyväksi ja turvaksi.

Pidän erityisen merkittävänä, että me kehitämme yhteistoimintasuhdetamme ammattikoululaisiin ja työväenliikkeen poliittisiin nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöihin sekä Työväen Urheiluliittoon. Näiden kanssa tapahtuvalla yhteistyöllä me voimme rakentaa työväenliikkeen nuorisopoliittikkaa nuorison hyväksi nuorison kanssa. Kiitos!

Ilmari Kosonen (SAK:n hallituksen jäsen, Metallityöväen Liitto r.y.): Arvoisa puhemies, hyvät toverit! Rauhantyö kuuluu työväenliikkeen toimintaan aivan yhtä kiinteästi kuin kamppailu muiden elinehtojen parantamiseksi.

SAK on perustanut erityisen rauhantoimikunnan ja sen tueksi rauhanasiain neuvottelukunnan. Nämä elimet jatkavat vanhan Ammattiyhdistysväen rauhan-toimikunnan työtä, mutta näille elimille on annettu nyt huomattavasti enemmän arvovaltaa. Ne puhuvat nyt lähes miljoonan jäsenen nimissä.

Tältä miljoonalta ei suinkaan puutu valmiutta rauhantööhön. Sen ovat osoittaneet ne keräykset ja muut kampanjat, joita on suoritettu, kuten Chile-keräys pari vuotta sitten, joka tuotti 800 000 markkaa. Mainittakoon myös ammattiyhdistysliikkeen tuki Etelä-Vietnamin vallankumoukselle, jossa saavutettiin hyviä tuloksia, vaikkakin toiminta lähti verkkaisesti liikkeelle.

SAK:n rauhantoimikunta on tehnyt kiitettäviä aloitteita. Esimerkkinä mainittakoon viime vuoden julistekampanja Espanjan fasishtihallintoa vastaan, joka matkustus- ja ostoboikottikehotuksineen ilmeisesti koski myös kotoisten kapitalistien sieluun niin ankarasti, että julisteita revittiin jopa ammattiosastojen ilmoitus-tauluilta.

Tästä huolimatta voidaan varmasti sanoa, ettei ammattiyhdistysliikkeen valmiutta rauhantyyöhön ole kuitenkaan käytetty riittävästi hyväksi. Keräysten ja kampanjoiden aloittaminen on työlästä ja raskassoutuista, kun varsinainen rauhantyyöorganisaatio on vain pienessä osassa ammattiyhdistysliikettä.

Rauhanasiain neuvottelukunnan tarkoituksena oli alunperin vetää laajemmat joukot mukaan tähän työhön, mutta siinä ei ole vielä onnistuttu. Tehokas rauhantyyö edellyttäisi, että kaikkiin liittoihin muodostettaisiin rauhanjaostoja, että jokaisella paikallisjärjestöllä olisi oma rauhanjaostonsa ja että ammattiosastoissa valittaisiin rauhanvastaava yhtä luonnollisesti kuin puheenjohtaja tai pääluottamusmies valitaan. Näiden avulla voitaisiin luoda yhteydet, jotka turvaisivat toiminnan käynnistymisen riittävän ripeästi kun tarve sitä vaatii.

Useinhan tukikampanja tai vastalauseliike edellyttää juuri nopeaa reagointia. Mutta toisaalta on myös paljon sellaista, jota voidaan ennakoida ja suunnitella pitkällä tähtäyksellä, esimerkiksi asioita, jotka liittyvät aseistariisuntaan ja yleiseen turvallisuuteen; samoin rauhantyyön varsinainen pohjustus, organisointi ja koulutus edellyttävät pitkän tähtäyksen ajattelua, jollaista ei rauhantoimikunnan työssä ole kovin paljon vielä näkynyt. Tänä vuonna myös Työläiskonferenssin valmistelut ovat jossain määrin myöhässä.

Suunnitelmallisuutta on saatava lisää SAK:n rauhantyyöhön. Hallituksen olisi annettava rauhantoimikunnalle tehtäväksi laatia rauhantyyön suunnitelma useamman vuoden ajalle, vaikka ensi edustajakokoukseen saakka, kuitenkin siten, että sitä tarpeen vaatiessa aina muutettaisiin olosuhteiden mukaisesti. Tällöin olisi kuitenkin jonkinlainen perusta, jolle voisi ryhtyä rakentamaan rauhantyyön tehostettua organisaatiota.

Suunnitelmallisuus auttaisi myös kenttätöntekijöitä. On selvää, että jo nyt ammattiyhdistysväen tietoisuus on korkea, useimmiten tiedetään aika paljon jo, mistä on kysymys, kun ryhdytään keräämään nimiä adresseihin tai rahaa. Silti työn mielekkyys nousee huomattavasti, jos voidaan pitää asiaa valaiseva työpaikkatilaisuus. Mutta siihen tarvitaan alustusrunkoja, aineistoa ja valmisteluja. Tähän tulisi kiinnittää suurta huomiota. Eräissä tapauksissa aineistoa voi todennäköisesti kehittää yhteistyössä muun rauhanliikkeen kanssa tai käyttää toisten järjestöjen laatimaa aineistoa. Mutta missä aineisto ei vastaa ammattiyhdistysliikkeen vaatimuksia, olisi tuotettava omaa.

Tässä olisi SAK:n kansainväliselle osastolle tärkeä työtehtävä. Tutkimalla muiden maiden olosuhteita ja tiedottamalla niistä jäsenistölle voisi kansainvälinen osasto huomattavasti edistää rauhan-, solidaarisuuden ja ylipäänsä kansainvälisten asioiden harrastusta SAK:n jäsenten keskuudessa. Kansainvälistä toimintaa tulisi suunnata ei vain ulospäin, vaan myös sisäänpäin omaan järjestöön.

Miten tässä tulisi sitten edetä? Esitän konkreettisen ehdotuksen. Lähes päivälleen vuoden kuluttua alkavat valmistelut ETYKin seurantaan liittyvän ulkoministerikokouksen pitämiseksi Belgradissa. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätöksiäkirjan toteutumista ei ole riittävästi pohdittu eikä asiakirjaa edes selvitetty työpaikoilla tai ammattiosastoissa, kun esimerkiksi sosialistisissa maissa näitä tuloksia on toden teolla opiskeltu. Ammattiyhdistysliikkeen tehtävänä olisi luoda Suomessa pohjaa ETYKin tulosten seurannalle laajemmissa piireissä.

SAK voisi ruveta valmistelemaan ensi vuonna pidettävää Suomen ammattiyh-

distysliikkeen ETY-kokousta, johon osallistuisi ammattiyhdistysväkeä koko maasta. Valmisteluja varten paikallisjärjestöt nimeäisivät vastaavat työryhmät, jotka SAK:sta ja muilta rauhanjärjestöiltä toimitetun aineiston ja hankittujen kysymysasetteluehdotusten perusteella ryhtyisivät käsittelemään eri näkökohtia ETYKin päätösasiakirjan toteuttamisesta. Täten voivat edustajat lähteä päätösseminaariin todella konkreettista tietoa ja kollektiivisesti valmisteltuja näkökohtia mukanaan. Jos tämä päätösseminaari pidetään hyvissä ajoin keväällä, niin tuloksista tulee olemaan hyötyä sekä Belgradin ulkoministerikokousta valmisteltaessa että sitä ammatillisten keskusjärjestöjen kansainvälistä ETY-konferenssia silmällä pitäen, jonka pitämistä mm. SAK on ajanut.

Hyvät toverit! Ammattiyhdistysliikkeelle rauhantyö on luonnollista ja läheistä. On erittäin myönteistä, että SAK:ssa, toisin kuin muissa VAKL:n jäsenjärjestöissä yleensä, rauhantyölle on annettu edes nykyinen asema. Nyt pitäisi vain ryhtyä kehittämään jäsenten mahdollisuuksia antaa panoksensa siihen.

Ja aivan ensisijaisina tehtävinä on Chilen ja Espanjan taistelevien työläisten tukeminen. Ehdotan, että SAK uudistaa vanhaa onnistunutta kampanjaansa ja ryhtyy keräämään työpaikoilla tunnin palkkaa Chilen työläisten hyväksi.

Samoin ehdotan, että puhemiehistö miettisi vetoomuksen esittämistä toisen Tukholman vetoomuksen allekirjoittamiseksi seuraavalla tavalla:

»Pysyvän rauhan saavuttaminen ja asevarustelujen lopettaminen ovat työväenliikkeen perinteisiä tavoitteita. Tässä taistelussa viime vuosien pyrkimykset jännityksen lieventämiseksi ovat merkinneet huomattavaa edistysaskelta. Vakan uhkan maailmanrauhalle muodostaa kuitenkin edelleen asevarustelu, joka samalla estää maailman kansojen tasa-arvoisen kehityksen. SAK:n periaateohjelmassa osoitetaan taistelu aseistariisunnan puolesta tärkeäksi ammattiyhdistysliikkeen toiminta-alueeksi. SAK:n XI edustajakokous on tähän viitaten päättänyt allekirjoittaa Maailman Rauhanneuvoston aloitteesta laaditun vetoomuksen yleisen aseistariisunnan ja maailman aseistariisuntakonferenssin koolle kutsumisen puolesta ja kehottaisi myös ammattiliittoja sekä jäseniään menettelemään samoin».

Keskustelu keskeytettiin.

Puheenjohtaja: Ehdotus jätetään järjestävän valiokunnan harkintaan.

Ilmari Kososen ehdotus lähetettiin järjestävään valiokuntaan.

Keskustelua jatkettiin.

Benjamin Reittu (Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit! Tarkastellessamme tänä päivänä keskusjärjestömme mennyttä ja tulevaa toimintaa joudumme varmasti yhdistämään järjestömme toiminnan koko yhteiskunnalliseen kehitykseen eikä ainoastaan suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen, vaan maailmanlaajuisen kehitykseen. Se, että täällä on todettu SAK:n järjestöväen määrällinen suuruus ja tältä pohjalta myös voima, mielestäni ei anna riittävää kuvaa järjestömme luonteen kuvaamiseksi. Määrällisyys ei ole voiman kriteeri. On todettava, että miljoonaa lähestyvä SAK:n

jäsenjoukko tajutessaan yhteiskunnallisen tehtävän työväenluokan puolesta voi käyttää tarvittaessa kyllä sellaista voimaa, jonka vastapainoa maassamme ei löydy.

Edustajatoverit! Tänä päivänä meidän tehtävämme kentän ihmisinä on nimenomaan SAK:n johdolle vakuuttaa tämä kanta ja tämä tarve, jota suomalainen työväenluokka maassamme odottaa. Meidän on syytä kiinnittää huomiota siihen esimerkiksi työhön, jota veljespuolueidemme ihmiset täällä meidän kanssamme mukana ololla esittävät. He ovat käyneet omat ankarat taistelunsa ja saavuttaneet sen tuloksen, johon myös meidän järjestömme on toimintamme pitkällä tähtäyksellä tähdännyt. Ne ovat vapauttaneet työtätekevät ihmiset toisen ihmisen riistosta. Meidän on syvästi kunnioitettava tätä perinnettä ja oltava ylpeitä siitä, että työväenluokka voi osoittaa esimerkkillään jo hyvin monessa maassa kapitalistiselle järjestelmälle paremmuutensa.

Meidän on tarkasteltava SAK:n toimintaa myös kriittisestä näkökulmasta. Nämä ilmiöt, jotka tässäkin kokouksessa ovat olleet mielestäni häiritsevästi vallalla, eivät kuvasta SAK:n tulevassa toiminnassa niitä demokraattisia pelisääntöjä, joita kentän työläiset odottavat keskusjärjestöltään. Me tiedämme viimeisten vuosien aikana tapahtuneen valtiomonopolistisen kapitalistisen kehityssuunnan ja sen, millä tavalla SAK on pystynyt torjumaan, niin ettei tästä koituisi työtätekeville jäsenille haittoja. On valitettavasti todettava, ettei SAK ole riittävästi pystynyt tässä taistelussa puolustamaan palkkatyöväestöä.

Jo tämän liittokokouksen välivuosista ensimmäisinä vuosina oli havaittavissa kansainvälisten pääomien keskittymisilmiöitä. Tässä kysyttiin SAK:n asennetta. Kysymys oli EEC:hen liittymisestä. Tuolloin SAK:lla ei ollut kykyä nähdä pitkällä tähtäyksellä, vaikka sen periaateohjelmaan kuului vastustaa kansainvälisiä pääomia ja suhtautua tällä tavalla myös EEC-kysymyksiin. Tänä päivänä meillä on kokemuksia EEC-kysymyksistä. Meillä tulisi suurena järjestönä olla kykyä reivata tätä mahtavaa laivaa siihen suuntaan, joka työtätekeville suomalaisille on eduksi. Niinpä arvio EEC:n suhteen olisi päivänpolttava kysymys. SAK:n tulisi määritellä kantansa EEC:hen ja vaikuttaa koko jäsenvoimallaan, että maamme todella irrottautuisi lännen monopolipääomasta. Minä uskon, että meillä on monia ongelmakysymyksiä, jotka estävät laajan järjestömme nykyistä tehokkaamman käytön. Meillä on koulutusjärjestelmä, jota on keuhuttu varsin laaja-alaiseksi ja varsin tehokkaaksi. Myös tätä kysymystä on, toverit, tarkasteltava luokkataistelun merkityksen pohjalta. Tähtääkö koulutuksemme SAK:ssa ja sen jäsenliitoissa siihen, että yhteiskuntamme muuttuu todella sosialistiseksi ja että ihmiset tätä kautta ovat todella vapautuneet toisen ihmisen riistosta? Minä uskon, että te toverit ette parhaalla tahdollannekaan voi tätä väittää, vaan meidän koulutusinstituutiomme kouluttavat työläistovereita todella kokousteknokraateiksi. He ovat sitä, mutta se ei auta kovinkaan paljon työväenluokan asiaa. On esimerkkejä siitä, että mm. Kansan Sivistystyön Liitto, joka on toisen poliittisen voiman koulutusinstituutio, on SAK:n koulutushommassa ollut syrjinnän kohteena. Ei tällä periaatteella tavoiteta järjestön taisteluvoimaa, vaan suuntaa on muutettava!

Minä luulen, että näitä syrjintäilmiöitä, jotka korostavat ja osoittavat järjestön kyvyttömyyden nähdä sitä tarvetta, joka työväenluokan luokkataistelussa tänä päivänä on tarpeen, on aika paljon olemassa. Tiedämme varsin hyvin, jotta mm. sellainen kommunistien lehti kuin Tiedonantaja, se on ollut jatkuvan syrjinnän

kohteena. Hyvät toverit, minä vakuutan teille: me olemme samanaikaisesti olleet hyväksymässä ja olemme olleet esittämässä YK:ssa ihmisoikeuden julistuksessa, että ihmisille on taattava tasa-arvoinen kehitys. Olemmeko olleet itse tässä kehityksessä mukana? Kyllä meidän toverit tämä on todettava: jos me emme itse voi antaa jäsenkunnallemme ja yhteisöillemme, jotka tunnustavat SAK:n perustavoitteet, näitä demokraattisia oikeuksia, niin ei meillä ole oikeutta vaatia myöskään muilta.

Paperiliiton sopimuksen alalta en malta olla huomauttamatta muutamista esimerkeistä Paperiliiton sopimuskentästä ja mielestäni sen takia, että täällä edustajakokouksessamme on tullut varottavia esimerkkejä demokraattisten menettelytapojen tukahduttamisesta. Me olemme taistelleet myös Paperiliiton alueella ja olleet varmasti myös erimielisiä asioista, mutta minun on tässä pöntössä vakuutettava se, että Paperiliiton työläiset ovat sallineet omassa olemuksessaan ehkä monia muita liittoja paremman järjestökritiikin, jonka me Paperiliitossa olemme nähneet pelkästään järjestön kasvattavana tekijänä. Minä uskon, että meidän koko järjestökentässämme olisi kasvattava kritiikki sallittava ja annettava sen vaikuttaa, eikä tukahdutettava! Minä vakuutan tässä vielä, että minä uskon, että nämä päätökset, mitä täällä on tehty, mm. valiokuntien valitseminen: sieltä on edustusoikeus eväty puolueen periaatteista kiinni pitäviltä kommunisteilta. Minä vakuutan sen: vaikka hallinnollisista tehtävistä kommunistit eristettäneen, niitä ei eristettäne joukkojen parista! Aina ovat kommunistien työpaikat työätekevien rinnalla ja myös tässä tapauksessa, jos tällaiset esitykset toteutetaan, että keskusjärjestön ja liittojen johdosta karsitaan kommunistit, niin varmasti työ tulee jatkumaan kentän ihmisten parissa, ja siellä kommunistien paikka toki onkin.

Se, että järjestö on tunnetut vuotensa taivaltanut ja olemme tässä edustajakokouksessa tekemässä mm. uusia henkilövalintoja, minun mielestäni avaa vain uusia näköaloja työehtosopimus- ja muun politiikkamme suunnan muuttamisen alueilla.

Minä toivon, että ne vaihtuvat puheenjohtajat ottavat entistä enemmän kentän ihmisten mielipiteet huomioon, ja tällä tavalla yhdessä voimme keskusjärjestön toimintaa tehostaa. Kiitoksia!

Keskustelu keskeytettiin.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Väliällä ilmoitetaan, että vaalivaliokunta kokoontuu välittömästi eli klo 15 huoneessa 9.

Keskustelu jatkui

Esko Karttunen (Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.): Hyvät toverit! SAK:n harjoittamaa palkkapolitiikkaa on mainostettu solidaarisena palkkapolitiikkana, jopa jossakin vaiheessa voittona matalapalkkaisille. Todisteita näille väitteille on kuitenkin käytännössä varsin vaikea löytää.

On tietysti totta, että verrattuna esimerkiksi 50-luvun prosentuaalisiin palkkako-

rotuksiin, jotka antoivat korkeampipalkkaisille säännöllisesti enemmän pennejä ja markkoja kuin alempipalkkaisille, eräänlaiseen solidaarisuuteen on tällä vuosikymmenellä pyritty toteutettaessa sopimusten tekohetkellä palkankorotukset pennimääräisesti saman suuruisina. Hyvä tarkoitus on kuitenkin jo alun pitäen ollut tuomittu pelkäksi tarkoitukseksi, koska TES-politiikkaan liittyviä käytännön vaikutuksia ei ole inflaation vallitessa samalla turvattu hinnan nousuja vastaan.

Kun sopimukset on tehty kaikilla aloilla alun pitäen suhteellisen saman tasoisiin - tason vaihdella 10 - 13 % - ja inflaatio on samanaikaisesti edennyt 15-18 %:n vuosivauhdilla, ei ole vaikea laskea, miten kaikille niille on käynyt, jotka ovat kunnioittaneet sopimuksia ja joutuneet tyytymään sopimuspalkkapeneihin.

Vuosittainen reaalianansion lasku lieene ollut parin viime vuoden osalta 4 - 5 %. Solidaarisesti tällaista palkkapolitiikkaa tuskin voi sanoa. Tätä arvostelua ei suinkaan pelasta väite, että SAK ei ole voinut tietää inflaation vauhtia eikä sen seurauksia. SAK:ssa on ollut niitäkin, jotka ovat sen nähneet ja tienneet ja esittäneet sellaisen sopimusehdon mukaan ottamista, joka suojaisi työtätekevän tällaisilta ansion riistoilta. Vaikka inflaatioprosenttia ei etukäteen aina voidakaan tarkkaan ennustaa, voidaan aina luoda toki järjestelmä niitä vastaan. Tunnettuja järjestelmiä ovat indeksiehto, purkuehto, tarkistusmenettely jne. Nämä eivät kuitenkaan ole SAK:n enemmistön harjoittamassa TES-politiikassa toteutuneet.

Juuri tämä on koitunut naisvaltaisten matalapalkka-alojen tappioiksi. Alunperin solidaariselta näyttävästä TES-politiikasta on käytännössä tullut mitä epäsolidaarisinta politiikkaa. Ne vähäväkisimmät ja sopimuspolitiikkaa eniten kunnioittavat alat, joilla työskentelee lähes puolet tämän maan työvoimasta, ovat jääneet vaille sitä SAK:n tukea, jota ne ehdottomasti keskusjärjestöltä tarvitsisivat pystyäkseen torjumaan inflaatiokarusellin tuhoisia vaikutuksia. Seurauksena on ollut, että vaikka tilastot prosentuaalisesti osoittavatkin naisten palkkojen hitusen parempaa nousua, ovat ne pennimääräisesti jääneet kaiken aikaa yhä syvempään kuoppaan, joka on jo yli 3,50 mk. Lieneekö tarpeen muistaa, että prosenteilla on kaupassa hyvin vähän merkitystä. Siellä kelpaavat vain pennit ja markat.

Voimassa oleva tulopoliittinen kokonaisratkaisu on peruslähtökohdaltaan pitkistä aikaa oikea, koska siihen sisältyy hintasulku ja tiukennettu hintasäännöstely, joiden katoksi asetettiin kuuluisa 5 %. Matalapalkkaisille tämän kaltainen ratkaisu luo aiempia vakaamman perustan. Toisaalta on kuitenkin todettava, että tehdyn tupon heikkoutena oli ehdottomasti se, ettei siihen vielääkään sisällynyt kompensatiota kuluneiden vuosien jälkeenjääneisyydestä. Tällä kierroksella kuten aikaisemminkin Elintarviketyöläisten Liitto esitti keskitettyyn ylimääräistä ohjepalkkojen korotusta, joka olisi tehnyt oikeutta matalapalkkaisille työntekijöille, siis lähestulkoon kaikille naisille ja nuorille. Kun tämä ei mennyt läpi, joutuivat elintarviketyöläiset hakemaan vaatimaansa palkkauksellista tasa-arvoa irtautumalla tuposta ja aloittamalla työtaistelun. Tavoitteemme oli ennen kaikkea alempien matalapalkkasektorien kohottaminen muiden tasolle ja lähemmäksi teollisuuden keskiansiotasoa. Tässä mielessä elintarviketyöläisten työtaistelu oli solidaarisuudessaan suorastaan historiallinen, koska sen tulokset todella menivät pääasiallisesti matalapalkkaisille, jopa niin että kaikkein alhaisimmat palkat nousivat 10 vuotta alalla olleiden kohdalla noin 500-700 mk, ehkä ylikin.

Heikoimmatkin korotukset tosin olivat teollisuuden ja liha-alan piirissä lähes 15 % luokkaa.

Vastoin odotuksia elintarviketyöläisten lakko, vaikka se tunkeutuikin joka kodin ruokapöytään ja olisi saattanut aiheuttaa yleisen vastareaktion, tunnuttiin koettavan oikeutettuna matalapalkkaisten puolustustaisteluna. Me saimme yleisön sympatiat puolellemme. Tämä osoittaa, että käsite »matalapalkkaisten alat» on mennyt ihmisten tietoisuuteen eikä ihme; onhan lähes puolet maamme työvoimasta naisia, jotka lähes poikkeuksetta ovat matalapalkkaisia. He kokivat meidän taistelumme solidaarisuustaisteluksi heidänkin puolestaan. Tulevia TES-ratkaisuja ajatellen ay-liikkeellä ei ole varaa olla ottamatta tätä heräämistä huomioon. SAK:lta on odotettu riittävän kauan tekoja matalapalkkakysymyksessä. Matalapalkkaiset eivät enää ymmärrä, mikä SAK:n rooli on. Korkeampipalkkaiset hoitavat asiansa itse. Matalapalkkaisten eteen SAK ei ole tehnyt läheskään riittävästi. Kenen palkkoja se siis viime kädessä puolustaa?

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Välillä ilmoitetaan, että vaalivaliokunta kokoontuu välittömästi huoneessa 9. Siis huoneessa 9 vaalivaliokunta välittömästi!

Reino Koivisto (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Hyväksyessään tulopoliittisen kokonaisratkaisun keskusjärjestö edellytti hintainflaation jyrkkää katkaisemista ja hinnankorotuksien rajoittamista alle 5 %:n sopimuskauden aikana. Tämä keskeisin ja koko sopimuksen ratkaisevin edellytys on joutumassa romukoppaan, ellei SAK kiireesti estä elintasomme alentajien aikeita. Suorittaessamme arvioita siitä, mikä merkitys on hintojen säännöstelyllä yhtenä sopimuspoliittisena osana, voidaan sanoa, että jos säännöstelytoimet siten hoidetaan, kun SAK on edellyttänyt hyväksyessään nyt voimassa olevan keskitetyn kokonaisratkaisun, niin se merkitsee noin 13 % alhaisempaa hintatasoa kuin edellisenä vuonna eli pelkistetysti sanottuna viime vuonna hinnat nousivat 1,5 %:n kuukausivauhdilla, nyt nousua on arvioitu noin 0,4 % kuukaudessa. Arvioitujen tavoitteiden saavuttaminen ei kuitenkaan toteudu, ellei maan hallitus ryhdy sellaisiin toimenpiteisiin, että hintasulkua jatketaan. Kysymys on tämänkin toimintaloikon suunnan muutoksesta, joka myötävaikuttaa laajemman talouspolitiikan suunnan muutokseen, kuten me kommunistit ja kansandemokraatit olemme edellyttäneet.

Vaikka me varsin hyvin tiedämme hintojen ja maksujen korotusten vaikutuksen omissa talouksissamme, niin kuitenkin on tarpeen ilmaista eräitä lukuja hinnankorotuksista viime ja tämän vuoden osalta. Viime vuonna viljatuotteet kallistuivat 24 %, liha 23,7 %, hedelmät ja vihannekset 38,5 % ja peruna miltei 40 %. Terveysten- ja sairaanhoito kallistui indeksimittausten mukaan vuoden 1975 aikana peräti 33,6 %. Vuositasolla inflaativauhti nousi 18 %:iin. Kun tarkastelemme hintojen ja maksujen korotuksia tämän vuoden osalta, lähinnä voimassa olevan keskitetyn sopimuksen ajalta, niin selvästi on nähtävissä, että hintojen ja maksujen korotusvauhti on tuntuvasti hidastunut. Kolmen ensimmäisen sopimuskuukauden jälkeen ovat elinkustannukset kallistuneet 3,1 % ja tämän hetkinen

arvio on 3,6 %. Kaikkein voimakkaimmin ovat kohonneet ravintomenot ja vähiten asuntomenot.

Heinäkuun alussa päättyvää hintasulkua on elinkeinohallituksessa jo odottamassa melkoinen korotushakemusten ja ilmoitusten ruuhka. Tiedossa olevan hintapaineen vuoksi ja siksi, että keskitetyn kokonaisratkaisun päätavoite voidaan toteuttaa, on SAK:n tämän edustajakokouksen arvovaltaan perustuen esitettävä vaatimus maan hallitukselle hintasulun jatkamisesta. Mikäli hintasulun jatkamista ei SAK:n toimesta esitetä, merkitsee se, että SAK on vapaaehtoisesti ja tietoisesti luopunut keskitetyn kokonaisratkaisun päätavoitteesta, joka on 5 %:n hintakatto. On syytä palauttaa mieliin, että pääministeri Martti Miettunen lähti tammikuun 27 päivänä 1976 päivätyssä välitysesityksessään siitä, että inflaatiokehityksen hillitsemisen ja tiukan hintapolitiikan edellytyksenä on keskitetyn työmarkkinaratkaisun aikaansaaminen. SAK on ratkaisun hyväksynyt ja ratkaisuun liittyvät inflatoriset vaikuttajat ovat maan hallituksen päätettävissä. Mikäli maan hallitus ei täytä eikä noudata keskitetyn työmarkkinaratkaisun sisältöä, ollaan jälleen ajautumassa samanlaiseen tilanteeseen, mikä vallitsi viime sopimuskaudella. Me kommunistit ja kansandemokraatit olemme lähteneet niin SAK:ssa kuin Metallityöväen Liitossakin siitä, että hinnat ja maksut pidetään kurissa. Tämä lähtökohta oli keskeinen silloin, kun sopimus helmikuussa 1976 hyväksyttiin, ja jatkossakin edustamme omaksumaamme linjaa.

Hyvät toverit! Hintojen ja maksujen kurissa pitäminen on tämän hetken tärkein ja ratkaisevin kysymys. Koko sopimuksen arvo tai arvottomuus on tästä kiinni. Kiitos!

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Ilmoitetaan, että sosiaalivaliokunta kokoontuu huoneessa 5 klo 16.00 ja nuorisopoliittinen valiokunta kokoontuu huoneessa 2 klo 15.30. Siis sosiaalivaliokunta klo 16.00 huoneessa 5 ja nuorisopoliittinen valiokunta klo 15.30 huoneessa 2.

Matti Riikonen (Rakennustyöläisten Liitto r.y.): Hyvät edustajakokoustoverit! Kuluneella toimintakaudella on SAK:n nuorisovaliokunnan työ suuntautunut ammatillisesti järjestäytyneen työläisnuorison aktivoimiseen yleensä ammattiyhdistysliikkeeseen ja sen nuorisotyöhön, yhteistyön kehittämiseen vasemmiston poliittisten nuorisojärjestöjen kanssa ja ammatillisten järjestöjen nuorisotason kansainvälisen yhteistyön kehittämiseen. Nuorisovaliokunnan toiminta käsittää kokonaisuudessaan koko ammattiyhdistysliikkeen toimintakentän. Sen tehtäväkenttä on hyvin laaja kuten koko ammattiyhdistysliikkeenkin. Ay-liikkeen nuorisotyön suunta on ollut oikea, mutta sitä olisi pitänyt pystyä suuntaamaan entistä enemmän työläisnuorten jokapäiväisiin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin ongelmiin, jotka ovat nykykapitalismin kaudella yhä kärjistyneet. Näitä työläisnuorison ongelmia, joita nuorisovaliokunnan olisi pitänyt käsitellä ja eritellä syvällisemmin, ovat työttömyys, sen syyt ja seuraukset, koulutuskysymykset, asuntoasiat, perhepolitiikka jne. Nämä kaikki ongelmat koskettavat kaikkia palkkatyöläisiä ja ne johtuvat kapitalistisesta talous- ja yhteiskuntajärjestelmästä, ja nykyinen

kapitalismin kriisi yhä kärjistää ja syventää näitä työläisnuorisoon ongelmia. Ammattiyhdistysliikkeen pitäisi pystyä määrittelemään yhdessä työväenpuolueiden kanssa keinot, miten päästään ulos kapitalismin kriisistä ja minkälaista yhteiskunta- ja talouspolitiikkaa maassamme on noudatettava. Yksin ammattiyhdistysliike ei voi murtautua kapitalistisesta riistojärjestelmästä, mutta se on mahdollista työväenpuolueiden kanssa.

Nuorisovaliokunnan ja yleensä ammattiyhdistysliikkeen nuorisotyön pitäisi olla syvällisesti kapitalistista järjestelmää erittelevää, sen epäkohtiin puuttumista, sen syiden ja seurausten selvittämistä ja keinojen etsintää, jolla monopolien valtaa rajoitetaan maan politiikassa ja työväestön valtaa lisätään. Tällainen suuntautuminen on puuttunut sekä ammattiyhdistysliikkeeltä että sen nuorisotyöltä. Nuorisovaliokunnassa on yhteistyö ollut tuloksellisempaa eheyttämisen jälkeisellä kaudella kuin keskimäärin muissa valiokunnissa. Valiokunnan järjestämiin tilaisuuksiin on yleensä pyritty ottamaan alustajat ja osanottajat suurin piirtein poliittisten voimasuhteiden edellyttämässä suhteessa. Valitettavasti on vielä jäsenliittoja, jotka eivät tunnusta eheyttämisperiaatteita ja suhteellisuusperiaatetta ja joiden liittojen piiristä ei saada osallistujia kansandemokraateista kannatuksen edellyttämässä suhteessa. Tämän edustajakokouksen olisi annettava lausuma, jossa liittoja kehoitettaisiin valitsemaan edustajat eri tilaisuuksiin ja koulutukseen sekä kurseille suhteellisen kannatuksen edellyttämässä suhteessa. Tämä poistaisi turhaa kitkaa ja keskinäistä voimain koetusta, edistäisi yhtenäisyyttä ja parantaisi ammattiyhdistysliikkeen taistelu- ja toimintakykyä.

SAK:n nuorisotyöstä merkittävä osa tapahtuu paikallisjärjestöissä, joissa on nuorisosaasto. Ammatillisten paikallisjärjestöjen nuorisotyö on riippuvainen siitä, miten aktiivisesti työläisnuoret osallistuvat toiminnan ja koulutuksen järjestämiseen. Tämä on riippuvainen siitä, miten nuorisovaliokunta pystyy kouluttamaan ja ohjaamaan työläisnuoria. Tämä nuorisotyön ohjaus ja nuorten koulutus on päässyt eheyttämisen jälkeen kohtalaiseen alkuun. Mutta nykyisestä koulutuksen ja ohjauksen tasosta on päästävä oleellisesti eteenpäin tai muuten tapahtuu kehityksessä pysähdys ja taantuminen. Eräissä ammatillisissa paikallisjärjestöissä nuorisotyötä vaikeuttaa se, että vähemmistönä olevat kommunistit ja kansandemokraatit on osittain tai kokonaan syrjäytetty nuorisosaastoista. Tällaista syrjintää tapahtuu valittaessa edustajia valtakunnallisiin ja alueellisiin neuvottelutilaisuuksiin sekä seminaareihin ja edelleen sellaisessa muodossa, ettei eräisiin ammatillisiin paikallisjärjestöihin oteta alustajiksi ja luennoitsijoiksi kommunisteja ja kansandemokraatteja, vaikka suositukset lähtevät siitä, että alustajat ja luennoitsijat otetaan vuorotellen eri poliittisista ryhmistä. Tällaista syrjintää tapahtuu yleisesti, mutta erittäin huomattavasti naisvaliokunnan ja naisjaostojen toiminnassa. Näin ay-liikkeen voimat pidetään tahallisesti hajallaan kenttätasolla eräillä paikkakunnilla. Paikallisjärjestöjen on tunnustettava voimasuhteet ja sovitava tältä pohjalta valittavien elinten voimasuhteista niin että eri poliittisilla mielipideryhmillä on kannatustaan vastaava osuus eri elimissä.

Vasemmiston poliittisten nuorisojärjestöjen ja SAK:n nuorisovaliokunnan yhteistyön näyttävänä tuloksena pidettiin syksyllä 1973 työläisnuorisopäivät Jyväskylässä. Ne olivat mahtava osoitus näiden järjestöjen yhteistyökyvystä ja halusta. Päivät olivat vastaus työläisnuorilta suurpääomalle ja sen politiikkaa tukeville. Siellä työläisnuoriso esitti omat näkemyksensä kapitalismista, EEC:stä ja työläis-

nuorison asemasta sekä heitti keskusteluun omat yhteiskuntapoliittiset vaatimuksensa, jotka ovat edelleenkin hyvin ajankohtaisia. Taistelua näiden vaatimusten puolesta on jatkettava. On saatava voimistetuksi työläisnuorison yhtenäisyyttä ja taistelukykyä, sillä ilman luokkataistelua ja kamppailua ei saada syvällisiä yhteiskunnallisia muutoksia eikä uudistuksia, jotka vastaavat työväenluokan etuja. Näiden päivien jatkoa ovat syksyllä pidettävät työläisnuorisopäivät 1976, joilla työläisnuoret pohtivat ongelmiaan ja ratkaisukeinoja niihin. On jatkettava SAK:n nuorisovaliokunnan ja vasemmiston poliittisten nuorisojärjestöjen yhteistyötä ja -toimintaa, koska sillä on suuri merkitys työläisnuorison taisteluun paremman elämän puolesta. Kiitos!

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja: Ilmoitetaan välillä, että naisasiain valiokunta kokoontuu valiokuntahuoneessa 4 klo 16.15 sekä rationalisointiasiain valiokunta huoneessa 3 klo 16.00.

Olavi Pylkkönen (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja! Hyvät edustajatoverit! SAK:n järjestöllinen kehitys, joka on ollut varsin myönteinen, on luonut myös entistä paremmat edellytykset harjoittaa työehtosopimuspolitiikkaa, jossa kuvastuu entistä voimakkaammin jäsenistön tahto. Kun me ammattiosastoissa ja työpaikoilla teemme yksimielisiä esityksiä työehtosopimuksiin mitä suurimman yksimielisyyden vallitessa, jotka todella perustuvat jäsenistön omaksumiin tarpeisiin ja käytännössä esiin tulleisiin puutteisiin, niin SAK:ssa, sen hallintoelimissä ei päästä niiden esittämisestä edelleen työnantajille yksimielisyyteen poliittisten eri mielipidesuuntien kesken. Tämä herättääkin kummastusta jäsenistössä, sillä ei demokratiaa sillä tavalla toteuteta, vaan se edustaa mitä suurinta epädemokraattisuutta. SAK:n enemmistöjohto on katsonutkin useimmissa tapauksissa parhaimmaksi menettelytavaksi lähteä tärkeisiin koko työväenluokkaa koskeviin keskusliittojen välisiin neuvotteluihin joko kokonaan ilman tavoitteita tai muodostamaan tavoitteet vasta neuvottelujen kuluessa. Tästä voimme tehdä sen johtopäätöksen, että SAK:n johdon enemmistö on alistunut monopoliporvariston pyrkimykseen asettaa valtiovallan toimenpitein tiukat rajat palkkakehitykselle, joita on palkkojen tiukka sitominen työn tuottavuuden kasvuun, kuten kommunistisen puolueen esityksessä demokraattisten voimien yhteistyöohjelmassa todetaan. Edelleen siinä määritellään varsin ajankohtaisesti, että monopoliporvariston pyrkimysten mukaisesti pyritään asettamaan tiukkoja rajoja ammattiyhdistysliikkeen toiminnalle. Työehto- ja palkkasopimukset pyritään toteuttamaan salaisiin huipputason neuvotteluihin työväestön asettamat tavoitteet ja joukkovoiman sivuuttaen. Tavoitteena on myös työriitojen pakkosovittelu ja pysyvä neuvottelumekanismi tulopoliittisia ratkaisuja varten. Ammattiyhdistysliike pyritään sitomaan tämän neuvottelumekanismin osaseksi. Tämä varsin ansiokas asiakirja osoittaa, mikä on ammattiyhdistysliikkeen rooli, jos monopoliporvariston toiveet toteutuvat. Viime vuosina harjoitettujen tulopoliittisten kokonaisratkaisujen perusteluina on esitetty, että niillä voidaan turvata matalapalkkaongelman poistaminen, tuloerojen tasoittaminen, solidaarinen palkkapolitiikka, vaikuttaa kaikkiin

tulonmuodostuksiin sekä parantaa sosiaalisia kysymyksiä. Nyt kuitenkin jo useiden tupo-ratkaisujen vuosien jälkeen voidaan todeta, että keskeisenä vaatimuksena olleet reaaliansioiden nousun turvaamiset ovat sopimusratkaisujen yhteydessä jääneet toteuttamatta. Se on jäänyt hyvin suurelta osin työpaikkakohdaisen toiminnan varaan ja on ollut riippuvainen tapahtuneista liukumista, joiden jakautuma on ollut mahdollisimman epätasainen työntekijöiden kesken. Siis solidaarisen palkkapolitiikan toteutuminen on jäänyt sopimuksissa lähes saman suuruisiin yleiskorotuksiin. Toisaalta esimerkiksi Metallin sopimuksissa ovat tehdyt sopimusratkaisut suosineet urakkatyöntekijöitä eikä ole voitu sopimusteitse supistaa sitä varsin suurta eroa, joka käytännössä vallitsee urakka- ja aikapalkkojen välillä.

Tämän sopimuskauden myönteisenä seikkana on hintasulun aikaansaaminen, joskin sopimuksen muu vaikutus jäänee jo edellä kerrotun tasoiseksi. Sopimuksen lähes yksimielisen hyväksymisen ehtona oli kuitenkin, että jo useiden vuosien aikana vallinnut voimakas inflaatio voidaan pysäyttää 5 %:iin sopimuskauden aikana. Nyt kun hintasulku on päättymässä ja suurpääoma valmistautuu lisäämään hinnankorotuspainetta eikä sopimuksissa ole selvää toimenpidemääräystä siltä varalta, että hintataso ylittää tuon 5 %:n rajan, on SAK:n todella huolellisesti valmistauduttava tilanteen vaatimalla tavalla sekä sille kuuluvan arvovallan mukaisesti.

Hyvät toverit! SAK:n harjoittamassa sopimuspolitiikassa tulisi kiinnittää erikoisista huomiota sopimusten tason huomattavaan nostamiseen, vallitsevien palkkaerojen poistamiseen, työläisten ja ammatillisten järjestöjen toimintaoikeuksien ja vaikutusmahdollisuuksien laajentamiseen, luottamusmiesten ja työturvallisuusmiesten aseman vahvistamiseen, irtisanomis- ja pakkolomautussuojan tehostamiseen ja työajan lyhentämiseen.

Puheenjohtaja: Seuraava puheenvuoro on Lea Tohmolla, jonka puheenvuoron jälkeen siirrytään käsittelemään uudelleen esityslistan kohtaa 13, sääntökohtaa. Tästä syystä pyytäisin, kun ilmeisesti tämän käsittelyn yhteydessä suoritetaan äänestys, ääntenlaskijoita varautumaan äänestyksen suorittamiseen ja mikäli he ovat kokoussalin ulkopuolella, saapumaan välittömästi kokoussaliin, samoin kuin kaikki muutkin edustajakokouksen äänivaltaiset osanottajat.

Lea Tohmo (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kansanvalta eli demokratia näyttää erilaiselta riippuen siitä, tarkastelevatko sitä vallan kahvassa olevat ihmiset vai ne, jotka ovat syrjässä vaikutusmahdollisuuksista. Tämä näkyy selkeästi mm. siinä, että porvariston mukaan maassamme vallitsee kansanvalta, mutta työväestö näkee, että näennäisestä kansanvallasta huolimatta meillä on suurpääoman harvainvalta.

Ohjelmissaan ja periaatteissaan ammattiyhdistysliike korostaa demokratian laajentamisen välttämättömyyttä yhteiskunnassa, myös työelämässä ja ammattiyhdistysliikkeessä. Ilman oman sisäisen jäsendemokratiansa toteuttamista ammattiyhdistysliike ei voi toimia omien periaatteidensa ja tavoitteidensa edistämiseksi. Jäsendemokratia merkitsee samalla tasa-arvoisuutta, kaikkien jäsenten

oikeutta ja mahdollisuutta vaikuttaa yhteisiin asioihin ja siten myös laajentaa yhteistoimintaa ja solidaarisuutta. Meidän on aiheellista kysyä, onkojäsendemokratiaa toteutettu siinä mitassa, että se olisi luonut jäsenmäärällisesti voimakkaasta keskusjärjestöstämme sen etu- ja painostusjärjestön, joka toimii voimakkaana painostusryhmänä ja etujärjestönä perustavoitteidensa työehtojen parantamisen, täystyöllisyyden turvaamisen, työntekijäin reaaliansion kohottamisen ja oikeudenmukaisen tulonjaon sekä aineellisen ja sivistyksellisen tasa-arvoisuuden toteuttamiseksi työntekijäin etujen mukaisella tavalla kaikilla yhteiskunnan toiminnan alueilla näihin lukien myös valta- ja omistussuhteiden muuttaminen.

Periaateohjelmassaan SAK on omaksunut tavoitteita, joita jäsenten yhteistoiminnalla on mahdollisuus toteuttaa. Määrätietoinen eteneminen tavoitteiden toteuttamisessa kuitenkin ontuu. Me jäsenet tiedämme, että vakavin este on suurpääoman vastus, mutta juuri sen murtamiseksi meidän on luotava suurpääoman vastainen liittoutuma. Tämä liittoutuma voi onnistua vain saumattoman tasa-arvoisuuden ja jäsenten oikeuksien toteuttamisen oloissa. Jäsendemokratia ei kuitenkaan ole toteutunut siten, kuin ammattiyhdistysliikkeen periaatteet edellyttävät. Monissa nimenomaan jäsenistöä koskevissa ratkaisuisa, joista tärkein on työehtosopimusratkaisu, on jäsenistö jätetty lähes ulkopuoliseksi. Ratkaisuprosessin kulussa ei tapahdu avointa tiedottamista jäsenille siitä, mikä on tilanne, mitkä SAK:n tavoitteet, mistä SAK ja STK nyt neuvottelevat. Monissa liitoissa asiat kruunataan vielä sillä, että jäsenistö ei voi edes jäsenäänestää.

Näin ajaututaan siihen, että jäsenistö turhautuu, passivoituu ja tulee joko välinpitämättömäksi tai pahimmassa tapauksessa näkee ammattiyhdistysliikkeen tarpeettomana, koska asioita jäsenten tukeen nojautuen ei viedä eteenpäin. Ainoa mahdollisuus tilanteen korjaamiseksi on se, että jäsenistö pidetään aina tietojen tasalla ja että jäsenille annetaan lopullinen päätösvalta alistamalla tärkeät ratkaisut jäsenäänestykseen.

Jäsendemokratiaa ei kuvasta myöskään se poliittinen syrjintä, jota enemmistö-päätöksillä useissa liitoissa toteutetaan. Samaa on sanottava sukupuoleen kohdistuvasta syrjinnästä. Tällä hetkellä SAK:n jäsenmäärästä on yli 40 % naisia, mutta heidän osuutensa jäsenistöön verrattuna on vain nimellinen eri liittojen edustus- ja toimitsijavalinnoissa. Jäsendemokratian toteuttamiseksi on välttämätöntä, että poliittinen ja sukupuoleen kohdistuva syrjintä lopetetaan. Kaikkiin tehtäviin työpaikoilta liittojen ja SAK:n hallintoelimiin ja toimitsijavoiimiin saakka on valittava poliittisten voimasuhteiden ja jäsenrakenteen mukainen edustus.

Ainoastaan syvällisen jäsendemokratian toteutuksen perusteella kohoaa eheytynyt ammattiyhdistysliike todelliseksi yhteistoimintajärjestöksi ja voimatekijäksi yhteiskunnassamme. Kiitos!

Työjärjestyksen 12. kohdan käsittely keskeytettiin.

Hallituksen esitys järjestön sääntöjen muuttamisesta

Puheenjohtaja: Ryhdytään käsittelemään uudelleen 13. kohtaa, hallituksen esitystä järjestön sääntöjen muuttamisesta. Asiahan jäi kesken sääntöjen 14 §:n osalta. Sääntövaliokunta on asiaa käsitellyt, ja sen mielipiteen esittelee valiokunnan sihteeri Mikko Varis.

Mikko Varis: Toveri puheenjohtaja! Valiokunnan kokouksessa on sen jälkeen Veikko Laine täsmentänyt tekemäänsä ehdotusta siten, että kysymyksessä ei ole muutosehdotus sääntöjen 14 §:n 1 momenttiin, vaan ehdotus uudeksi 14 §:n 2 momentiksi, jonka sanamuoto on seuraava:

»Edustajakokoukseen valitaan edustajat siten, että jäsenliitot suorittavat keskuudessaan suhteelliset vaalit, joiden tulos määrää liittojen edustajat. Jäsenliittojen sääntöjen mukaan on kaikilla jäsenliittojen henkilöjäsenillä oltava yhtäläinen oikeus osallistua edellä sanottuun jäsenäänestykseen.»

Sääntövaliokunta on käsitellyt tämän Laineen tekemän tarkennetun ehdotuksen ja ehdottaa sen hylättäväksi.

Puheenjohtaja: Tämän sääntövaliokunnan ehdotuksen perusteella totean, että pykälä 14 käsitellään siten, että hyväksytään pykälän 1 momentti, koska siihen ei ole tehty muutosehdotusta, yksimielisesti.

Hyväksyttiin.

Todettiin, että ehdotus sääntöjen 14 §:n 1 momentin muuttamisesta (edustajakokousperusteen muuttaminen) oli tullut hyväksytyksi yksimielisesti.

Äänestys ja päätös 14 §:n 2 momentista

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen otetaan käsiteltäväksi Veikko Laineen tekemä ja Lauri Pekolan kannattama ja myöhemmin yksilöity ehdotus sääntöjen 14 §:n 2 uudeksi momentiksi, ja päätösehdotus on sellainen, että koska sääntövaliokunta on ollut tämän uuden momentin ehdotuksen hylkäämisen kannalla, tiedustelen kokoukselta ensiksi kokouksen kantaa sääntövaliokunnan hylkäävään ehdotukseen ja tämän jälkeen Veikko Laineen sääntövaliokunnassa tekemään uusittuun, täsmennettyyn ehdotukseen.

Myös on puheenjohtajistolle kerrottu, että Laine on luopunut tekemästään ehdotuksesta lippuäänestyksestä, joten äänestys suoritetaan edustajakorttia nostamalla normaalina avoimena äänestyksenä. Hyväksytäänkö äänestysesitys?

Hyväksyttiin.

Puheenjohtaja: Niin, vielä kysyisin, ovatko ääntenlaskijat paikalla? Ovat.

Pyydän niitä edustajia nostamaan äänestyskorttinsa ylös, jotka ovat sääntövaliokunnan enemmistön kannalla eli kannalla, että Veikko Laineen tekemä ehdotus hylätään.

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Hei! Äänestyksen aikana ei saisi liikkua. Nyt on lopetettava tämä äänestys, koska täällä osa edustajista siirtyi äänestyksen kestäessä vasta paikalleen. Ääntenlaskenta keskeytetään ja aloitetaan uudelleen. Pyydän uudestaan nostamaan niitä edustajia edustajakorttinsa ylös, jotka ovat valiokunnan enemmistön kannalla eli Veikko Laineen ehdotuksen hylkäämisen kannalla.

Kortit nostettiin uudelleen.

Puheenjohtaja: Ovatko ääntenlaskijat jo valmiina, jotta tämä osuus äänestyksestä voitaisiin keskeyttää? Pyydän ilmoitusta.

Välihuuto: Käsi puutuu!

Puheenjohtaja: Ei saa liikkua! Hei hei, ei saa liikkua!

Välihuuto: Hengittämättä, olkaa hyvä, kiitos!

Puheenjohtaja: Siellä ilmeisesti on yhteenveto käynnissä, joten voidaan kortit laskea alas. Tämän jälkeen tiedustelen edustajilta, ketkä ovat sitä mieltä, että Veikko Laineen sääntövaliokunnassa vähemmistöön jäänyt ehdotus 14 §:n uudeksi 2 momentiksi pitäisi hyväksyä. Kortit ylös!

Kortit nostettiin.

Puheenjohtaja: Ymmärtäisin, että ääntenlaskijat ovat tekemässä yhteenvetoa, joten kortit voidaan laskea alas. - Äänestyksen tulos julistetaan: Ääniä on annettu kaikkiaan 439, joista sääntövaliokunnan esityksen puolesta 396 ja Veikko Laineen esityksen puolesta 43 ja poissa 34. Äänestyksen perusteella totean, että Veikko Laineen esitys on tullut hylätyksi. Koska muita muutosehdotuksia ei sääntöjen 14 §:ään ole tehty, tulee se hyväksytyksi sääntövaliokunnan esittämässä muodossa.

Äänestyksen tulos merkittiin pöytäkirjaan.

14 §:n 2 momentti oli tullut hyväksytyksi valiokunnan ehdotuksen mukaisena.

Sääntökäsittelyn yhteenvedoksi puheenjohtaja totesi, että hallituksen ehdotus järjestön sääntöjen muuttamisesta on tullut hyväksytyksi sääntövaliokunnan ehdottamassa muodossa voimassaolevien sääntöjen edellyttämällä tavalla.

Hyväksyttiin. (Vahvistetut säännöt pöytäkirjan liitteenä.)

Ponsi jäsenmaksujärjestelmän muuttamisesta

Hyväksyttiin talousvaliokunnan yksimielisesti esittämä ponsi jäsenmaksujärjestelmän muuttamisesta ja se kuuluu seuraavasti:

Jäsenmaksujärjestelmän muuttaminen

1. Järjestelmä pyrkii siihen, että saataisiin aikaan ratkaisu, joka toimisi koko edustajakokouskauden välisen ajan SAK:n valtuuston vahvistaessa tarkat jäsenmaksun kantoperiaatteet keväällä 1977.
2. Järjestelmä perustuu siihen, että pääosa SAK:n vuotuisista menoista katettaisiin markkamääräisellä jäsenmaksulla liiton henkilöjäsentä kohden, ts. markkamääräinen alaraja olisi riittävän korkealla. Loppuosa menoista katettaisiin %-määräisellä jäsenmaksulla, joka kannettaisiin niiltä liitoilta, joiden osalta %-määräinen jäsenmaksu kohoaisi markkamääräistä vähimmäisjäsenmaksua suuremmaksi. Ratkaisuehdotus pyrkii tasaamaan liittojen jäsenmaksuosuutta SAK:lle, mutta huomioi samalla eri alojen palkkatasosta johtuvan liittojen erilaisen jäsenmaksukertymän.
3. Vähennyserinä huomioidaan vain työttömyyskassojen jäsenmaksuosuus. Täten SAK:n jäsenmaksu ei rasita erityisen voimakkaasti sellaisia liittoja, joiden alalla on korkea työttömyysaste ja tasaa myös työttömyysasteen vaihtelun vaikutusta keskusjärjestön jäsenmaksuun.
Muita vähennyseriä ei hyväksytty, koska mm. liittojen piiri- ja alueorganisaatio-rakenne on hyvin erilainen ja koska mm. osastopalautukset ovat eri suuruisia. Mikäli liitto kerää jäsenille muodostuvia, palautettavia säästöosuuksia (mm. henkilökohtaiset työtaistelurahastot), ei em. summia lasketa liiton jäsenmaksuosuuksiksi.
4. Mikäli vapaajäsenet ovat mukana niissä jäsenmaksumäärissä, joiden mukaan edustus SAK:n hallintoelimissä määräytyy, tulee heidänkin osaltaan suorittaa keskusjärjestön jäsenmaksu. Tämä koskee luonnollisesti vain markkamääräistä jäsenmaksua maksavia liittoja. Sama koskee liittojen sääntöjen mukaan liiton jäsenenä vielä olevia rästiläisiä.

Työjärjestyksen 13. kohta oli loppuun käsitelty.

Puheenjohtaja: On suunniteltu niin, että puheenjohtajavalinnat suoritettaisiin noin kello 17.20. Nyt on välittömästi kahvitauko, mutta kahvitauon jälkeen olisi tarkoitus esitellä eri ohjelmat valiokuntiin lähettämistä varten. Kokous jatkuu kello 16.15 ohjelmien esittelyllä valiokuntiin lähettämistä varten.

Kokous keskeytettiin kello 15.50.

Kokousta jatkettiin kahvitauon jälkeen kello 16.15.

Puhetta johti Pekka Virtanen.

Puheenjohtaja: Edustajakokouksen täysistunto jatkuu! Pyydetään, että edustajat nopeasti asettaisivat paikoilleen.